

NASVIDENJE V VRBI

Minilo je natančno 150 let. Umrli je 8. februarja 1849 ob osmih zjutraj, pokopali so ga dva dni kasneje ob desetih dopoldne. V Kranju je bilo to.

Pokojnik je bil star 49 let, po poklicu odvetnik. Zapuстил ni ne družine ne bogastva.

Bil je samo dr. France Prešeren.

Ko spet poteka Uradni februar in so za nami proslave, ki smo si jih bili svobodno izbrali in so nam zdaj obveznost, se včasih zamislimo. Ta obrednost se bo nadaljevala, nihče ne bi in ne bo imel poguma, da jo prekinemo. Šlo bo kar naprej in vsakdo si bo kaj izmislil, da zakrije naveličanost, ki je ni spodobno priznati, in da kaj pritakne k svojim idejam, načrtom in računom.

Vsakdo? Ne vsakdo.

Mnogim je Prešernov dan še vedno nekaj več kot kulturna parada, prerasla celo v državniški protokol. Marsikomu se iskreno zahoče po vračanju v pristnejša doživljanja, nekam h koreninam, celo k čustvom, ki so zelo zastarela in bi jih zaman iskali na internetu.

"Slavistka v Vrbi".

Tako je veliki umetnik Miha Maleš poimenoval sliko, ki jo je izdelal leta 1948. Ne vem, kje je original, reprodukcijo pa si lahko vsakdo ogleda na zadnjih straneh Kidričevega Prešernovega albuma iz leta 1949. Ko je minilo točno sto let.

V ozadju je Prešernova rojstna hiša v Vrbi, pred nami pa dekle približno dvajsetih let. Po njenem oblačilu sklepamo, da je s podeželja: z rutico na glavi, s Prešernovimi poezijami v desnici, po detajlih sodeč v pozni pomladi.

Da je slavistka, bi sumili tudi brez izrecne Maleševe opombe. Ne zaradi poezij v rokah, marveč zaradi posebnega izraza na obrazu. Tam je vizija, nejasno pomešana z ljubeznijo. Razberemo življenjsko odločitev, skoraj zapriseženo nečemu, kar bo poslej poslanstvo.

Ni prišla na izlet, nobena organiziranost je ni tja privedla. Prišla je k izviru nečesa, čemur se v intimnem jeziku pravi bistvo. Prišla je pogledat, kje se je rodil France Prešeren. Samo to? Ne - prišla je pogledat, kje je duhovni epicenter nečesa, kar človek najprej slutiti, potem prepoznavati, nazadnje pa vzljubi in sprejme za svoje dokončno vodilo.

Miha Maleš je dvajsetletni slavistki in njenim sanjam ustavil čas. Vedno bo mlada, njena trajna mladost bo metala žarek svetlobe na pota nas vseh, ki smo tudi kdaj zahrepeneli po Vrbi, pa smo zapisani drugačni zakonitosti.

STRAN 2

SAŠA MARTELANC

02 Janez Povše
NOVI ČAS NI ZATIŠJE

03 Jurij Paljk / intervju
KARLO MUČIČ

Beseda je edini temelj sveta.
Jaz sem njen služabnik
in gospodar.

(Tomaž Šalamun, Beseda)

04 Ivan Žerjal
POSVET O ČASNIKARSKEM POROČANJU

05 Milan Gregorič
O ODNOSIH DRŽAVA-CERKEV

06 Majda Artač Sturman
S PREŠERNOM V TRETJE TISOČLETJE

06 PRAZNOVANJA PREŠERNOVEGA DNE

07 Nadja Maganja
ČUDNI POJMI O DEMOKRACIJI

07 Danilo Rustja
NAŠI LIPICANCI

11 Iva Koršič
USTVARJALNI PREŽIHOVCI

12 Jurij Paljk
O MLADIH...

12 50 LET NOVOGORIŠKE KNJIŽNICE

16 PRED 70 LETI JE ZMRZNILA SOČA

DO KDAJ BOMO ČAKALI?

ZAŠČITA MANJŠIN POSTULAT OMIKE

DRAGO LEGIŠA

Ze dolgo ne pomnimo, da bi glavni slovenski dnevnik posvetil tolikšno pozornost slovenski narodnosti v Italiji, kot je to naredil v soboto, 6. t.m. Njegov rimski dopisnik Tone Hočevar je namreč objavil dva članka, ki sta oba imela pomenljiva naslova: "Zaščitni zakon le pobožna želja?" (na prvi strani!) in "Še ena čaša pelina" (na 7. strani). Povod za takšno njegovo pisanje je dala novica, da so v ustavni komisiji poslanske zbornice "že tretjič zapovrstjo odložili razpravo o predlogu zakona, ki naj bi zagotovil globalno zaščito Slovincem v Italiji". Pisec pri tem ugotavlja, da zakonski predlog "nima več enotne podpore v parlamentarni večini".

Hočevar pravilno sklepa, kako so bili naivni v Ljubljani, ko so jim najvišji predstavniki rimske vlade in parlamenta zagotavljali, da bo zakon o zaščiti slovenske jezikovne oziroma narodne manjšine v Italiji v najkrajšem času odobren. Tako so soglasno izjavljali tako Prodi kot D'Alema, tako Fassino kot Dini. Slednji je celo dal razumeti, da bo Italija pričela dvigati denar, ki ga Slovenija redno nalaga na posebni račun pri Dresdenski banki v Luksemburgu. Gre namreč za odškodnino, ki jo Slovenija plačuje za premoženje istrskih optantov, kot določa posebna pogodba z Italijo. Ko je glavni slovenski dnevnik obravnaval italijansko-slovenske odnose, se je praviloma ravnal po duhu otroške "Mi se imamo radi". Izjemo je predstavljal le njegov novogoriški pisec Lojze Kante, čigar svarila pa so žal bila glas vpijočega v puščavi. Upamo, da mu odslej ne bo več treba plavati proti toku.

V našem časniku smo že nekajkrat napisali, da je pot zakonskega predloga posuta s trnjem in da bo težko pripeljala do zaščite osnovnih narodnih pravic naše slovenske manjšine v Italiji. Zato smo dali in še dajemo prednost zakonskemu osnutku, ki se od zakonskega predloga razlikuje v tem, da gre v tem primeru za neposredno pobudo vlade, ki ima v parlamentarnem postopku prednost, vlada pa v primeru kake

nevarnosti pri glasovanju lahko zahteva zaupnico. Tudi o besedilu zakonskega osnutka bi bila razprava lažja, saj bi na primer naša manjšina imela enega samega sogovornika, ki bi ga težje izsiljevali ali pogojevali naši neprijatelji. Taki pa se najdejo tako v vrstah večine kot opozicije.

Zaščita naše narodnosti v Italiji nikakor ni le notranji problem italijanske republike. Poleg načelnih, a natančnih določil Evropske

zveze jo v tem pogledu obvezujejo mednarodne pogodbe in mednarodni dogovori. Bivši senator in naš časnikarski kolega Stojan Spetič je pred dnevi v slovenskem zamejskem dnevniku izrazil bojaznen, da bi se v parlamentu utegnilo ponoviti, kar se je pripetilo ob glasovanju zakonskega predloga, ki zadeva kočljivo vprašanje umetnega oplojevanja. Zakonski predlog ni bil odobren, ker je prišlo do tako imenovanega prečnega glasovanja. Po našem je bilo v tem primeru glasovanje po vesti edino pravilno, medtem ko je zaščita narodnih manjšin - in torej tudi naše slovenske - neodtujljiv postulat omike.

ČUDNA OZADJA SODNE OBRAVNAVE O FOJBAH

ALOJZ TUL

Po protislovnih stališčih o pristojnosti italijanskih sodnih oblasti za obravnavanje dogodkov v zvezi s tako imenovanimi fojbami na področju Dalmacije, Istre in Julijske krajine po razpadu fašistične Italije 8. septembra 1943 do konca vojne maja-junija 1945, se je 7. januarja v Rimu začel sodni postopek proti edinemu preživilemu obtožencu od prvotnih treh Oskarju Piskuliču, hrvaškemu državljanu, bivajočemu na Reki. To na

temelju predhodne preiskave, ki jo je nekaj let vodil znani javni tožilec Giuseppe Pititto in je povzročila veliko polemik ter razvnela politične strasti nasprotujočih si taborov.

Takoj na začetku bi radi nedvoumno opozorili bralce, da pri tej celotni zadevi ne gre za zanikanje ali opravičevanje pobojev in drugih nasilnih dejanj, do katerih je prišlo v omenjenem obdobju. Tudi žrtve niso bili samo Italijani, ampak tudi Hrvati in Slovenci.

STRAN 2

S 1. STRANI

NASVIDENJE
V VRBI

Tako sem gledal tisto simbolično sliko skozi pol stoletja - ampak drznil sem si tudi še eno, vzporedno vizijo. Slavistko v Vrbi sem v mislih spremljal na njenih poteh po šolah Slovenije; v mojih predstavah je postala mati dveh, morda treh otrok; šla je skozi vse, kar je doletelo njeno in mojo domovino, doživljala je stiske in srečne trenutke.

V tem dolgem času je mlade ljudi vodila skozi sklanjanje, spregatve in puščobne življenjepise do biserov, ki so mladim srcem razsvetlili duhovno notranjost ter so se črke abecede razpostavile tudi tako, da se je bralo DOMOVINA. Predstavljam si, da je znala spregovoriti tako, da so mladi zasluhteli zelo dragocene stvari, vredne ljubezni in spoštovanja. Predstavljam si tudi, da je nekdanja Maleševa deklica s sveto in pravično jezo preganjala anglosaksonske, romanske in druge jezikovne pljunke v govorico staršev, dedov in pradedov.

Zdaj ima sedemdeset let, če bi šlo po mojem vzporednem številu. Seveda jih ne kaže - za to sta poskrbela Miha Maleš in navsezadnje tisti, ki je umrl pred 150 leti in ki ne bo nikoli umrl.

Ko bi se dalo, bi ji izrekel željo in povabilo: nasvidenje v Vrbi!

RAZPRAVA NA
UPRAVNEM SODIŠČU

V petek, 12. t.m., bo na Upravnem sodišču v Trstu razprava za prekinitev učinkovitosti ukrepa tržaške občine, ki je zavrnila Primožu Sancinu prevod zapisnika globe v slovenski jezik. Ukrep tržaške občine se sklicuje na odredbo župana Illyja, ki urejuje rabo slovenskega jezika v odnosu z javno upravo tržaške občine. Županov odlok se izkazuje za protizakonitega glede na notranje ukrepe v korist slovenske manjšine. Sancin se prek odv. Renza Frandoliča sklicuje na dolgoletno upravno prakso tržaške občine.

S 1. STRANI

ČUDNA...

Kar objektivnega opazovalca moti, je nadvse enostranski pristop z italijanske strani in brez vsakršnega upoštevanja tudi vzrokov in okoliščin, v katerih je prišlo do fizičnega obračunavanja z izpostavljenimi osebami v času fašističnega režima oziroma izrazitimi nasprotniki narodnoosvobodilnega gibanja pod vodstvom komunistov. V takšnem kontekstu je obravnavanje "fojb" ves povojni čas do danes imelo in ima izrazito protislovenski oziroma protislovanski značaj in ga spremljajo irealistične zahteve po izgubljenih ozemljih.

Oglejmo si sedaj nekaj značilnosti sodnega postopka pred drugim rimskim porotnim sodiščem. Po večletni medijski kampanji in vnetem zavzemanju javnega tožilca Pititta za izvedbo procesa je predsednik omenjenega sodišča Francesco Amato že na prvi obravnavi ugotovil, da 77-letnemu obtožencu Piskuliču ni bil poslan poziv na sodno obravnavo po redni diplomatski poti, kot je predpisano. Zato je sodnik obravnavo prekinil in jo odložil na 17. februar.

Že ob tej okoliščini se postavlja vprašanje, ali poziv ni bil pravilno poslan iz površnosti (v kar je treba dvomiti, potem ko se je tako hrupno vodila preiskava) ali so v ozadju drugi razlogi. Ena od razlag je ta, da Italija še ni formalno priznala nasledstva Hrvaške v mednarodnih pogodbah bivše Jugoslavije (glede Slovenije je to storila že leta 1993) in je sodišče zato poslalo poziv po normalni pošti ter tako nima potrdila o prejemu. Sedaj bi se o tem vprašanju moralo izjasniti zunanje ministrstvo. Po drugi strani pa je Hrvaška dala vedeti, da ne bo ničesar ukrenila v zvezi z morebitno zahtevo italijanskih sodnih oblasti. Obenem je izrazila zaudenje, da Italija po 50 in več letih sodno preganja tuje državljanke, pozablja pa na svoje državljanke, ki so med zadnjo vojno zagrešile hude zločine tudi na Hrvaškem.

KAJ PRAVI ITALIJANSKA
DIPLOMACIJA?

Na vse te in podobne očitke italijanska diplomacija odgovarja, da italijanska vlada ni pobudnik procesa in zato nima ničesar pri stvari. Neizpodbitno dejstvo pa je, da se je predsedstvo vlade skupno z notranjim, obrambnim in finančnim ministrstvom priglasilo kot oškodovana civilna stranka v tem procesu, enako kot so storile nekatere tukajšnje krajevne uprave (tržaška občina ter tržaška in goriška občina ter tržaška pokrajina!) in razna združenja istrskih beguncev ter sorodniki žrtev. Kot vidimo, stvari niso tako jasne.

Druga značilnost te sodne obravnave je ta, da je med zagovorniki zasebnih civilnih strank tudi znani italijanski odvetnik Guido Calvi, senator Levih demokratov, ki zastopa nič manj kot interese ezulskega združenja Julijska krajina - Dalmacija. Očitno je, da gre pri tem za politično potezo, potem ko je prav tržaški pokrajinski tajnik stranke Levih demokratov pred dvema letoma botroval obsežni časopisni kampanji v zvezi s "fojbami" in "nasprotujočimi si nacionalizmi" pri nas.

Javni tožilec Pititto je v preteklosti večkrat izjavil, da so predmet njegove preiskave v zvezi s "fojbami" poleg hrvaških tudi slovenski in italijanski državljanji. Ni znano, ali bo tudi za le-te zahteval, da pridejo pred sodnike. Zaenkrat se je omejil na tri hrvaške državljanke, od katerih sta dva medtem umrli.

ODLAŠANJE Z OBJAVO
POROČILA KOMISIJE
ZGODOVINARJEV

Upravičeno se še vprašujemo, ali je bila preiskava o vpletenosti slovenskih in italijanskih državljanov "zamrznjena" iz političnih razlogov. Po drugi strani pa se nam samo od sebe vsiljuje vprašanje, zakaj se toliko časa odlašaja z objavo zaključnega poročila uradne mešane komisije italijanskih in slovenskih zgodovinarjev o odnosih med obema narodoma in državama v zadnjih stopetdesetih letih. Kdaj se bo Italija začela resno soočati s svojo preteklostjo?

JORDANIJA IN SVET ŽALUJETA ZA HUSEINOM

UMRL JE MALI VELIKI KRALJ

Malega velikega kralja Huseina ni več. V ponedeljek, 8. t.m., so v jordansko prestolnico Aman prihтели najvišji predstavniki domala vseh držav na svetu in se poklonili spominu kralja Huseina. V starosti 63 let je umrl za rakom. Šestinsirideset let je bil na prestolu ene najmanjših držav, ki pa je predvsem po njegovi zasluzi postala ena najvplivnejših na Bližnjem vzhodu.

Pokojnik je bil osebno pogumen človek in hkrati spreten diplomat, ki je igral zelo pomembno vlogo na naravnost eksplozivnem območju, kjer se križajo interesi Egipta, Sirije, Iraka, Saudske Arabije in seveda Izraela. Za njegovega vladanja so prebivalci majhne države brez navedenega bogastva - tu ni naftnih polj - in z malo vode dosegli skoraj zavirljivo življenjsko raven in je Jordanija bila dejavnik miru in stabilnosti na Bližnjem vzhodu.

To je potrdila velika udeležba na pogrebu. Italijo je zastopal predsednik republike Scalfaro, Slovenijo pa predsednik Milan Kučan. ZDA so zastopali predsednik Clinton in kar trije njegovi predhodniki; iz Moskve je prihitel bolni Boris Jelcin.

Nekaj dni pred smrtjo je kralj Husein določil svojega najstarejšega sina, 37-letnega Abdulaha, za naslednika. Ta je bil do pred dnevi poveljnik posebnih enot jordanske vojske in velja za odličnega vojaka, saj je obiskoval vojaške akademije v Veliki Britaniji, Franciji in Združenih državah Amerike.

Kraljeva molitev ob vrnitvi domov z zdravljenja v ZDA

KRATKI

SOCIALDEMOKRATI
IZGUBILI HESSEN

Nemška krščanskodemokratska stranka je prepričljivo zmagala na volitvah v deželi Hessen. Prejela je dobrih 43 odstotkov glasov, in sicer 4% več kot na zadnjih deželnih volitvah. Socialdemokrati, ki po zadnjih državnoborskih volitvah vodijo skupno z Zelenimi zvezno vlado, so zbrali nekaj 40 odstotkov glasov in napredovali za skoraj 3 odstotke. Uspeh pa je dejansko ničen, ker so Zeleni izgubili skoraj 4 odstotke glasov in prejeli slabih 7 odstotkov. Ker se je liberalcem posrečilo prekoračiti prag 5 odstotkov, bodo imeli v deželnem zboru dva poslance in skupno s krščanskimi demokrati absolutno večino. Socialdemokrati so tako prešli po osmih letih vladanja v opozicijo.

Uspeh krščanskih demokratov bo imel posledice v zveznem zgornjem domu (Bundesrat), ki ga sestavljajo predstavniki posameznih dežel. Krščanski demokrati bodo skupno z liberalci imeli v

tej veji parlamenta večino. Ponovilo se bo torej stanje iz časov Kohlove vladavine, ko je njegova CDU (Krščanskodemokratska unija) imela večino v poslanski zbornici (Bundestag), a je bila v manjšini v zgornjem domu.

ITALIJA IN KOSOVO

"Odločno se moramo zavzemati za politično rešitev na Kosovu," je izjavil predsednik italijanske vlade D'Alema, ki se je skupno z ministrom za zunanjo trgovino Fassinom mudil na obisku v Moskvi. Za politično rešitev si prizadevajo predstavniki mednarodne skupnosti, zbrani v francoskem gradu Rambouillet, je nadaljeval D'Alema in pristavil, da "ne moremo izključiti uporabe sile, ki pa je skrajno sredstvo, čeprav je takšna grožnja imela svojo težo, ko sta sprti strani bili prisiljeni na pogajanja. Jasno pa je, da bodo prišli v poštev sklepi Atlantske zveze, to je vojaški posegi, če bi se izkazalo, da so pogajanja propadla," je poudaril predsednik italijanske vlade.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

NOVI ČAS NI ZATIŠJE, ZAHTEVA
NAMREČ ODLOČNE SPODBUDE

V novem času bi morali podvzemanje več novih in odločnejših spodbud. To velja za svet v celoti, pa tudi za posamezne države in celo manjšine. Vse bolj je namreč mogoče opaziti znamenja nekakšnega zatišja oziroma premajhnega števila takšnih potez, ki so nujne za novo obdobje. Predvsem je dosti premalo pobud, ki bi se v svetovnem merilu z resnično vneto lotile problemov nerazvitih. Vse bolj prevladuje vtis, da se nam v glavnem uspeva izogniti prejšnjim napačnim odločitvam, ni pa dovolj novih in prodornejših posegov. Ob tem so še vedno na delu načini, ki podaljšujejo logiko prejšnjega časa. Točneje: z bombardiranjem Iraka ne bomo uspeli napraviti nič dobrega in koristnega. Navedeni primer prav gotovo zelo nazorno dokazuje nasilno miselnost preteklosti, ki se je še vedno nismo otresli.

Evropa si za pridobitve novega časa razvidno in uspešno prizadeva. Povezuje se, premaguje preživelo zaprtost znotraj mej posameznih držav, z evrom je bil dosežen prvi veliki korak v smislu odpiranja ene državne enote nasproti drugi, enega naroda nasproti drugim narodom. Seveda tudi Evropa potrebuje še močnejših novih spodbud. Prav mednarodna konferenca o problemu Kosova bi utegnila biti tisti prvi veliki korak, s katerim bi lahko nova Evropa zares ujela korak s sodobnostjo in prihodnostjo, namreč v prevzemanju odgovornosti za

vse, kar se dogaja v njeni bližnji in širši okolici.

Zatišje je v zadnjem času še posebej obeležilo mlado državo Slovenijo, in sicer v obliki vse večje družbene in politične umirjenosti, mestoma že kar neučinkovitosti, kakor tudi v obliki težnje po nekakšnem notranjem sporazumevanju kar vnaprej, medtem ko državo prepredajo naraščajoči kriminal, mednarodna trgovina z mamili in pribežniki, istočasno pa še nereseni problemi nerazčiščene polpreteklosti, kakor tudi še vedno ne do kraja zadovoljiv občutek za celotno narodovo telo. Razumljivo je, da Slovenija v tem trenutku še kako potrebuje močnih spodbud v znamenju novega časa, predvsem pa zvišanje sedanje skromne ravni občutka za tako imenovani nacionalni, se pravi skupni interes.

Zatišje utegne biti varljivo in zahrbtno tudi za našo manjšino. Dejstvo politične razdrobljenosti, kot da je izginilo, čeprav se nivo ničemer spremenilo. Umestitev v nastajajoči prostor nove Evrope še vedno čaka na prava dejanja, zaščitni zakon še vedno terja naš jasni odgovor. Tudi za nas v manjšini velja, da bi morali najti še več novih spodbud, še dodatno okrepiti vse možne oblike notranjega sodelovanja in približevanja ter ne zaupati mirnosti, sredi katere se nahajamo. Zatišje je pač neiskren prišepetovalec, ki mu ni koristno verjeti.

NOVI
GLASUREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGISA

IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORIEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

INTERVJU / KARLO MUČIČ

TUDI V LAŠKEM JE LEPO BITI SLOVENEK

JURIJ PALJK

Prof. Karla Mučiča skoraj vsi poznamo, saj je naš sodelavec, elektronski strokovnjak in predvsem duša kulturnega življenja Slovencev v Laškem, kjer ima sedež v Romjanu tudi slovensko rekreativno in kulturno društvo Jadro, za katerega se je zavzemal prav inž. Mučič s kopico prijateljev. O delu, kulturi in drugem smo se pogovorili z inž. Mučičem, ki ostaja zvest svojim koreninam tudi na najbolj izpostavljeni jezikovni meji med slovenskim in italijanskim življenjem.

Najprej vas prosimo, da se predstavite našim bralcem.

Rodil sem se v Štandrežu l. 1950, mama je iz Dornberka v Vipavski dolini, oče pa domačin. Šolal sem se v italijanskih šolah, čeprav sem živel v slovenskem okolju. Rad bi povedal, da se v italijanskih šolah nikdar nisem naučil moliti v italijanskem jeziku in sem bil zaradi tega tudi kregan, ko sem hodil s šolo v poletne kolonije. Ta podatek morda pove to, da sem sicer obiskoval italijansko šolo, a da smo doma vsi govorili slovensko, mislili slovensko. Po osnovni in srednji šoli sem se vpisal na italijanski tehnični zavod ITI, po maturi pa v Trst na "inženjerijo", kot se temu reče po domače. Postal sem elektronski inženir, teklo je l. 1977. Leto kasneje sem se poročil z Bernardko Radetič, odšla sva živeti v Trzič, kjer živiva še danes. Med študijem sem se malo družil z domačimi Slovenci, gojil pa sem stike z verskimi skupnostmi v Sloveniji prek g. Vinka Kobala in povezoval slovensko stvarnost z italijanskim gibanjem Comunione e Liberazione. Ko sva z ženo prišla v Trzič, je bilo samo po sebi umevno, da sva iskala stike s slovenskimi ljudmi v mestu in okolici. Tako se nas je po nekaj mesecih začelo združevati kar nekaj slovenska stvarnost me je pritegnila.

Nam lahko poveste, zakaj ste šli v italijanske šole?

Oče je delal na občini v Gorici in kaže, da je doživljal pritiske...

Kako je prišlo pri vas do zanimanja za slovenski svet, za slovenske korenine in vključitev v kulturno delo slovenske manjšine, ko pa ste vse šole opravili v italijanskem jeziku?

Niti sam ne vem. Morda bi bil najboljši odgovor ta, da je to bilo naravno, ker sem pač Slovenec, pa čeprav je vsa stvar bolj zapletena, gotovo ima globlje vzroke. Doma smo govorili slovensko, hodil sem k slovenski maši, pomagal sem župniku pri verskih in kulturnih pobudah, bil sem član slovenskih skavtov, čeprav sem živel pretežno v italijanskem okolju. Ko sem hodil na univerzo, sem postal član Slovenskega katoliškega akademskega društva v Gorici. Pri SKAD-u sem bil tudi odbornik. Iskreno povem, da je bila takrat moja slovenščina zelo slaba, imel sem velike težave tudi pri prebiranju časopisov. V študentskem domu v Trstu sem lahko vsak dan prebiral Primorski dnevnik in spominjam se, da sem se zelo mučil. Rad pošteno povem, da mi je veliko pomagala žena, ki je bila dobro vključena v slovensko stvarnost pri nas. Še danes sem ji hvaležen, kot tudi drugim, ki so mi v začetku pomagali. Če se vrnem k vprašanju, kako in zakaj po-

novna odločitev za slovenstvo, moram reči, da niti sam ne vem zakaj; zdi pa se mi, da je do tega prišlo po naravni poti: med Slovence pač spadam, to sem.

Kako je prišlo do kulturnega preporoda v Laškem, za katerega ste vi in vaša žena veliko naredili?

Zame je bilo Laško novo okolje, ki ga nisem poznal. Zdelo se mi je prav, da bi se tam živeči Slovenci zbirali, gojili slovenske navade, kulturo in jezik. Spoznali smo se v krogu župnije, začeli smo se družiti. Ko je našo župnijo obiskal takratni goriški nadškof Cocolin, smo ga vprašali, ali bi lahko imeli mašo v slovenskem jeziku. To se nam je zdelo pomembno, saj večina Slovencev res ne zna moliti v italijanskem jeziku. Msgr. Cocolin je zelo rad dovolil mašo v našem jeziku in od leta 1980 imamo Slovenci v Ronkah enkrat na mesec mašo v slovenščini. Prav pri sveti daritvi se nas je zbiralo vedno več, ustvarila se je skupina ljudi in smo šli naprej. Takrat sta začela delovati tudi slovenska osnovna šola in vrtec, Slovenci smo spet zaživeli. Moram povedati, da v začetku ni šlo gladko, saj smo morali sami iskati slovenske otroke in starše prepričevati, naj jih vpišejo v slovenski vrtec. Pri tem sta nam pomagali obe krovni organizaciji, SKGZ in SSO, ki še danes nudita pomoč pri prevozu otrok v šole in iz njih. V Romjan namreč hodijo slovenski otroci iz mnogih vasi v Laškem, starši bi sami ne zmogli prevoza. Izgledi za prihodnost so dobri tako v Trziču kot v Laškem, kjer se vedno več slovenskih otrok vpisuje v slovensko šolo; letos se jih je vpisalo samo v vrtec kar 48. Naš preporod je bil počasen, a nekaj je le zraslo. Kot zanimivost naj povem, da se je v trenutku, ko je šola doživljala nevarnost, da bi bila ukinjena zaradi premajhnega števila otrok, vpisalo vanjo več otrok iz bosanskih begunskih družin. Tako se je šola ohranila.

Mislite tudi na kulturno društvo Jadro?

Tudi, a Jadro je nastalo kasneje. V začetku smo na kulturnem področju delovali le kot ženski pevski zbor. Prav okrog ženskega zbora, ki je prepeval pri slovenskih mašah, se je zbrala skupinica ljudi, ki je v tem jedru videla tudi možnost širitve kulturnega delovanja. Takrat sem pošiljal vabila in podpisoval vse prireditve z ženskim pevskim zborom. To je bila edina organizirana skupina. Nismo imeli še društva in niti skupnosti, ki bi se lahko na zunaj predstavila. Zato smo se predstavljali kot ženski pevski zbor iz Laškega. Prelomnica je bila l. 1987, ko smo se na srečanju Slovencev odločili za društvo, ko smo sprejeli statut. Odločili smo se za tako slovensko kulturno društvo, ki bi odgovarjalo času in prostoru, v katerem deluje; hoteli smo biti "ognjišče", jedro in kul-

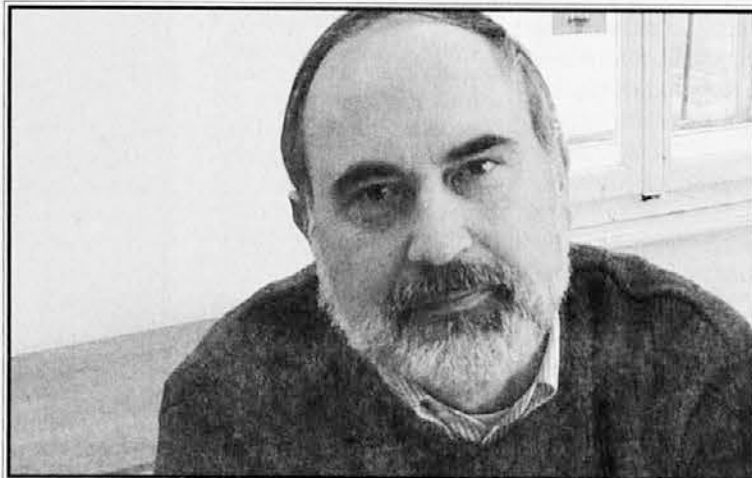

FOTO: BUMBACA

turni hram, kjer se lahko ohranjata in oživljata naš jezik in identiteta. Pri nas gre namreč za narodni trenutek, za odločitev za slovenstvo; zato nismo hoteli ločevati duhov, nobene političnega društva nismo hoteli imeti, ampak samo društvo, v katerem se bodo lahko srečevali vsi slovenski ljudje, ki so raztreseni v Laškem. V društvu Jadro se združujemo Slovenci, nekateri iz t.i. "levih krogov" in drugi, ki "hodimo k maši"; prav zaradi tega in zaradi moralne podpore smo se vključili tako v Zvezo slovenske katoliške prosvete kot v Zvezo slovenskih kulturnih društev in verjetno smo še danes edino društvo, ki spada k obema kulturnima krovnicama organizacijama. Družita nas slovenstvo in zavest, da bomo izginili, če ne bomo povezani. Povedati moram, da je bilo za naše delovanje veliko posluha pri vseh dosedanjih občinskih upravah v Ronkah. Po zaslugi nekaterih naših članov smo hitro navezali dobre odnose z občino, ki je spoznala, da smo bogastvo za teritorij. Celotno več: po dolgih srečanjih smo dosegli, da sta občini Trzič in Ronke priznali v občinskem statutu prisotnost slovenskega življa; v Ronkah so ovrednotili tudi slovenski oddelek občinske knjižnice in ustanovili slovensko občinsko konzulto, ki obravnava našo stvarnost.

Tisti, ki smo bili vključeni v delovanje društva Jadro ali pa smo ga z veseljem spremljali od samih začetkov, smo se vedno spraševali, kako je mogoče, da občinska uprava v Ronkah gleda tako naklonjeno na delovanje Slovencev. Zakaj je po vašem tako?

Mislím, da je to zato, ker so bili v občinski upravi že v 70. letih prisotni Slovenci; poznali in podpirali so moški zbor Srečko Kosovel, ki je nehal delovati sredi 70. let, in tudi močno skupino ANPI (vsedrjavno združenje partizanov), ki edina v pokrajini prireja dvojezični miting v Selcu že celih 40 let. Prav zaradi tega je prišlo tudi do pobratenja z Metliko in do tesnih vezi s Solkanom in Opatjim selom. V Trziču, Ronkah in okoliških vaseh živi torej veliko Slovencev, zvečine so to Kraševci, ki so prišli delat v ladjedelnico. Tam ni nikdar obstajal nikakršen razizem, nikdar se ni gledalo, kaj je kdo, katere narodnosti je, ampak predvsem to, kako dela. Morda se bo zdelo čudno, toda pri nas skoraj ni tistega italijanskega meščanskega sloja, ki bi s prezirom ali z odporom gledal na Slovence.

Pri nas in tudi v našem časopisju se prevečkrat dela zmeda glede Laškega. Nekateri celo narobe pišejo, da se nekaj dogaja "na" Laškem. Predstavite nam Laško!

Laško leži v spodnjem delu Posočja, ki zavzema tudi najvišjo, najbolj severno lego Sredozemskega morja; dejansko gre za Trzič z okolico, ozadje Trziča, ki je bilo več kot tristo let pod beneško republiko. Italijani imenujejo to Bisiacherija, kraj, kjer so živeli "bežaki", prebežniki. Slovenci so sem prišli s Krasa zaradi polj in vode, in to predvsem po prvi svetovni vojni, ko so bile vasi na Krasu uničene. Prisotni so bili tudi Brici, ki so imeli več gostiln, kjer so prodajali vino sorodnikov.

Se je poznala prisotnost slovenske šole tudi pri vključevanju v društvo Jadro?

Nekateri mladi se zanimajo za naše društvo, ne vsi. V društvu Jadro bi gotovo prihajalo več mladih, če bi v njem že bili mladi ali pa vsaj animatorji, ki bi jih pritegnili. To je naš največji problem pri društvu: pridejo po dva, pridejo trije mladi, skušajo se vključiti v društvo, a kmalu odidejo, ker v njem ne najdejo vrstnikov. To bomo morali nujno rešiti, ker bomo sicer kot skupnost umrli. Vsaka skupnost je namreč živa le takrat, ko zbira v sebi predstavnike vseh generacij. Pri nas bi morali postaviti na noge skupino mladih, ki bi zbirali še druge mlade, samo tako bo naša prihodnost svetla. To zahteva napor, naše odgovore na izzive mladih in tudi zavzetost in požrtvovalnost mladih.

Sami že vrsto let učite v slovenski šoli na Tržaškem, sestavili ste tudi nekaj strokovnih učbenikov...

Slovenska šola v zamejstvu je potrebovala strokovne učbenike za elektronsko. Napisal sem jih tri, in sicer o elektrotehniko, elektroniko in radioteleviziji. Tako sem zapolnil vrzel in dopolnil znanje in tehnično-elektronsko izrazoslovje za vse razrede višjih tehničnih in strokovnih šol na Goriškem in Tržaškem.

In vendar ste pri društvu Jadro zelo delavni..

Seveda smo, moramo tudi biti, ker je to dejansko edino ogledalo Slovencev v Laškem. Zato vsako leto urejujem društveno glasilo, almanah, v katerem zbiramo čimveč zanimivosti o našem delovanju, hkrati poudarjamo prisotnost Slovencev ob morju tudi v goriški pokrajini in

ne samo v tržaški. Izdali smo tudi dve knjigi poezij domačinke in odbornice društva Liliane Visintin, poleg tega pa pripravljamo tudi dodatno zbirko razsodb od l. 1993 dalje k že objavljenemu gradivu o posvetu *Pravica do rabe slovenščine pred sodno oblastjo in javno upravo*, v katerem so bile zbrane razsodbe do leta 1992. Prirejamo koncerte, med katerimi bi izrecno omenil zelo dobro obiskanega, ki je vsako leto okrog Božiča; prirejamo društvene večere, predavanja, slikarske razstave, praznik slovenske kulture; sodelujemo s slovensko šolo, organiziramo predšolski tečaj slovenskega jezika, likovno kolonijo, miklavževanje. Seveda gojimo odlične stike z Metliko in zlasti z Opatjim selom, s skupnostjo katerega se srečujemo ob raznih kulturnih prireditvah. Vsako leto prirejamo tudi tečaj slovenskega jezika za odrasle: sosedom Italijanom nudimo možnost, da spoznajo slovenski jezik in Slovence, obenem pa tudi Slovenijo in njeno kulturo. Obisk in povpraševanje po tečaju sta zelo velika, kar pričča, da smo na dobri poti. Italijani vedo o nas malo, zanimanje za te tečaje pa je dokaz, da nas radi spoznajo, če jim le damo možnost. Po mojem so ti tečaji izrednega pomena za vso skupnost v Laškem. Čim bolj nas poznajo, tem bolj nas cenijo.

V Trziču obstaja tudi novo društvo, tudi tam smo priče ponovnemu zanimanju za slovenski jezik...

Vse se je začelo okrog majhne skupine, ki skuša oživiti življenje slovenske skupnosti v Trziču; gre za tiste ljudi, ki živijo v mestu in težko prihajajo na slovenske prireditve v Ronke.

Morda še nekaj besed o vašem delovanju pri Zdrženju darovalcev človeških organov, pri katerem ste že dolgo aktivni.

Sem predsednik združenja ADO za Trzič in Laško in zato sem tudi zadolžen za osveščanje ljudi, naj se vpišejo v društvo. Hodim po šolah in v društva ter govorim o pomembnosti vključevanja v združenje. Danes je medicina zelo napredovala in pomembno je pomagati sočloveku, če je le mogoče. Darovalec organov lahko postane vsakdo. V primeru nesrečne in hitre smrti lahko z njegovim organom rešijo in podaljšajo drugo življenje. Pomislimo samo na trpljenje ljudi, ki morajo vsak drugi dan na dializo, ker so jim ledvice odmrlje; s presaditvijo ledvic pa ti ponovno zaživijo. Ravno v teh dneh prihaja do odobritve zakona, s katerim naše združenje ne bi imelo več smisla za obstoj. Po tem zakonu bi namreč po smrti vsakdo postal darovalec organov, kar bi bilo tudi najbolj prav!

Za konec pogovora morda še kaka želja?

Želim si, da bi do odobritve zakona res prišlo tudi zato, ker bi imel več časa za delovanje na kulturnem področju. Kar se pa tiče delovanja pri društvu Jadro, bi rad dejal, da si želim večje prisotnosti mladih sil, ki bi nadaljevale tam, kjer smo mi začeli. Ko hkrati ugotavljam, da smo nekako odrezani od obeh večjih centrov, kjer je prisotna slovenska manjšina, se pravi od Trsta in Gorice, čutim, da je tudi v Laškem lepo biti Slovenec. Gotovo pa si želim, da bi tudi k nam večkrat prihajali ljudje iz Gorice in Trsta, da bi se zavedali tudi pomembnosti našega obstoja, da bi nam bolj in predvsem raje pomagali.

POSVET: SMISEL ZGODOVINE V PRIPOVEDOVANJU ŽIVLJENJA

ČASNIKARSKO POROČANJE IN NJEGOVA KAKOVOST

IVAN ŽERJAL

V četrtek, 4. t.m., je bil v konferenčni dvorani družbe Friulia v Trstu posvet v okviru niza bibličnih srečanj z naslovom *Smisel zgodovine v pripovedovanju življenja*, ki ga je priredilo Združenje italijanskega katoliškega tiska (UCSI) v sodelovanju z Združenjem časnikarjev Furlanije-Juljske krajine.

Kot sta na začetku povedala deželna predsednica UCSI Grazia Fuccaro in deželni predsednik Združenja časnikarjev Miro Oplet, je imel posvet kot cilj razmišljanje o kakovosti poročanja sredstev javnega obveščanja.

Na posvetu, ki ga je vodil in povezoval vsedržavni predsednik UCSI Paolo Scandaletti, so spregovorili tržaški škof msgr. Evgen Ravignani, rektor tržaške univerze prof. Lucio Delcaro in urednik tržaškega dnevnika *Il Piccolo* Mario Quaia. V svojem uvodnem posegu se je Scandaletti zavzel za ponovno oživitve kakovostnega informiranja, s katerim si bodo časnikarji ponovno pridobili verodostojnost. Časnikarji naj se odrešijo cinizma in protagonizma, v svojem poročanju naj se držijo stvarnosti. Scandaletti je tudi poudaril potrebo po izobraževanju časnikarjev. Škof Ravignani je s pomočjo razlage

odlomka iz Sv. pisma obrazložil, kako je mogoče brati zgodovino tudi v luči vere. Človek lahko gleda na zgodovino kot na uredništvo nekega načrta, kot na zgodbo, ki je napisana z dvema rokama, človeško in božjo. Veren časnikar ne gleda na zgodovino kot na vrsto katastrof, ampak tudi kot na človeško delo po Božjem navdihu. Zato se mora izogniti splošnemu pesimizmu ter nuditi upanje in optimizem.

Rektor Delcaro je v svojem posegu izrazil nekaj želja o tem, kakšni bi morali biti časopisi. Zavzel se je za ločevanje med poročanjem o dejstvih in njihovim komentiranjem. Tisk bi moral prinašati resnico, med naslovi in vse-

bito člankov pa bi morala biti povezava, kar pa se marsikdaj ne dogaja. Prof. Delcaro je tudi dejal, da bi moralo poročanje biti omejeno, ko gre za negativne vesti in srhljive prizorce, ki utegnejo pretresti bralce oz. gledalce ali poslušalce.

S svoje strani se je urednik *Piccola* Mario Quaia najprej kritično izrazil o zakonu o varovanju zasebnosti, ki po njegovem mnenju zelo omejuje časnikarje pri njihovem delu. Jasno je tudi, je še dejal, da založnika konec koncev zanima tudi ekonomska korist pri časopisu. Nadalje za Quaia pravi časnikar ne sme biti protagonist, ampak samo gledalec. Tisk nima vloge vzgajanja oziroma formiranja, ampak mora le informirati.

Dalje, je dejal Quaia, kronika dogodkov je eno, njihov komentar pa drugo.

V krajši razpravi sta se oglasila bivši urednik škofijskega tednika *Vita nuova* Silvano Latin in bivši urednik *Piccola* Luciano Ceschia. Latin je - v nasprotju s Quaio - dejal, da tisk morda nima vzgojne vloge v formalnem smislu, dejansko pa vzgaja s komentariji, uvodniki in drugimi mnenjskimi članki. Kar se pa tiče omejitev, je še dejal Latin, te dejansko že obstajajo, saj 60% vesti ostaja neobjavljenih in to v glavnem vedno na škodo šibkejših. Po mnenju Luciana Ceschie pa se časnikar lahko jezi oz. veseli, tudi če se obdrži ločitev med kroniko in komentarjem, svoje mnenje pa mora časnikar vedno podpisati. Časnikar, je še dejal bivši urednik *Piccola*, mora ohraniti ponižnost pri obravnavanju dejstev, biti mora resen in spoštovati človeka ter se mora tudi zavedati pomembnosti časnikarskega poročanja, s katerim se lahko povzroča tudi ogromna škoda.

Na koncu je predsednik UCSI Scandaletti opozoril, kako je postal časnikarski poklic eden od najbolj tveganih na svetu. Bralci si od časnikarjev ne morejo pričakovati to, kar ne morejo biti, saj so tudi oni ljudje. Vesti naj nikoli ne jemljejo kot sveto resnico, zavedati pa se je treba, da sestavni del časopisa niso samo založniki in časnikarji, ampak tudi bralci.

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA OB BOGOSLUŽNIH BERILIH V LITURGIČNEM LETU A

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

ZVONE ŠTRUBELJ

6. NAVADNA NEDELJA

Ne mislite, da sem prišel razvezat postavo ali preroke; ne razvezat, temveč dopolnit sem jih prišel... Slišali ste, da je bilo starim rečeno: Ne ubijaj! Kdor pa ubije, bo kriv pred sodbo. Jaz pa vam pravim: Vsak, kdor se jezi na svojega brata, bo kriv pred sodbo... Slišali ste, da je bilo rečeno: Ne prešuštvuj! Jaz pa vam pravim: Kdorkoli gleda žensko, da jo poželi, je v srcu že prešuštoval z njo... Rečeno je bilo: Kdor se loči od svoje žene, naj ji da ločitveni list. Jaz pa vam pravim: Kdor se loči od svoje žene, razen če zaradi nečistovanja, povzroči, da ona prešuštvuje. In kdor se z ločeno oženi, prešuštvuje. Dalje ste slišali, da je bilo starim rečeno: Ne prisegaj po krivem; izpolni pa Gospodovo prisego! Jaz pa vam pravim: Sploh ne prisegajte! (Matej 5,17-37)

4 ZAPOVEDI SO LE SMEROKAZ, OBSTAJA TUDI NOTRANJE RAZSODIŠČE ČLOVEKOVE VESTI

V zgodovini krščanstva je marsikdo tako poudarjal razliko med staro in novo zavezo, da je prihajalo do trditve in prepričan, da stara zaveza ni navdihnjena, ni "Božja beseda" in da krščanstvu sploh ni potrebna. Jezusov evangelij zares prinaša bistvene novosti, ni pa v nasprotju z duhom judovske vere in z izročilom, ki to vero navdihuje in oblikuje: Postava in preroki. V brk vsem, ki so zanikali notranjo povezavo med staro in novo zavezo, Jezus pravi: "Ne mislite, da sem prišel razvezat postavo ali preroke; ne razvezat, temveč dopolnit sem jih prišel. Resnično, povem vam: Dokler ne preideta nebo in zemlja, ne bo prešla niti ena črka ali ena črtica postave, dokler se vse ne zgodi." (Matej 5,17-18)

Zelo prav je imel švicarski teolog Hans Urs von Balthasar, ko je zagovarjal tezo, da krščanstvo ne bo doživelo svoje polnosti, dokler ne bo prišlo do globljega zedinjenja z judovsko vero. Takrat bodo korenine, deblo in krošnja zaživel kot eno drevo. To je zanimiva misel, ki poudarja organsko celoto Biblije.

Matejev evangelij takoj za blagri, govorom na gori, predstavi šest Jezusovih predlogov nove, evangeljske postave. Razlagalci Svetega pisma jim pravijo "anti(pro)teze", sklicujoč se na literarno obliko, ki jo Jezus uporablja: Rečeno je bilo (ali: Slišali ste) - jaz pa vam pravim! S tehniko nasprotja želi Jezus povedati nekaj važnega. Ne moremo spregledati tudi Matejevega scenarija. Jezusa postavi na goro, kar je očitno namig na Mojzesa, na goro Sinaj in na deset božjih zapovedi. Poslušamo novega Mojzesa! Vsebinsko šestih antitez se nanaša na nekatere od desetih zapovedi: Ne ubijaj! Ne prešuštvuj! Ne prisegaj po krivem! Druge tri se nanašajo na druge pomembne biblične zapovedi: "Ljubi svojega bližnjega in sovraži svojega sovražnika", "Oklo za oko in zob za zob", "Kdor se loči od svoje žene, naj ji da ločitveni list."

Jezusov "jaz pa vam pravim" je poln avtoritete, naglašaja njegov odločni poseg v versko in socialno življenje takratne in tudi današnje družbe. Jezusova dopolnitev je v odkritju osebnih, notranjih vzgibov za popoln in celosten odgovor božjim zapovedim. Zunanji predpisi, četudi gre za božje zapovedi, so lahko le smerokazi za poglobljen in osebni odnos do sebe, do bližnjega in Boga. Kdor se drži le predpisa, je sam v sebi lahko lažnivec in hinavec. Na zunaj bo izpolnil predpis, toda obšel bo sam sebe in razsodišče svoje vesti. Jezus je s tem napovedal neizprosno vojno legalističnemu branju božje besede. S tem je želel v judovstvu zajeziti nenehno sklicevanje na zapovedi, ki so zagotavljale na zunaj zgledno versko življenje, navznoter pa so večale praznino v posamezniku in v izvoljenem ljudstvu. V judovstvu je v Jezusovem času obstajalo 613 zapovedi: 248, kolikor je kosti človeškega telesa, in 365, kolikor je dni v letu. Jezus to obilico posmehljivo komentira s trditvijo Postave. Pravi namreč, da je zapoved samo ena in ta zaobjema vsak trenutek in vsako dejanje človekovega življenja: "Ljubi Gospoda, svojega Boga, z vsem srcem, z vso dušo in z vsem mišljenjem. To je največja in prva zapoved. Druga pa je njej podobna: Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe. Na teh dveh zapovedih stoji vsa postava in preroki." (Matej 22,37-40)

SVETI OČE NA DAN ZA ŽIVLJENJE

DRAGI STARŠI!

V zadnjih mesecih se sveti oče z jasno besedo vse pogosteje odziva na velike družbene in politične izzive, ki burijo italijansko javnost. Če je šlo nedavno za problem zasebnih šol, gre danes za žgočo temo umetne oploditve. In še enkrat se vsiljuje razdor med svet katoličanov in svet laikov.

Prejšnja nedelja, dan, ki ga je Cerkev na poseben način posvetila razmišljanju o življenju, je bil v tem trenutku zlata priložnost, ko je Janez Pavel II. lahko spregovoril krepko besedo o vlogi staršev, o odgovornosti pri sprejemanju novega življenja. Očete in matere je pozval, naj radi sprejemajo otroke, kajti tako lahko postanejo privilegirani sodelavci pri stvariteljskem in ustvarjalnem delu Boga Očeta. Se ve, samo ljubezen je ustvarjalna; tudi zato je vsako živo bitje enkratno, nikdar ne bosta rojena dva enaka človeka; temu čudovitemu in hkrati skrivnostnemu življenjskemu načelu pa grozi človekova roka z gumijasto rokavico, ki vedno bolj stremi za tem, da bi manipulirala spočetje živih bitij in tako ustvarjala otroke z več (neznanimi) starši ali pa samo enega roditelja. Kje pa je potem osnovna pravica človeka do staršev,

ki bi ga ljubili in mu omogočili zdravo človeško rast? Prav zato, ker je za sv. očeta pomembno življenje vsakega posameznika v ljubezni, se je papež prejšnjo nedeljo obregnil ob umetno heterogeno oploditev, ki zanika omenjana načela. Pri tem ne gre za nobeno okostenelo dogmatično zadržanje, pač pa samo za ljubečo skrb za prihodnje rodove.

Dve veliki oviri, zaradi katerih se današnji pari pogosto ne odločajo za veselje biti mati ali oče, sta "egoizem in hedonizem", obe namreč temeljita na primarni "vrednoti" zadovoljitve najprej lastnih individualnih želja, ki postavljajo vse ostalo, tudi rojstvo otroka, na drugo, tretje ali četrto mesto. Pri tem igra pomembno vlogo tudi civilna družba, saj mora, po besedah sv. očeta, javna oblast omogočiti primerne razmere, ki bi nudile staršem možnost "delovnega mesta, bivališča, zavarovanega in zdravega okolja". Janez Pavel II. je na koncu Angelovega čiščenja še pozval vernike, naj z njim molijo, da bi zadnje pripravno leto na veliki jubilej, ki je posvečeno Bogu Očetu, "prebudilo v vseh starših radostno zavest njihovega velikega poslanstva."

DD

IZ MISIJONOV

DRAGI PRIJATELJI!

To pismo s Slonokoščene obale je sicer že staro, ohranja pa še vedno vso svojo svežino in ga zato objavljamo v izviru. -URED.

Zdi se mi, kot da bi se včeraj vmil z dopusta, pa so od takrat minili že trije meseci. Nič posebnega se ni zgodilo v tem času in vendar mi pogosto zmanjkuje časa za to in ono nujno stvar. Morda pa nam hoče Bog s tem pokazati, da smo le ljudje, omejeni in slabotni.

Še dobro, da imamo praznike, ki nas vsaj nekoliko povežejo med seboj in nas spodbudijo k pisanju. Najprej bi se rad že enkrat zahvalil vsem, ki ste mi na kakršenkoli način izkazali pozornost, ko sem bil na dopustu. Hvala vsem za vaše darove za misijone, hvala vam za vaše molitve.

Pred prazniki imamo duhovne vaje za katehume po različnih področjih župnije. Te duhovne vaje trajajo za vsako skupino tri dni, imamo pet skupin. Imeli bomo okrog 350 krstov, 20 prvih obhajil in kakih 10 blagoslovov katehumenov, ki ne morejo biti krščeni zaradi njihove situacije v zakonu. Obhajali bomo preko 70 krščanskih porok. Lepa žetev, boste rekli; ko pa gledamo te

številkke z ozirom na število prebivalcev, je vse to zelo malo. Za krščansko skupnost v centru naše župnije bomo obhajali zakramente za odrasle v velikonočnem času, za mlade pa okrog Binkošti.

Z veseljem ugotavljamo, kako raste število katehumenov in teh, ki se posvečajo delu z njimi. Teško bi rekel, koliko katehumenov imamo v župniji, morda okrog 5000. Tu v centru župnije jih je letos preko tisoč, če štejemo skupaj osnovnošolce, srednješolce in odrasle. Z njimi dela okrog 80 animatorjev ali katehistov. S kaplanom, semeniščnikom, stažistom in s sestrami skrbimo za organizacijo in pripravljamo skupaj z animatorji tedenska srečanja. Imamo razmeroma dobro organiziran katehumenat, problem pa je, kako po krstu in birmi zagotoviti nadaljnje izobraževanje in spremljanje novokrščencev. Res, da imamo, zlasti tu v centru razna gibanja, kot so mladinske organizacije, prenova v duhu, živi rožni venec; vendar je razmeroma malo ljudi včlanjenih v ta gibanja. Večina novokrščencev se zgubi v masi vernikov in postanejo "pasivni gledalci".

Kot vidite, nam dela ne manjka. Dobri Bog pa, tako verujemo, blagoslovlja naše skromne napore in kljub naši neobogljnosti zakoreninja svoje kraljestvo v tej afriški zemlji.

PAVEL BAJEC

LJUBLJANSKI NADŠKOF DR. FRANC RODE V KOPRU

O ODNOSIH MED DRŽAVO IN CERKVIJO

MILAN GREGORIČ

Na povabilo Kluba krščanskih izobražencev iz Kopra se je nadškof dr. Franc Rode dne 18.1.1999 udeležil srečanja z verniki iz Slovenske Istre. V prepolnih prostorih koprškega gledališča je najprej v krajšem uvodnem predavanju in nato v odgovorih na postavljena vprašanja osvetlil številne aktualne probleme, predvsem v zvezi z odnosi med Cerkvijo in državo. Ti odnosi so po njegovem mnenju eno tipičnih vprašanj zahodne civilizacije. Islamski svet in tudi druge kulture večinoma ne poznajo tega problema, ker sta tam država in Cerkev eno in isto. To razlikovanje izvira še iz časov zgodnjega krščanstva, ko se je slednje uprlo poskusu rimskih oblasti, da bi zavladale nad celim človekom, to je tudi nad njegovo dušo. S tem je bilo krščanstvo branik svobode ter je utiralo pot demokraciji. Ko namreč duhovna oblast odpove ter jo svetna absorbira, se znajdemo v totalitarizmu. Zato so si tudi vsi totalitarizmi poskušali podrediti duhovno oblast. In isto se zgodi tudi, ko duhovna oblast absorbira svetno.

Glede ustavne določbe o ločenosti Cerkve od države je nadškof Rode opozoril, da prevladuje v Sloveniji zastarela miselnost iz totalitarne obdobja, po kateri naj bi

država zavzela ves javni prostor, verniki pa naj bi se umaknili v zakristije. Dejansko pa ta ločitev pomeni, da v Sloveniji ni državne religije. Kjer se interesi države in Cerkve stikajo, kot je to na področju šolstva, sta Cerkev in država vsaka zase avtonomni in dolžni korektno sodelovati. Kristjanov torej ni mogoče nikamor odpraviti, ker biti kristjan ni nič manj spoštovanja vredno kot biti materialist.

Cerkev je imela v zgodovini tudi pomembno narodotvorno in državotvorno vlogo, je še spomnil nadškof. Če ne bi imeli enotne religije, je vprašanje, če bi se Slovenci obdržali kot narod, kljub skupnemu jeziku. Danes v sekulariziranem svetu Cerkev kot integracijski dejavnik ni več tako pomembna, ker niso vsi Slovenci kristjani. Večina pa je še in tudi preostali so na neki način zaznamovani s krščansko kulturo. Kajti marksizem ni ustvaril nobene posebne kulture in se danes redko kdo z njim še identificira. Tudi večji del umetnosti in sama slovenska pokrajina nosita močan pečat krščanstva.

Poleg tega daje religija svoj odgovor tudi na temeljna eksistenčna vprašanja (odkud prihajamo, kdo smo, kam gremo itn.), ki si jih zastavljajo vse civilizacije in kulture. S temi vprašanji so tudi povezani vsi miti in verovanja v zgo-

dovini človeštva in jih ni mogoče preprosto odpraviti z izgovorom, da sploh ni potrebno, da bi si jih postavljali. Nadškof Rode je še opozoril, da sodobna demokracija živi od vrednot, ki jih sama ne proizvaja, kot so poštenost, pravčnost, solidarnost idr. Te vrednote rastejo iz religije in brez njih se demokracija spridi. Zato je povsem zgrešen odnos naše šole, ki se odreka vzgoji teh vrednot.

Tudi ZDA imajo vgrajen princip ločitve Cerkve od države, vendar tam država na različne načine pomaga posameznim Cerkvam, ker se dobro zaveda, da opravljajo pomembno duhovno poslanstvo. Samo jezuiti bi naj npr. imeli v ZDA kar 29 univerz in ne bi se moglo trditi, da ameriška družba ne funkcionira. Marksova predvidevanja, da bo religija izumrla, so bila zgrešena. Res je le to, da ob izginotju religije nastane prazen prostor, v katerega prej ali slej vderejo različne sekte, saj je religija človekova spremljoča usoda.

V pogovoru z verniki pa je nadškof odgovarjal predvsem na vprašanja v zvezi z vlogo civilne družbe, politično pasivnostjo slovenskih kristjanov in v zvezi s šolstvom. Dejal je, da civilna družba v samostojni Sloveniji sploh še ni zaživela. Ljudje se ne organizirajo spontano in pričakuje-

jo, da bo prišla pobuda od zgoraj. To se dogaja tudi zaradi tega, ker je bila v prejšnjem režimu sleherni organizacija dirigirana in pod nadzorom. Zato ta politična pasivnost katoliških laikov predstavlja anomalijo oz. nenormalno stanje. Pripisati jo je treba predvsem strahu, podedovanemu iz prejšnjega režima. In tega se je treba rešiti, kajti to, kar je bilo, se ne more več vrniti. Zato ne dajmo, da bi imel Cankar prav, ko je trdil, da smo narod hlapcev, in vzemimo v svoje roke usodo lastnega naroda in države.

V zvezi s sedanjim šolskim sistemom je dr. Rode podčrtal, da Cerkev pri njegovem oblikovanju ni sodelovala. Nekaj teologov je sicer bilo prisotnih v Kurikularnem svetu, vendar bolj kot demokratični okras. Bili so tudi vedno preglasovani in so zato tudi vsi izstopili iz sveta. Sistem nam je tako izoblikovala ozka skupina ljudi, ki ne odraža širokih težej slovenskega naroda. Sistem kar še naprej vodi v ateizacijo ter nam bo vzgojil rodove, ki bodo tavali od sekte do sekte. Šola je tudi podaljšek družinske vzgoje in starši imajo pravico in dolžnost, da usmerjajo njen razvoj. Saj ne sme šola trgati otrok od prepričanja staršev. Zato se morajo starši organizirati, se otresti strahu in priti na dan s svojo besedo. Čimveč poguma bo na eni strani, tem manj ga bo na drugi. Cerkev meni, da je ta sistem škodljiv za slovenski narod, zato se bo trudila, da ga ob prvi možni priložnosti demokratično zruši.

SVETNIK TEDNA

10. FEBRUARJA

SILVESTER ČUK

SHOLASTIKA, REDOVNICA

Najbrž ste že slišali, da so dvojčki med sabo čustveno pa tudi drugače močneje povezani kot pa "navadni" bratje in sestre. Če je eden bolan, se tudi drugi slabo počuti, če eden doživlja strah, trepeta tudi drugi. Zgled take povezanosti je današnja godovnica sveta Sholastika, sestra dvojčica svetega Benedikta, začetnika zahodnega meništvja in prvega zavetnika Evrope.

Rojena sta bila okoli leta 480 v Nursiji (današnja Norcia) severovzhodno od Rima. Velika, ganljiva ljubezen je družila brata in sestro vse življenje. Tudi Sholastika se je vnela za velike duhovne cilje, za katere je Benedikt gorel od mladosti. Najprej je najbrž živel v samostanu pri mestu Subiaco, ki še danes nosi njeno ime. Ko je Benedikt ustanovil sloveči samostan na gori Monte Cassino, ga je sestra Sholastika prosila, da bi tudi ona smela živeti po pravilih njegovega reda. Brat ji je ustregel in ji dal zgraditi ob vznožju gore skromen samostan in jo imenoval za opatinjo. Sholastika je samostan modro vodila, s posebno ljubeznijo je skrbela za bolnike in reveže.

Po pravilih, ki jih je sestavil Benedikt za svoj red, je bil ženskam prepovedan vstop v njihov samostan. Tega pravila se je držal tako zvesto, da niti ljubljene sestre ni dovolil izjeme. Enkrat na leto sta se shajala - na praznik - v eni izmed hiš blizu samostana. Dan sta prebila v duhovnem pogovoru in molitvi. Njuno zadnje srečanje je opisal papež Gregor Veliki v svojem življenjepisu svetega Benedikta.

Ko je prišla, je prišel k njej brat v družbi svojih učencev. Ves dan sta hvalila Boga in se pogovarjala o svetih rečeh. Ko se je zvečerilo, sta zaužila skromen obed. Potem je sestra prosila brata, naj ne hodi proč, temveč naj ostane v duhovnem pogovoru do jutra. Benedikt jo je odločno zavrnil. Tedaj je Sholastika sklenila roke in se v zaupni molitvi obrnila k Bogu. Komaj je pogledala kvišku, je začelo tako strašansko grmeti in se bliskati in nastal je tak naliu, da sveti mož z brati ni mogel izpod strehe. Sveti Benedikt je sprevidel, da se v takem neurju ne more vrniti v samostan. Ves žalosten je dejal: "Vsemogočni Bog naj ti odpusti, sestra! Kaj si mi naredila?" Ona pa mu je odgovorila: "Glej, prosila sem te, a me nisi hotel uslišati; potem pa sem prosila svojega Gospoda, ta me je uslišal. Zdaj kar pojdi, če moreš; le pusti me samo, ti se pa vrni v samostan." Ker na sestrično prošnjo ni hotel ostati, je moral ostati zaradi nevihte. Tako se je zgodilo, da sta prečula vso noč, ki jima je hitro minila, v pogovorih o duhovnem življenju.

Naslednje jutro sta se vrnili vsak v svoj samostan. Tretji dan je Benedikt videl, kako se duša njegove sestre kakor golobček dviga v nebo. Ugotovil je njeno smrt in hvalil Boga, da je Sholastiki dodelil takšno slavo. Svetnica je umrla leta 542, stara šestdeset let. Njen spomin se od 12. stoletja obhaja 10. februarja.

Upodablja jo kot opatinjo v črni redovni obleki s knjigo redovnih pravil in z golobom, včasih tudi pri zadnjem srečanju z Benediktom. Časte jo kot zavetnico zoper strelo in priprošnjico za dež.

DVE AKTUALNI KNJIGI IZ MEDJUGORJA

Pred kratkim sta v Sloveniji izšli dve zanimivi knjigi: *Sporočila Kraljice miru iz Medjugorja* in *Biseri ranjenega srca*. Prva govori o Marijinih prikazovanjih v Medjugorju vse od začetka, in sicer od 24. januarja 1981 do leta 1998. V knjigi so zbrana sporočila, ki jih Marija daje že 18 let. Knjiga je prevedena iz hrvaščine. Za prevod sta poskrbela mladi duhovnik Dinko Bizjak in g. Maja Zalar iz Ljubljane. Knjiga je toplo posvečena vsem, ki se zanimajo za Medjugorje.

Drugo knjigo, *Biseri ranjenega srca*, je spisal pater Slav-

5

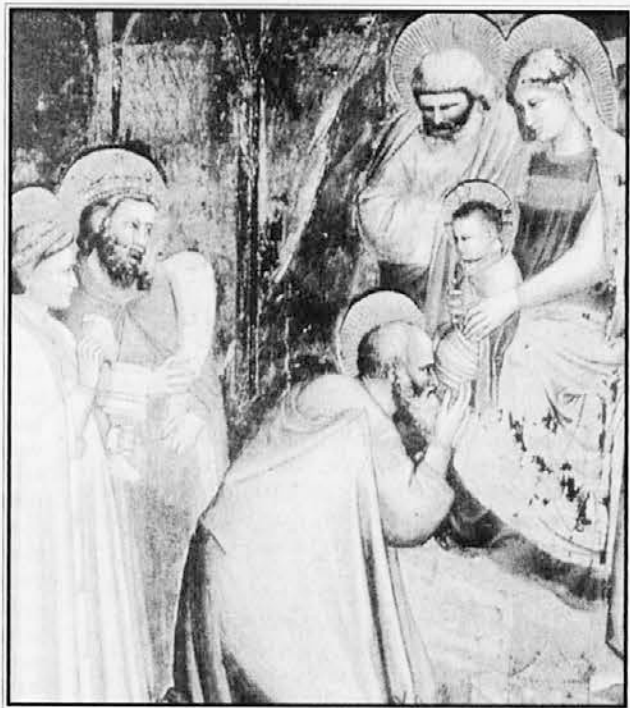
ČETRTEK
11. FEBRUARJA
1999

OB SVEČNICI SE UMAKNEJO JASLICE

STVARNOST IN LEGENDARNOST OKROG JEZUSOVEGA DETINSTVA (2)

STANKO ŽERJAL

Tudi pojavu osliča in voliča ne morem in ne morem kar tako prilepiti klasifikacije legendarnosti. Znanstvena poštenost ne dovoljuje izolirati manj umljive stvari od konteksta. To bi bil greh zoper t.i. hermenevtiko (pravila o razvozlavanju tekstov). Ta me opozarja na presenetljiv potovalni program nazareške dvojice. Če evangelist Luka presenetljivo kar preskoči egipčevsko periodo Svete Družine, pa sv. Matej kar izčrpno poroča zgodbo o Modrih z Vzhoda in o Jožefovem begu v Egipt in potem pravi, da bi se bil Jožef rad vrnil v Betlehem in se tam naselil, očitno zato, ker se je tam rodil Jezus. Ni tega storil, ker se je bal Herodovega naslednika, in se vrnil v Nazaret, toda dejstvo je, da je bil njegov potovalni program se naseliti v Betlehemu. Pa mu je mar to prišlo na misel res šele po egipčevskem begunstvu? Takrat, ko je prišla vmes zapreka? Če je imel to misel in željo pri odhodu iz Egipta, je menda dovolj jasno, da je imel to namero že pred odhodom iz Nazareta. Saj je že prej vedel, da bo njegova zaročena žena, kakor kdaj e-

vangelist imenuje Marijo, rodila nekje na potovanju pred vrnitvijo v Nazaret: četudi on in "zaročena" žena morda nista bila tako poglobljena v napovedi prerokov, da bi bila uganila, da bo prav Marijin novorojenček tisti knez, ki bo izšel iz Betlehema, je upravičeno misliti, da jima je zdrava pamet velevala, da odpotujeta iz Nazareta tako, da pri-

deta pred pričakovano "njeno uro" na cilj v Betlehem in da opravita popisovanje in da tam v Betlehemu spočita pričakata veliki trenutek. Nikjer ni namreč zapisano, da sta dospela v Betlehem šele eno uro pred porodom. Morda sta bila že več tednov tam in sta že opravila popisovanje in sta prenočevala skromno v kakem zasilnem zavetju in to je

bilo možno le v ugodnejšem letnem času, kakor bi bil mrzli december (in s tem opozorilom dodajem še en dokaz k svojemu prejšnjemu spisu o septembrski hipotezi Jezusovega rojstva).

Pazljivo branje poročila o prihodu in odhodu Modrih z Vzhoda razodeva, da se je Sveta Družina zadržala v Betlehemu kar precej časa, kajti Modri z Vzhoda jo najdejo že v neki "hiši", kakor je jasno zapisano v Matejevem evangeliju. Značilno je pravzaprav že prej, da po darovanju Deteta v Jeruzalemu ne nadaljujejo poti proti severu v Nazaret, ampak se vrnejo proti jugu spet v Betlehem. Modri z Vzhoda se tiste dni šele pripravljajo na dolgo potovanje. Herod da pomoriti vse dečke izpod dveh let starosti "po času, kakor ga je poizvedel od Modrih". Vsa ta kronika kaže, da je imel Jožef že pred odhodom iz Nazareta v načrtu, da se za stalno preseli v Betlehem. In če je tako, je gotovo vzel s seboj, kar je mogel iz svojega premičninskega imetja. Zakaj bi ne mogla biti v tem imetju tudi oslič in volič? Živinčeti sta bili tudi pripravi za prenos tovora. Ali pa sta celo vlekli kak voz in na njem prtljago in oba potnika. Še do nedavna ni bilo nič posebnega, če je revnejši kmet ali revnejši obrtnik premožljivega enega vola in enega konja in ju nemalokrat skupaj vpregel.

DALJE

UNIVERZALNO PREŠERNOVO SPOROČILO HUMANIZMA

S PREŠERNOM V TRETJE TISOČLETJE

MAJDA ARTAČ STURMAN

Če naj iskreno govorim, me proslavljanje obletnice navdaja z rahlo otožnostjo, pa vendar ne morem mimo dejstva, da letos poteka stopetdeset let od Prešernove smrti in da se Slovenci pripravljamo na slovesno proslavljanje dvestoletnice Pesnikovega rojstva, s katero bomo prestopili prag tretjega tisočletja.

V teh dneh, ko se ga spominjamo s kulturnimi prireditvami in proslavami v najbolj zakotnih vasicah, pa tudi v Rimu, Parizu in velikih prestolnicah, vsepovsod, kjer živimo Slovenci, se, ne glede na ideološki predznak in svetovnonazorsko prepričanje, zblizujemo in združujemo v skupni govoricni slovenske kulture in jezika.

Prešeren je simbol, simbol kljubovanja in vztrajanja v časih svetlobe in teme, simbol kulturnega delovanja, simbol zavesti, ljubezni do naroda, umetnosti, jezika, literature. Simbol, ki je v splošni slovenski zavesti prerasel v pravi mit. In če se spomnim, kako je Prešernova Zdravljica prerasela v himnično pesem, še preden je postala himna nove, stoletja sanjane države, čutim v sebi neizrekljiv zanos.

Prešeren je v preprosti napitnici mojstrsko prepletel ideje narodove samobitnosti, slovanske povezanosti, solidarnosti, sožitja med narodi in najvišjih človeških vrednot. Njegovo žlahtno sporočilo humanizma ni vezano na ožji slovenski prostor, je univerzalno, kot je univerzalno sporočilo nesmrtnih umetniških talentov. Prešeren

je naš, kot so naši veliki romantiki Puškin, Lermontov, Leopardi. Kajti umetnine besednih ustvarjalcev vseh narodov govorijo univerzalni jezik harmonije in lepote, nagovarjajo ljudi dobre volje in širokega duha.

Intelektualec prostranih obzorij nikdar ni čutil pregrad, ki bi ga ovirale pri branju svetovne in evropske poezije. Če pa Pesnik ostaja v glavnem še vedno samo naš, gre pripisati različnim dejstvom. Slovenci sami sebi res ne moremo pripisovati zaprtosti v odnosu do tuje ali italijanske literature. Nikomur, še najmanj Italijanom in svojim someščanom, nismo skrivali Prešerna. Če se že ne morejo ali nočejo učiti jezika svojih vsakodnevnih sosedov, bi si pa lahko kljub vsemu poiskali kak prevod Prešer-

novih poezij. Zato z največjim veseljem pozdravljamo tudi novi Depanherjev prevod.

Ali je naposled že napočil čas, ko bodo tudi italijanski dijaki prebirali v šolah Prešernove poezije? Slovenci smo odprli na stečaj vrata in okna, mnogi naši sosedje pa so že pred časom spustili navojnice in zamašili vse špranje, da bi jih ja ne oplazila sapica "slovanstva".

Nesmiselno je zato govoriti o odpiranju italijanski kulturi, saj mnoge "predmeje" v najrazličnejših oblikah - zlasti kot masovna televizijska subkultura in v jeziku okolja - v večji ali manjši meri zasvaja do korenin.

Vrnimo se k Prešernu!

6

ČETRTEK
1. FEBRUARJA
1999

NEKAJ MISLI IZ SLAVNOSTNIH GOVOROV NA PREŠERNOV DAN PRI NAS

S PESNIKOM DANES

Zaradi pomanjkanja prostora v našem tedniku objavljamo samo odlomke iz nagovorov, ki so jih letos imeli naši višješolci na Prešernovih proslavah v Boljuncu in Gorici.

V Trstu je prisotne nagovoril tudi župan Boris Pangerc, sam pesnik in kulturnik, zato tudi misel iz njegovega nagovora: "...Dan slovenske kulture je obrednega pomena. Obredi pa se ponavljajo in obnavljajo zato, da skupnost prenese osebna čutenja na višjo raven občega zaznavanja in dojemanja smisla svoje obstojnosti. Obstajati pomeni nenehno obnavljanje svoje življenjske moči, krepiti duhovno trdnost in utrjevati ustvarjalno slo za trajanje. Občutek skupne povezanosti vseh Slovencev v preživljanju svojega kulturnega praznika prav na dan Prešernove obletnice, nas intimno povezuje z njegovim imenom in z njegovim delom, z njegovo odločitvijo za slovenstvo v kulturi in besedi v enakovredni in povsem enakopravni konfrontaciji z veliko nemško kulturo."

Nekaka novost letošnjih skupnih Prešernovih proslav je bila ta, da so na Tržaškem in Goriškem govore napisali mladi, kot poročamo v kroniki. Na Tržaškem je misli višješolcev prebrala Maša Pregarc; škoda le, ker se mladi pod svoje misli niso podpisali, ker bi tako dali večji pomen svojim mnenjem. Vseh mladih itak nobena, še tako široko zasnovana skupina ne more predstavljati. Objavljamo nekaj odlomkov:

"...Predstavljamo mlade nosilce slovenske kulture v bodočnosti, ki imajo do družbe, jezika in kulture nov, različen odnos od dosedanjega.

Živimo v stiku z generacijami, ki nimajo z nami skorajda nič skupnega. Zdi se nam, da je bil zanje cilj kulture ohranitev narodne identitete, medtem ko predstavlja kultura za nas sredstvo in izhodišče za razvoj in uveljavitev. Zavedamo se, da se bomo kmalu znašli v politični enoti, ki bo zaobjemala veliko število narodov in narodnosti, in ravno ta zavest nam je izhodišče za drugačen, morda proužnejši pogled na svet. Ostalih kultur se ne bojimo, spoznavamo jih in sprejemamo, s tem pa istočasno potrjujemo svojo. Združene Evrope si ne zamisljamo kot poenotene zmesi t.i. "velikih" kultur z enim skupnim jezikom,

pač pa kot realnost, v kateri bo vsakdo pripisal veliko važnost svojemu lastnemu jeziku, (ker se bo zavedal, da ga prav ta označuje in da lahko le potom njega spozna svojo kulturo, korenine in povezanost na matični narod), in pa realnost, v kateri bo vsaka posamezna kultura imela svoj lastni prostor, od vseh nas je seveda odvisno, kolikšen delež tega prostora bo pripadal slovenskemu narodu.

...Na pragu tretjega tisočletja pa se vendar lahko vprašamo: biti kulturni pomeni res spoznavati in upoštevati le kulturo svojega naroda? Ne! Po našem mnenju je to prvi znak nekulturnosti. Biti moramo seveda pretirano zaverovani vase, če menimo, da je naša kultura najboljša. Kdor je tako usmerjen, pomeni, da drugih kultur ne pozna, torej ni kulturna oseba. Daleč od tega, da bi zmanjševali svoje prepričanje o taki možnosti, se moramo zavedati, da naša kultura ni ne boljše ne slabše od katere druge; stik med tema dvema sproži namreč konfrontacijo, izziv, soočanje, spoznavanje in s tem kulturno nadgradnjo.

Kultura naj bo torej osnova, na kateri naj sloni Evropska unija. Če se torej želimo obvarovati te t.i. "tihe asimilacije", se ne smemo naslanjati na izoliranje, pač pa prenovo odnosa vsakega posameznika najprej do lastne kulture, nato pa do kulture in stiku, s katero živi. Pri tem se mora posebna pozornost dodeliti mladim, ki predstavljajo ali, če želite, predstavljajo prihodnost naroda. Trenutno stanje namreč ni nič kaj rožnato.

...Dejstvo, da moramo nekako enkrat letno podati obračun o lastnem kulturnem stanju, je silno obvezujoče, zlasti za tiste rodove, ki so tako ali drugače posiljeni s kulturnimi obratci, ki iz leta v leto postajajo stereotipni in uležani. Inovacija v praznovanju dneva kulture bi bila povsem zaželena. Proslave naj ne bodo le simbolične in podobne nekdanjim bisedam in taborom. Žal pa so svečanosti z vsiljenim sodobnim pristopom velikokrat tvegane, ker izpadejo prav tako vsiljive kot stare; narodna zavest se je pri večini mladih v zamejstvu bistveno spremenila. Treba je zato težiti k pravnemu vrednotenju dneva slovenske kulture, ki ne sme izpasti le kot proslavljanje našega velikega romantičnega pesnika. Potrebno je namreč, da se publiki približa opus sodobnih

književnikov, ki utegne biti celo privlačnejši od klasikov. Pomembna sta tudi poudarka na zamejsko ustvarjalnost, ki je življenjskega pomena za obstoj in razvoj naše zavesti pri mladini, in na vsestransko tesnejšo povezavo z matično domovino..."

V Gorici pa so spregovorile tri dijakinje; fanta ni bilo, žal, nobenega. Tega ne pišemo zato, ker bi bili maskilisti, ampak zato, ker bi se nam le zdelo lepo videti v družbi deklet tudi fanta. Tudi fantje namreč zahajajo v šolo in najbrž imajo tudi sami kaj povedati, če seveda ne gledajo doma samo nogomet in formulo ena.

Urška Petrovčič je med drugim dejala: "Prešernov praznik Slovenci že nekaj let poimenujemo dan kulture. Kultura je beseda, ki jo vsakodnevno pogosto srečamo, na primer v dnevnem tisku, v raznih medsebojnih pogovorih, slišimo jo v raznih televizijskih oddajah in še bi lahko naštevala, dejansko pa ji posvetimo le kanček pozornosti ali pa jo kar namerno preslišimo. Tovrstno obnašanje je značilno predvsem za nas, mlade, ki se ob tem izrazu skorajda "skisamo", saj ga takoj asociiramo z dolgočasjem. Vzrok za to pa je nepravilno pojmovanje izraza kultura, ki ne označuje samo literature ali pa klasične glasbe (kot si mi največkrat domišljamo), temveč zajema obširno območje, ki ga sestavljamo sami. ...Lahko bi se vprašali, kako je mogoče, da smo tudi mi tvorc in istočasno produkt kulture. Če se malo zamislimo, je odgovor jasen in samoumeven: kulturo tvorijo predvsem navade, običaji in jezik določenega naroda in prav od pripadnikov tega naroda je odvisno, ali se bo vse to ohranilo ali bo šlo kmalu v pozabo.

Če kulturo sodimo po zgoraj omenjenih parametrih, potem zlahka trdimo, da smo Slovenci zelo kulturni narod, čeprav se tega nekateri ne zavedamo. Morda vpliva na tovrstno mišljenje še vedno naša preteklost, ko nam ni bilo vedno ravno z rožicami postlano. Večkrat smo bili pod oblastjo koga drugega, ki nas je prepričeval, da smo narod kmetov, ta pa nujno potrebuje koga, ki ga bo vodil in usmerjal v pravo smer. Nekateri so celo skušali uničiti našo kulturo in nam vsiliti svoj jezik, navade, skratka nas raznaroditi, a jim to kljub vsemu ni uspelo, saj smo Slovenci ponosni in pokončen narod."

Iz nagovora Maje Kragelj smo izbrali te misli: "Menim, da lahko Prešeren vsakega izmed nas veliko nauči, zato pa bi se morali vanj bolj poglobljati. To, da se nanj spomnimo le ob dnevu kulture, ni dovolj. Izkazovati mu moramo trajno hvaležnost, ki jo zasluži umetnik evropskega kova, katerega pesniško ustvarjanje nima primerjave.

Mi vsi bi se morali angažirati za slovensko prihodnost, kultura pa bi morala biti trajna spremljevalka našega življenja, saj je od Trubarja dalje osmišljala in vodila slovenski narod do konstituiranja naše domovine in to svojo narodno buditeljsko nalogo opravlja še danes."

Iz govora Irene Bednarich pa te misli: "Živimo v dobi, ko se v imenu kulturne odprtosti navzemamo idealov in različnih načinov življenja, ki nam niso lastni niti sorodni. Napačno pojmovana razgledanost bi nas lahko zvalila v prepad. Ne pozabimo namreč, da evropski človek ne bo mogel plodno zaživeti, če bodo odmrle individualne substance, to je različne kulturne identitete posameznih narodov. Evropa bo postala čudovit mozaik, katerega podoba bo na prvi pogled enotna. Ko pa nas bo radovednost prisilila, da bomo zapustili to na videz idealno homogenost in se bomo poglobili v analizo posamičnosti, bomo ugotovili, da je vsak del tega mozaika narodov natančno definiran in da se od sosednjega razlikuje. To bo dalo mavrici narodov poseben čar. V prihodnji skupnosti bo kultura odigrala bistveno vlogo. Saj je že Prešeren, naš veliki svetovni vizionar, zaslužil čas, ko bodo narodi zaživel svobodno, upoštevajoč demokratičnost, samostojnost in načela, ki so jih ljudstva Združenih narodov potrdila v Deklaraciji o človekovih pravicah. Pojem različnosti ima v današnji družbi negativen prizvok, kot da bi bila naša eksistencialna rešitev absolutno najboljša, naše življenjske okoliščine edine možne. Menim, da je prav stalno primerjanje tisto, kar nam daje življenjski elan, kar spodbuja neko avtokritičnost in nas sili, da vendarle priznamo svoje pomanjkljivosti in napake, obenem pa spodbuja razvoj naših neizkoriščenih potencialov.

Ali zamejci ne živimo morda od vsega začetka v evropskem duhu ante litteram? To, o čemer se danes veliko razpravlja, ni za nas nov pojav. Večletna izkušnja srečanj in stikov nas je že dobro pripravila na prihodnost. Manjšina je naša realnost, naš stalni spremljevalec pa skrb, da bi kot naši predni-

ki tudi sami znali biti čim bolj podobni Dantejevemu popotniku, ki svetilke ne drži pred sabo, ampak za svojim hrbtom. Okoliščine, v katerih živimo, ne sovpadajo z brezskrbnostjo in navidezni mirom, po katerem hrepeni človek.

Kultura osvobaja in ustvarjalnost ima svoje vrednostne lestvice. Kulturni praznik naj bo tudi praznik naše svobodne zavesti, svoboda zavezuje k odgovornosti, hierarhiji vrednot, nenehni zavzetosti za pristno, resnično, ustvarjalno, bogato in plodno prepletanje različnosti."

KOMORNI ZBOR AVE V RIMU

Konec prejšnjega tedna se je v Rimu mudil sloviti Komorni zbor Ave iz Ljubljane. Rimsko gostovanje je priredila Koncertna pobuda - Rojan iz Trsta, finančno pa ga je podprlo ministrstvo za kulturo republike Slovenije. Zbor Ave je v Rim odpotoval v petek, 5. t.m., in tam ostal do ponedeljka, 8. t.m. Ljubljanski pevci so pod vodstvom Andraža Hauptmana predvsem nastopili na svečanosti ob slovenskem kulturnem prazniku, ki je bila v palači Barberini in katere se je udeležila vrsta uglednih osebnosti, v prvi vrsti veleposlanika republike Slovenije pri Sv. sedežu in v Italiji dr. Karel Bonutti in dr. Peter Bekeš, pa tudi drugi diplomatski predstavniki.

Poleg tega je zbor imel tudi koncert v cerkvi sv. Ignacija. Med navzočimi, poleg strokovne publike, so bili tudi predstavniki diplomatskega zbora, v prvi vrsti veleposlanica ZDA. V nedeljo, 7. t.m., je zbor pel pri maši v baziliki sv. Petra v Vatikanu. Pri obredu, pri katerem je somaševal tudi predsednik slovenske teološke akademije v Rimu msgr. Maksimilijan Jezernik, je zbor sodeloval s pretežno slovenskimi pesmimi. V slovenščini so bili tudi pozdravni nagovor, berilo in prošnje. Ljubljanske goste je na trgu sv. Petra med Angelovim češčenjem pozdravil v slovenščini tudi papež Janez Pavel II., kateremu je predstavništvo zbora Ave poklonilo CD ploščo z božičnimi pesmimi in pozdravno pismo.

OSREDNJA PRIREDITEV OB DNEVU SLOVENSKE
KULTURE V LJUBLJANI

TEMNA STRAN MESECA ŠE VZNEMIRJA

IZJEMNO KULTURNO SPOROČILO

Osrednja proslava ob slovenskem prazniku kulture je vsako leto v ljubljanskem Cankarjevem domu. Tako je bilo tudi letos, saj se je v Gallusovi dvorani v nedeljo, 7. t.m., zbralo veliko predstavnikov javnega, političnega in kulturnega življenja Slovencev iz matične države in tudi zamejstva. Navajeni smo, da nas skorajda vsako leto Prešernova proslava v Ljubljani prese- neti: včasih z nemogočo dolgovest- nostjo in razvlečenostjo, včasih s svoji- mi nagrajenci, včasih s samo režiserju razumljivo vsebino proslave, včasih pa tudi z izjemnim kulturnim sporočilom in lepim kulturnim večerom.

NADJA MAGANJA

Odmevna razstava Temna stran meseca v Cekinovem gradu v Ljubljani, o kateri je po odprtju poročal tudi *Novi glas*, razburja duhove v sloven- ski javnosti in v občilih, a istočasno prinaša svežino in nov pristop pri obra- vnanju kočljivih povojnih dogo- kov. Med drugim je pokazala, da znajo Slovenci tudi nekoliko bolj umirjeno razpravljati o svoji zgodovini, ki še ved- no globoko posega v vsakdanje živ- ljenje ljudi v matici, a tudi v zamejstvu in zdomstvu.

Odmevi na razstavo so bili različni. Nekateri so bili izredno odklonilni, drugi zelo navdušeni. Velikokrat je bilo pač odvisno od tega, kateremu politi- čnemu taboru pripada pisec. Obrava tega obdobja je še tesno v kle- ščah politike in ideologije. Takim kalu- pom lahko zapadejo tudi predstavniki zgodovinske stroke. V mislih imam na primer prispevek profesorja zgodovi- ne na ljubljanski univerzi Boža Repe- ta z naslovom Črna-bela stran mese- ca: vzvišenost nad zgodovino, ki je bil pred kratkim objavljen v tedniku *Razgledi*. Vodilno nit njegovega raz- mišljanja pa srečamo tudi pri drugih piscih, ne samo v Ljubljani, temveč tudi pri nas, zato se mi zdi prav, da razmišljamo o teh vprašanjih.

Dr. Repe ugotavlja, da je treba iska- ti vzroke za povojno komunistično re- presijo v obdobju med obema vojna- ma. Prepričana sem, da bi ti vzroki lah- ko razložili marsikatero medvojno in povojno potezo slovenskih političnih moč in skupin, vendar je taka razlaga pomanjkljiva, saj bi drugače lahko pri iskanju "vzrokov vzrokov" segli do Adama in Eve. S temi problemi si je že Tolstoj belil glavo v svojem romanu *Vojna in mir*, ko je razmišljal, kako pri- ti do prvega in glavnega počela kake- ga dogodka.

Pri mnogih piscih ima človek vtis, da Slovenci težko sprejememo prepro- sto dejstvo, da je vladal v Sloveniji to- talitarizem in da smo sami krivi za gor- je, ki ga je moral slovenski narod pre- trpeti v tem stoletju. Lažje govorimo o totalitarizemih pri tujih narodih in dr- žavah. Pri tem se težko otresem tudi občutka, da so celo pri nekaterih lju- deh, ki posredujejo mladim rodovom vedenje o preteklosti, o naši zgodovi- ni in našem človeku, bistveni pojmi oviti v meglo. Tako je črta, ki ločuje to- talitarizem od demokracije, izredno

nejasna. Razlik skorajda ni. Vse je sprav- ljeno v isti kotel. Ker se totalitarizem v različnih obdobjih kaže različno, sku- šajo te pojave drugače poimenovati. Pri tej miselni telovadbi pa jim uide iz- pred oči glavni predmet obravnave.

Vsi vemo, da obstajajo vidne raz- like med nacizmom in fašizmom in celo med fašizmom na severu Italije in tistim na jugu, kjer se ljudje še dan- es s hvaležnostjo spominjajo Mus- solinija, ki jim je prinesel marsikatero socialno pridobitev. In čeprav so v Ita- liji v teku ostre polemike revizionistov, je še vedno občevaljavno mnenje, da je bil fašizem izrazito nedemokratski in totalitaren politični sistem. Po 50 letih preučevanja je še vedno težko potegniti črto pod tem poglavjem. Preučevanje komunizma v Evropi pa je šele na začetku in z njim se bodo zgodovinarji ukvarjali še v naslednjih generacijah.

Tudi v demokraciji obstajajo različni odenki in tudi demokracije je več vrst in se v različnih državah drugače ude- janja. V Italiji govorimo o "okrnjeni de- mokraciji" v povojnem obdobju, ker opozicija do nedavnega ni imela mož- nosti, da bi prišla na oblast. A nobe- nemu politologu ne pride na misel, da bi povojno Italijo zaradi pomanjklji- vosti proglasil za totalitarno državo.

V omenjenem članku prof. Božo Repe primerja povojne politične raz- mere v Jugoslaviji s tistimi v Italiji in u- gotavlja, da so jih bistveno pogojevali zahodni zavezniki. Napačno pa zapi- še, da je politična ingerenca zavezni- kov v Italiji skušala preprečiti, "da bi na oblast prišli komunisti, čeprav so bili najmočnejša stranka". V prvi ita- lijski povojni vladi so sedeli tudi ko- munisti, ki pa na volitvah niso dobili večine. V nekaterih deželah, pokraj- nah in občinah so imeli oblast ves po- vojni čas. V Jugoslaviji pa je opozicija imela le na papirju možnost pred- staviti svoje kandidatne liste, kaj šele da bi kje zmagala.

Kako je gledanje na dogodke lahko subjektivno, nam pove Repetovo tol- mačenje dokumenta, ki visi na razsta- vi in ki prinaša nastop notranjega mi- nistra Ertla spomladi 1998 pred načel- niki uprav za notranje zadeve. Mini- ster Ertl je razpravljal o tem, če je opor- tuno aretirati prof. Franceta Bučarja, poznejšega prvega demokratičnega predsednika slovenskega parlamenta, po njegovem nastopu v Evropskem

parlamentu, kjer je kritiziral politiko v Jugoslaviji. "Ertlovo razpravo," piše Re- pe, "je mogoče razumeti, če se človek poglubi v ozadje dogajanja, popol- noma nasprotno, kot to želijo prika- zati avtorji razstave: ne v podaljševa- nju represije in politične kontrole nad opozicijo, pač pa v obrambi dosežene ravni liberalizacije v Sloveniji pred pri- tiski iz centra". Pri tem pa ne pomisli, kako totalitarna je družba, v kateri se o aretacijah ne odloča po pravih pra- vne države, temveč z merili oportu- nosti partije, ki je odločala o usodi lju- di. Sprašujem se, kako naj si mlad člo- vek ustvari pravičen demokratičen čut, če vlada okoli teh pojmov taka zmeda.

Repe se ustavlja tudi pri vprašanju zaprtih duhovnikov in kontestira šte- vilo zaprtih (490) ter vzroke za šte- gon. Takole ugotavlja: "Sele v katalo- gu in v zborniku lahko preberemo podrobnejšo obrazložitev Tamare Griesser-Pečar, ki pove, da številka ne pomeni, da je bilo isto število duhov- nikov tudi zaprtih (nekateri so bili namreč zaprti po večkrat), navede pa tudi vzroke za zaprtje, ki so zelo raz- lični - od sodelovanja z okupatorji do homoseksualnosti. Sicer pa tudi ona vse procese proti duhovnikom v ce- lotnem povojnem obdobju brez izje- me označuje za politične". Iz njego- vih besed bi se dalo sklepati, da jemlje kot čisto zlato, kar je napisano v poli- tijskih dokumentih, in čisto resno vse obtožbe, ki so navedene v sodbah. Zgleda, da bi po njegovem nižje števi- lo zaprtih duhovnikov lahko spreme- nilo dejstvo, da je bila Cerkev v Slove- nijih ves povojni čas tarča oblasti. Obla- sti, ki so bile pač tudi v tem primeru totalitarne.

sedaj mi dovolite, da si privoščim svoje najljubše razkošje: razkošje molka."

Komisija Prešernovega sklada je le- tos podelila dve Prešernovi nagradi, in sicer Tomažu Šalamunu in Alojzu Srebotnjaku, njune stvaritve smo na proslavi lahko tudi slišali, saj so Lju- bljanski madrigalisti pod vodstvom Matjaža Ščeka izvrstno zapeli nekaj Srebotnjakovih pesmi, njegove sklad- be so zaigrali tudi nagrajenci iz Pre- šernovega sklada: Komorni godalni orkester Slovenske filharmonije, med- tem ko je igralec Marko Ban čudovito deklamiral Šalamunovo pesem *Duma*. Nagrade iz Prešernovega sklada so še prejeli: glasbenika Marko Fink in Nata- ša Valant, za likovno umetnost Živko Marušič in Andrej Zdravič, za scensko umetnost Zvonko Čoh in Milan Erič, za književnost Jani Virk. Naj povemo, da so se letos na velikem platnu s film- skimi posnetki umetniki sami "pred- stavili" in najlepše se je prikazal slikar Marušič, ki je duhovito povedal tudi tole: "Počutim se kot fosil, ker bi na- grado iz Prešernovega sklada morali dobivati fantje pri petindvajsetih letih, ne pa jaz, ki jih imam preveč!"

Na proslavi smo bili tudi predstavi- niki Slovencev v Italiji, ki smo domov grede doživeli snežni metež, ostali na zasneženi avtocesti tam nekje na re- bri pred Logatcem do jutranjih ur... Med nami je bil tudi časnikar in poli- tik Stojan Spetič, ki je sredi noči, v sne- žnem metežu, ob ustavljenem avto- mobilu in do kolen v snegu (Ah, kako lepe, primorsko zimske čevlje smo imeli!) takole duhovito komentiral naš dolgotrajni postanek: "To so me- tropolitanske zgodbe!"

JUP

PODLISTEK

NAŠI LIPICANCI (1)

DANILO RUSTJA

Lipica leži na Krasu v neposredni bližini Trsta. Viri poročajo, da je bila Lipica last tržaških škofov. Leta 1546 je to svoje posestvo škofija dala v na- jem nekemu tržaškemu meščanu, za kar je plačeval letno 10 dukatov na- jemnine. Viri tudi poročajo, da je leta 1559 pustošilo in ropalo po Krasu 16.000 Turkov, ki jih je vodil Malkoč beg. Zanimiva je ugotovitev, da je bil v času osamosvajanja Slovenije na- mestnik šefa vojaške protiobveščeval- ne službe JLA za Slovenijo in menda tudi za Hrvatsko podpolkovnik Mal- koč. Ob tem si lahko mislimo, katere narodnosti so bili takratni Turki. Pa pu- stimo to ob strani. Viri poročajo, da je bilo takrat opustošeno in požgano tu- di naselje Lipica. Sicer je bila Lipica pozneje vedno pod Avstrijo in le nekaj časa pod Francozi, v času njihove oku- pacije naših krajev. Po letu 1918 do

1943 pa je spadala pod Italijo in po mirovni pogodbi od leta 1947 pod Jugoslavijo in nazadnje pod samo- stojno Slovenijo.

Prvotni kraški konji so bili znani da- leč naokoli kot dobre, skromne in vz- trajne živali. Te njihove vrline so se izo- blikovale v tisočletjih v stiku s kraškim okoljem in podnebjem. Zlasti je bila upoštevana trdnost njihovih kopit, ki se se izoblikovala zaradi trdih kraških tal, po katerih so se kretali. To so vede- li tudi stari Rimljani, ki so že pred za- sedbo naših krajev kupovali te konje za svoje osvajalne namene. Moramo namreč vedeti, da Rimljani niso poz- nali kovanja konj. Za zaščito konjskih kopit so uporabljali le sandale, ki so jih privezali na kopita. Sandali so se lahko kaj hitro izgubili in v bitki je konj z izrabljenim kopitom kaj malo koristil. Prav zato so bili naši kraški ko- nji tako cenjeni. Mimogrede naj ome- nim, da kovanje konj ni bilo nezna- no

starim Arijcem, pri katerih so konje kovali njihovi duhovniki - druidi. O tem nam pričajo najdbe konjskih pod- kev v šotiščih Švice. Rimljani so kraške konje kupovali na sejmih v Štivanu pri Devinu. To so bili pravi kraški konji. Ob tem ne moremo še govoriti o lipi- ciancih, ki so se izoblikovali pozneje s posebno selekcijo in križanjem.

Srednjeveški viri poročajo, da so bili kraški konji trdoživni, krotki, hitri, dokaj močni in zelo vztrajni. Zato so bili upo- rabni za dolge razdalje. Viri poročajo, da je par takih kraških konj, vpreženih v kočijo, razdaljo 500 km med Devi- nom in Dunajem pretekel v tednu dni.

Vse to so na Dunajskem dvoru ve- deli. Želeli so torej imeti konje, ki bi bi- li vztrajni in krotki, a obenem naj bi bili tudi dostojanstveni, kot bi se za avstrijski dvor spodobilo. Rabili so to- rej ponosne konje za ježo in za vpre- go v kočijah. V ta namen se je zdel najbolj primeren španski konj, ki naj bi ga križali z našim kraškim konjem. Avstrijski dvor je želel ustanoviti večje vzrejalnišče takih konj in je zaradi prej navedenega izbral tudi kraj, kjer naj bi se tako vzrejalnišče postavilo. Ta kraj je bila Lipica.

DALJE

NOVI, ŠESTI PASTIRČEK

Če se naši otroci niso še odločili, kakšna pustna šema jim bo tokrat pre- krila cvetoče obrazke, jim lahko po- maga prijatelj Pastirček. V prilogi jim namreč iznajdljiva Pika (Anka Černic) daje vsa potrebna navodila, da se bodo s svojo pisano domišljijo preobrazili v čim lepšega čuka ali ljubko mucko. Da je pust že tu, nas v reviji spomni tudi prisrčna pesmica *Pust se je napil* Ivanke Zavadlav, pa tudi Superkuhar- hari ni pozabil nanj, saj nam ponuja sladke riževe miške. Tudi našega Packa so popolnoma "zmešale" pustne nor- čije, v svojem vabilu na pustno rajanje je namreč zagrešil toliko mastnih na- pak, da jih bodo bistri šolarji z užitkom popravili. Najmlajši Pastirčkovi bralci bodo tudi našli svoj pustni koticček.

Na straneh šeste številke je mnogo prijetnih zgodbic zvestih sodelavcev. Z izvirno pripovedjo o *Smešni čarov- nici* si je petošolka OŠ A. Sirk iz Križa Jerica Sirk upravičeno priborila naslov časnikarja meseca. Vsi Pastirčkovi pri- jatelji ji iskreno čestitamo! Detektiv Muc pa je med devetinšestdesetimi prispevki izbral predlog Rebeke Ber- netič, sicer pa se zahvaljuje vsem, ki so se oglasili s svojimi dopisi, in se pri- poroča za nadaljnje sodelovanje. V to- kratni številki bomo lahko prebrali tudi zanimiv zapis o skoro (v Gorico še zme- raj redno zahaja vsako leto!) poza- bljenem rokodelcu, brusarju iz Režije.

Na poti po naši prelepi Sloveniji se bomo tokrat srečali z Belo krajino, v kateri je stekla zibelka Cicibanovega "očeta" Otona Župančiča.

Pravcati test bo našim otrokom razkril, kakšno je njihovo vedenje v gledališču, gledališki slovarček pa bo osvetlil nekatere "odrske" poklice.

Koliko lepega branja v verzih in prozi, koliko zabavnih ugank, zank in dopolnjevanj, koliko različnih risbic, ki čakajo na pisano mavrico barv, kako izredno bogata in raznolika je Pastir- čkova pošta, boste sami odkrili, ko bo- ste vzeli v roke februarško številko najlepše zamejske otroške revije.

IK

7

ČETRTEK
11. FEBRUARJ
1999

SINDIKAT SLOVENSKE ŠOLE - TRST

O NAČRTOVANI VERTIKALIZACIJI DOLINSKIH ŠOL

Tržaško tajništvo Sindikata slovenske šole se oglašuje v zvezi s predlogom navpične povezave nižje srednje šole S. Gregorčič z dolinskimi didaktičnim ravnateljstvom, ki naj bi bil soglasno sprejet na Pokrajinski konferenci za določitev razsežnosti šol v torek, 22. decembra lani. 23. decembra pa smo v Primorskem dnevniku brali le poročilo o predlogih, ki so se osnovali na številnih srečanjih in posvetovanjih v okviru šolskega odbora od začetka šolskega leta do zaključnega srečanja v sredo, 16. decembra, ko smo se člani šolskega odbora (prisotni so bili N. Debenjak za LD, N. Maganja za SSK in SSO, I. Gabrovec za SKGZ, D. Zupan za kolegij ravnateljev, M. Valič za SSS) ob prisotnosti pokrajinskih in občinskih svetovalcev (I. Gabrovec, V. Vremec, P. Močnik in A. Berdon) sestali s člani pokrajinske konference, t.j. s predstavniki občinskih uprav (M. Škerk za občino Devin-Nabrežina, T. Blažina za občino Zgonik, N. Guštin za občino Repentabor ter A. Stefančič in E. Kozina za občino Dolina) in Kraške gorske skupnosti (A. Berdon). Na tem srečanju smo prisotni soglasno podprli predlog o ohranitvi samostojnosti ravnateljstev vseh višjih srednjih šol, vseh nižjih srednjih šol in vseh didaktičnih ravnateljstev tržaške pokrajine z izjemo didaktičnega ravnateljstva in ravnateljstva nižje srednje šole I. Cankar pri Sv. Jakobu. Samo za slednji dve ravnateljstvi je z večino glasov prodril predlog o navpični povezavi.

Niti na sejah šolskega odbora niti na tej zaključni seji ni bilo nikoli govora o navpični povezavi dolinskih šol. Tudi na sejah tehnične komisije, ki je izdelala predloge za pokrajinsko konferenco, ni bilo nikoli govora o vertikalizaciji dolinskih ravnateljstev. V zapisniku seje tehnične komisije za obvezno šolstvo z dne 30. novembra lani beremo, da imajo okoliške občine namen ohraniti status quo tako italijanskih kot slovenskih šol.

Tako smo o predlogu navpične povezave dolinskih šol prvič slišali šele v drugi polovici januarja, ko je to vest objavil tržaški dnevnik *Il Piccolo*, ter tega nismo mogli verjeti, dokler nismo prebrali zapisnika seje Pokrajinske konference z dne 22. decembra. V le-tem je zapisano, da so prisotni (torej tudi slovenski predstavniki okoliških občin in gorske skupnosti?) po poglubljeni razpravi soglasno odobrili obe omenjeni vertikalizaciji.

Če je to res, kar piše v zapisniku, se nam postavlja troje vprašanj: 1) kdo je to predlagal in s katerimi utemeljitva-

mi, 2) kako je mogoče, da ni nihče od prisotnih slovenskih predstavnikov zavzel nasprotnega stališča v zvezi z racionalizacijo dolinskega šolskega omrežja, 3) zakaj ni vest o tem predlogu takoj prodrla v slovensko javnost?

Nikakor ne moremo doumeti, kako so lahko predlagatelji dolinske vertikalizacije obšli vse šolske zbornice, deželno komisijo za slovenske šole in predstavnike slovenske civilne družbe, ki so člani šolskega odbora. Če je tak enostranski sklep naknadno sprejela dolinska občinska uprava, si je prevzela odgovornost, ki niso v njeni pristojnosti, saj po sklepu Deželnega odbora št. 3089 z dne 23. oktobra 1998 spada v pristojnost javnih uprav le preverjanje prostorskih zmogljivosti in finančnih sredstev za kvalitetno delovanje šolskih ustanov na pristojnem teritoriju. Preureditev slovenske šolske mreže ob mednarodnih sporazumih in šolskih zakonih urejata tudi odlok predsednika republike št. 233/98, ki v 9. odstavku 2. člena jamči slovenskim šolskim ustanovam samostojnost ne glede na število uporabnikov, in že prej omenjeni sklep deželnega odbora, ki osvaja vsebine odloka št. 233 ter določa za italijanske šole na mešanem jezikovnem območju nižje parametre od vsedravnih.

Tajništvo SSS - Trst se je na osnovi obstoječe zakonodaje in ob pomanjkanju kriterijev o bodočem financiranju samostojnih šol odločilo, da v tem prehodnem obdobju zagovarja ohranitev sedanje šolske mreže. Po našem mnenju ni dovolj tehtnih razlogov, da bi se na slepo in prostovoljno podajali v nove situacije, medtem ko italijanski šolski dejavniki krčevito branijo samostojnost svojih ravnateljstev. Čemu bi se sami odpovedali odloku predsednika republike, saj bodo tudi italijanske šole imele od njega ugodnosti? Kako se bomo jutri sklicevali na obstoječo zakonodajo, če se ji danes sami odpovedujemo?

Bojimo se, da po sprejetih odločitvah ne bo poti nazaj. Prepričani pa smo, da bomo lahko v bodoče ob večjem številu informacij in jamstev in ob popolnejši viziji razvoja italijanskega šolskega ustroja lažje in boljše odločali o kvalitetni preureditvi slovenske šolske mreže.

Do 28. februarja letos mora dežela na podlagi pokrajinskih načrtov odobriti deželni načrt o razsežnosti. Še je čas, da prizadeti zborni organi, deželna komisija in šolski odbor izrazijo svoje mnenje o predlaganih vertikalizacijah.

ZA TAJNIŠTVO SSS-TRST
M. VALIČ IN V. DANIELI

OSREDNJA PROSLAVA PRAZNIKA SLOVENSKE KULTURE

V SOOČANJU Z DRUGIMI KULTURAMI UTRJUJEMO LASTNO KULTURO

V soboto, 6. t.m., je bila v gledališču France Prešeren v Boljuncu osrednja tržaška proslava ob prazniku slovenske kulture, ki so jo priredile Zveza slovenskih kulturnih društev, Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Slovenska prosveta iz Trsta. Proslavo so ponovili naslednji dan, v nedeljo, 7. t.m., v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici.

O vsebini govorov s tržaške in goriške proslave - in o poteku slednje - poročamo podrobneje na kulturnih oz. goriških straneh. In vendar bi se tu na kratko zaustavili ob mislih, ki so jih za letošnjo proslavo izoblikovali dijaki slovenskih višjih srednjih šol na Tržaškem, točneje znanstvenega in klasičnega liceja France Prešeren in pedagoga škega liceja Anton Martin Slomšek, in ki jih je na sobot-

ni boljinski proslavi podala Maša Pregarc. Mladi, je med drugim dejala, so nosilci novih zornih kotov, želijo videti v sosedu ne sovražnika, ampak prijatelja. Njihova narodna zavest se je bistveno spremenila. Rešitev pred asimilacijo ni v izoliranju, pač pa v prenovi odnosa vsakega posameznika najprej do lastne kulture, nato pa do kulture, v stiku s katero živi. V soočanju z drugimi kulturami pa bo

prišlo tudi do utrjevanja lastne kulture. Tudi pristop mladih do praznovanja dneva slovenske kulture je razvejan: mladi želijo, da bi proslave ne bile več podobne nekdanjim besedam ali taborom, temveč je potrebno približati publiki, poleg klasičnih, tudi sodobne književnike, s poudarkom na zamejsko ustvarjalnost in na stik z matično domovino. Le-ta se zamejskim Slovincem zdi večkrat oddaljena, če ne celo tuja, zato mladi čutijo kot domovino ne toliko Slovenijo in še manj Italijo, ampak celotno področje, kjer Slovenci živimo in se počutimo kot doma.

Kulturni spored proslave so oblikovali godalni kvartet Tartini ter recitatorja Alda Sosič in Aleksij Pregarc, ki sta dovršeno podala odlomke iz leposlovnih del Alojza Rebule (iz romana *Cesta s cipreso in zvezdo*), Sergeja Verča (iz romana *Skrivnost turkizne*

meduze), Marija Čuka (iz romana *Pena majskega vala*), Jurija Paljka (iz pesniške zbirke *Nedorečenemu*) in Dušana Jelinčiča (iz zbirke črtic *Tisti vonj po Krasu*).

Prisotne je v imenu dolinske občinske uprave, ki je dala svoje pokroviteljstvo nad proslavo, pozdravil župan občine Dolina Boris Pangerc. V svojem krajšem nagovoru je poudaril pomen, ki ga za občino ima dejstvo, da osrednja proslava dneva slovenske kulture poteka na njenem ozemlju. Dalje je podčrtal pomen, ki ga imajo proslave, s katerimi "skupnost prenese osebnostna čutenja na višjo raven občega zaznavanja in dojemanja smisla svoje obstojnosti. Obstajati pomeni nenehno obnavljati svoje življenjske moči, krepiti duhovno trdnost in utrjevati ustvarjalno slo za trajanje." Dilema zadnjih dni o potrebnosti ali ne proslav dneva slovenske kulture se mu zato zdi "nesmiselno trpinčenje samih sebe", saj nanjo daje nedvoumen odgovor slovenski človek, ki se masovno udeležuje proslavljanja, se na njih "ponovno prepoji z žlahtnimi prvini skupnega obrednega očiščenja in dalje aktivno udejanja v svojem vsakodnevnem življenju svojo slovensko pripadnost."

BAZOVICA / MOČNIK IN BUDIN O ZAŠČITNEM ZAKONU

PRECEJ KRITIČNIH PRIPOMB NA RAČUN MASELLIJEVEGA OSNUTKA

Slomškov dom v Bazovici je v petek, 5. t.m., priredil zanimivo soočenje o zaščitnem zakonu za slovensko manjšino med podpredsednikom deželnega sveta Furlanije-Juljske krajine in vidnim slovenskim predstavnikom Levih demokratov in tržaškim pokrajinskim tajnikom Slovenske skupnosti ter občinskim svetovalcem Petrom Močnikom.

Uvodnemu pozdravu bazovskega župnika Žarka Škerlja je sledil poseg Petra Močnika, ki je poudaril, da mora zaščitni zakon utrditi manjšino in ji dati novega zagona in razvoja. Pri tem je pomembno, da se lahko sklicujemo na točne zakone in norme glede področja, na katerem bi zakon veljal, jezikovnih pravic, ukrepanja uprav, sredstev idr. Teh garancij v Masellijevem osnutku zaščitnega zakona ni. Manjšina mora tudi imeti pravico izražati svoje predstavnike. Brez vsega tega zaščitni zakon izgubi svoj okvir, brez katerega se naš človek ne bo rešil asimilacije.

Miloš Budin pa je dejal, da se moramo vprašati, kaj danes manjšina je in kaj bo jutri ter kaj dejansko potrebuje. Zaščitni zakon mora namreč po njegovem mnenju odražati dejansko stanje in potrebe manjšine, ne pa predstavljati odškodnino za v preteklosti

GLASBENI IN KULTURNI DOGODEK

PAVLE MERKŪ PREDAVAL NA KONSERVATORIJU

LUIISA ANTONI

V ponedeljek, 8. t.m., je tržaški konservatorij G. Tartini gostoval skladatelja Pavleta Merkuja, ki je v prenovljeni dvorani, poimenovani po Giuseppeju Tartiniju, predaval o svojih kompozicijskih nazorih. Merkujevo predavanje je odprlo širše zastavljeni niz, v sklopu katerega bodo gostovali še mnogi drugi slovenski in italijanski skladatelji, med katerimi Uroš Rojko, Lojze Lebič in Azio Corghi. Pred številnim občinstvom, ki so ga sestavljali profesorji in učenci konservatorija ter mnogi zunanji poslušalci, je Merku v svojih uvodnih besedah raz-

kril temeljne "postulate", ki ga vodijo pri ustvarjanju. Ti postulati (glasba kot nesemantično sredstvo, resnica kot cilj in subjekt ustvarjanja, oblikovna strogost, ekonomika izražanja, psihologija glasbenega diskurza) tvorijo neke vrste filozofskoživiljske podstat, na kateri skladatelj "gradi" svojo glasbo. Po tem uvodu, v katerega je Merku vpletel marsikateri zanimiv avtobiografski podatek, je komponist predstavil dve skladbi, ki sta ju podala flautistka Luisa Sello, pedagoginja na tržaškem konservatoriju, in pianist Rinaldo Zhok, učenec razredov kompozicije in klavirja. Merku je skladbi *Tre canti per Lui-*

pretrpljene krivice. V prvi vrsti, je še dejal Budin, potrebujemo ureditev javne rabe slovensčine, gotovost v financiranju, ureditev stanja v Benečiji, zlasti pa zakon, ki bo koristil bodočim generacijam.

Med razpravo je bilo slišati več kritičnih pripomb na račun Masellijevega osnutka. Tako se je slišalo, da je ta osnutek le neke vrste infuzija, ki človeka drži pri življenju, medtem ko manjšina potrebuje pravo zdravilo. Nekateri so s pomočjo primerov dejali, da je italijanski nacionalistični pritisk še vedno živ, slišati pa je bilo tudi trditve, da je treba biti v lastnih zahtevah radikalnejši.

sa in *Musica per le mani minute di Doriana* najprej razčlenil in nato obrazložil nekaj temeljnih tehničnih prijemov, ki so tu vodili njegovo skladanje. Po zaključku predavanja je bilo še veliko vprašanj, skoraj vsa pa so bila svetovnonazorskega značaja. Merku je jasno in izčrpno odgovoril na vsa.

Za slovensko zamejsko stvarnost je bilo to predavanje velikega pomena, konservatorij je namreč odprl svoja vrata najvažnejšemu zamejskemu slovenskemu živečemu skladatelju; posebna zahvala za to gre skladatelju Fabiju Niedru, novemu profesorju kompozicije, ki želi na tak način spodbujati svoj razred kompozicije, posodobiti konservatorij in ga postaviti v širši mednarodni okvir.

PROSLAVA PRAZNIKA SLOVENSKE KULTURE V DSI IN SKK

S KULTURO SE MORAMO UKVARJATI VSI IN NE LE PEŠČICA NAVDUŠENCEV

IVAN ŽERJAL

V soboto, 6., in ponedeljek, 8. februarja, sta v Peterlinovi dvorani v Trstu bili vsakoletni tradicionalni proslavi praznika slovenske kulture, ki sta ju priredila Slovenski kulturni klub in Društvo slovenskih izobražencev.

Proslava praznika slovenske kulture v Društvu slovenskih izobražencev

S kulturo se moramo ukvarjati vsi, in to vsak dan skozi celo leto, saj to ne more biti le domena peščice navdušencev. To je bila osrednja misel slavnostnega govornika na proslavi v DSI v ponedeljek, 8. t.m., predsednika Slovenskega stalnega gledališča dr. Raika Dolharja. Ravno kulturi, je še dejal dr. Dolhar, se moramo zahvaliti, da smo se ohranili kot narod. Pri tem je podčrtal vlogo Franceta Prešerna, ki se je v svojem času boril za uveljavljanje sloven-

ščine v javnosti, tako kot se še danes dogaja v zamejstvu. S svojim dvigom slovenske kulture pa Prešeren ni opravičeval samo kulturno, ampak tudi politično in revolucionarno dejanje.

Na proslavi v DSI so podelili nagrade 27. literarnega natečaja Mladike in priznanja 24. natečaja Mladi oder. Kot je prisotnim povedal urednik Mladike Marij Maver, je ocenjevalna komisija tokratnega, že 27. literarnega natečaja pregledala 98 prispevkov (61

pesniških in 37 proznih), ki so prišli iz vseh pokrajin Slovenije in iz zamejstva. Prvo nagrado za prozo je prejel Andrej Arko iz Ljubljane za novelo *Obnova*, drugo Irma Marinčič Ozbalt iz Toronta (Kanada) za novelo *Kaj pa razprodaja iz garaže?*, tretjo pa Mateja Gomboc iz Nove Gorice za novelo *Angel varuh*. Prvo nagrado za poezijo je prejel cikel pesmi Silve Bajc iz Postojne, drugo cikel pesmi *Mesečna mandola* Marice Škorjanc iz Ljubljane, tretjo pa

cikel pesmi Mojce Šuklje iz Ljubljane. Člani Radijskega odra so tudi podali odlomke iz nagradjenih del. Priznanja Mladi oder 1998 podelujeta kulturni organizaciji Slovenska prosveta iz Trsta in Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice z namenom, da se utrjuje ljubezen do slovenske besede in gledališkega igranja. Nagrade se podeljujejo skupinam, ki spadajo v tri sklope: prave amaterske gledališke skupine, dramske oz. gledališke skupine, ki delujejo v okviru društev, in mladinske skupine oz. skupine, ki delujejo v okviru šol. Letos je priznanja Mladi oder iz rok predstavnikov priredil prejel petnajst skupin: sedem jih je bilo s Tržaškega (Amaterski oder Jaka Štoka s Proseka in Kontovela, gledališki krožek Slovenskega kulturnega kluba, gledališka skupina iz Mačkolj, igralska družina Tamara Petaros z Opčin, Nižja srednja šola Ivan Cankar - oddelek v Rojanu, Nižja srednja šola Fran Levstik s Proseka in igralska skupina poklicnega zavoda Jožef Stefan), osem pa z Goriškega (dramska skupina Prosvetnega društva Štandrež, dramski skupini prosvetnega društva Francišek Borgia Sedej iz Števerjana, Oder 90 in Kulturni center Lojze Bratuž iz Gorice, skupina Prosvetnega društva Rupa-Peč, skupina PD Sabotin iz Štmarva in osnovna šola iz Štandreža).

Ponedeljkovo proslavo sta popestrila še nastopa članov Radijskega odra, ki so podali odlomke iz nagradjenih leposlovnih del, in pianista Stefana Artesija iz razreda prof. Mojce Šiškovič šole Glasbene matice.

Že nekaj dni prej, točneje v soboto, 6. t.m., pa je bil, vedno v Peterlinovi dvorani, Praznik mladih ustvarjalcev ob dnevu slovenske kulture. Ob tej priložnosti so podelili nagrade literarnega, likovnega in fotografskega natečaja Slovenskega kulturnega kluba (nagrade sta prispevali draguljarna Malalan z Opčin in založba Mladika). Na likovnem natečaju je prvo nagrado prejel Blaž Kemperle, drugo Daša Bresciani in tretjo Dajana Kočevar. V kategoriji za nižje srednje šole je bila nagrada Veronika Sancin. Zmagovalka fotografskega natečaja je bila Fiona Mezgec, na drugo mesto se je uvrstil Martin Maver, tretja pa je bila Marija Jussa. Prvo nagrado na literarnem natečaju je prejela Raffaella Petronio, druga je bila Katja Vončina, tretja pa Breda Sosič. Priporočena sta bila še prispevka Zulejke Paskulin in Mattea di Mai. Člani SKK so prebrali odlomke iz nagradjenih leposlovnih del, medtem ko je tudi občinstvo imelo možnost podeliti svojo nagrado. Tako so nagrado občinstva prejeli: za likovni natečaj Dajana Kočevar, za fotografski natečaj Martin Maver, za literarni natečaj pa Raffaella Petronio.

OBVESTILA

ZZSO TRST vabi vse svoje starejše člane (višji vod, noviciat, klan in vodstvo) in prijatelje na pustovanje v nedeljo, 14. februarja, v Marijinem domu pri Sv. Ivanu. Pričetek ob 20.30.

SLOVENSKA GLASBENA šola/ Koncertna pobuda-Rojan bo v nedeljo, 21. februarja, ob 18.30 v Marijinem domu v Rojanu razglasila zmagovalce natečaja za izvorno skladbo za glas in instrument, ki ga je razpisala v letu 1998. Na glasbenem srečanju bomo izvajali nagrajene skladbe ter vrsto drugih slovenskih samospelov. Spored bodo izvajali mladi glasbeniki iz Trsta in Gorice.

PRODAMLEPO poročno obleko z dolgimi rokavi ter plahto iz volne merinos na štiri blazine. Zanimostirani naj telefonirajo na številko 040-830440.

SSG. Gostovanje PDG Nova Gorica. Peter Barnes, *Ni tako slabo, kot zgloda*. Režija Jaša Jam-

nik. V četrtek, 18. t.m., ob 20.30 red D; v petek, 19. t.m., ob 20.30 red A in E; v soboto, 20. t.m., ob 20.30 red B in F; v nedeljo, 21. t.m., ob 16. uri red C. Zaradi oddaljenosti gledališča F. Prešeren je SSC poskrbelo za avtobuse, ki se jih bodo poslužili naši abonenti. Ti se bodo peljali od četrta do nedelje z Opčin (trg ob tramvajski postaji) in Trga Oberdan ob 19.30, iz Boljunca nazaj do Opčin in Trga Oberdan pa ob 23. uri. V nedeljo, 21. t.m., pa bosta avtobusa odpeljala z istih lokacij ob 15. uri, z odhodom iz Boljunca ob 18.30.

DAROVI

ZA BAZOVSKO cerkev: v spomin na pok. Marijo Marc: Vida in Amalija Renčelj 50.000 lir, Marija Čukova 30.000 lir; namesto cvetja pok. Mariji Marc: družini Marc in Tognetti 500.000 lir, Marija Križmančič-Koveševa 50.000 lir.

ZA KARIAS v Ajdovščini: A.C. 50.000; N.N. 30.000.

TRŽAŠKA KNJIGARNA - TRST, UL. SV. FRANČIŠKA 20

POKLON AVRELIJU LUKEŽIČU

Vljudno Vas vabimo na odprtje razstave Avrelia Lukežiča v petek, 12. februarja, ob 18.30 v Tržaški knjigarni. O umetniku bo spregovoril prof. Deziderij Švara.

IN MEMORIAM

MARIJA ŠKABAR ŠEMEC

V 86. letu življenja je v ponedeljek, 1. t.m., v tržaški bolnišnici sklenila svoje zemeljsko življenje Marija Škabar vd. Šemec. Rodila se je v Vrhovljah 23.9.1912 v repentabrski občini. Že kot otrok je sodelovala pri cerkvenem otroškem zboru, ki ga je vodila učiteljica in skladateljica Breda Šček. Kot odraslo dekle pa je redno prepevala v cerkvi na Tabru do leta 1938, ko se je omožila v Prečniku na Šemčevu kmetijo. Od tedaj je bilo njeno življenje prepleteno z ljubeznijo do dela in družine, do moža Franca, hčerke Darke in sina Radovana. Gojila pa je tudi veliko veselje do petja. Dokler je mogla, je redno zahajala v šempolajsko cerkev, kjer je s svojim lepim glasom na koru lepšala cer-

kveno bogoslužje. Pokojna Marija je bila veselega značaja. Rada se je pogovarjala, prepevala in znala na pamet recitirati veliko pesmi naših pesnikov. Vesela je bila, da sta si hči in sin zgradila v Prečniku vsak svoj lep dom in jo obogatila za štiri, zdaj že odrasle vnuke.

V sredo, 3. februarja, smo se župljani in sopevcji poslovili od nje v zbrani pobožnosti, v kateri se je tudi sama odlikovala, kot je o njej lepo povedal med pogrebnimi obredmi šempolajski župnik Franc Švara. Na zadnjo pot jo je pospremila velika množica domačin in bližnjih župljanov. V naših srcih in ušesih pa še danes odmeva pesem, ki sta jo zapela združeni šempolajski cerkveni zbor in zbor Fantje izpod Grmade: "O, srečni dom nad zvezdami...". Ker vemo, da je Marija prejela moč za reševanje življenjskih težav v molitvi, smemo upati, da že uživa večno veselje.

ANTEK TERČON 60-LETNIK

Tako je pač, čas beži, tudi za Antka Terčona. Čeprav "jih ne kaže", je v teh dneh, natančneje: danes, 11. t.m., obhajal 60. rojstni dan. Dragemu sodelavcu in prijatelju naj zato takoj čestitamo in seveda voščimo, da bi bil tudi v prihodnje tako poln energije in elana ter z vedno pripravljeno šaljivo ali prikro pripombo, kot se pač za Nabrežinca spodobiti in kot vsak časopis vedno in povsod rad objavlja.

Antek Terčon je bil in je še posredno in neposredno pravi motor marsikatere pobude v Nabrežini in širši okolici. V zadnjih letih se je sicer nekoliko umaknil z aktivnega političnega življenja, tako da ni več v prvi osebi in to vsak dan, leto za letom, angažiran v občinskem in širšem političnem delu Slovenske skupnosti; še vedno pa s svojimi bogatimi izkušnjami rad prisloži na pomoč. Predvsem ga poznamo kot človeka, ki raje naredi, kot pa da bi na dolgo in široko govoril. Podobno velja tudi za njegovo udejstvovanje pri delovanju Kulturnega društva Igo Gru-

den in Športnega društva Sokol iz Nabrežine, ki ga je pomagala obnavljati oz. ustanovljati v zimi 1965/66.

Antek Terčon, človek velikega temperamenta, prešernega in iskrenega nasmeha, odprtega pogleda in širokega srca, je torej danes, 11. februarja, dopolnil 60. leto. Bog ga živi, saj ima še veliko dela v krogu svoje družine, a tudi širše skupnosti na Tržaškem in seveda na straneh našega tednika!

TRŽAŠKA KNJIGARNA GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

Boris Paternu

FRANCE PREŠEREN

1800-1849

Vljudno Vas vabimo na predstavitev monografije, ki jo je v italijanščino prevedel **Paolo Privitera**. Ob prisotnosti avtorja in prevajalca bo delo predstavila **prof. Lojzka Bratuž**. Ob tej priložnosti bo predstavljen tudi italijanski prevod Prešernovih poezij.

Petek, 12. februarja 1999, ob 18.30 v Tržaški knjigarni, ul. sv. Frančiška 20, Trst

† Dne 1. februarja je tiho odšla naša predraga MARIJA ŠKABAR vd. ŠEMEC

dolgoletna cerkvena pevka.

Z ljubeznijo se je spominjamo sin Radovan, hčerka Darka, snaha Danica, zet Silvij, vnuki Danijel, David, Dejan, vnukinja Irena, sestre in brat z družinami. Od pokojnice smo se poslovili v sredo, 3. t.m., v Šempolaju. Iz srca se zahvaljujemo g. župniku Francu Švari, šempolajskemu cerkvenemu pevskeemu zboru, pevskeemu zboru Fantje izpod Grmade, vsem, ki ste jo pospremili k zadnjemu počitku, darovalcem cvetja in v dobrodelne namene, vsem tistim, ki so z nami sočustvovali in nam izrazili sožalje.

Svojci

Prečnik, 11. februarja 1999

SLOVESNOST V ŠTEVERJANU

PREŠERNOVA PROSLAVA OB 30. OBLETNICI IZHAJANJA ŠTEVERJANSKEGA VESTNIKA

12. januarja leta 1969 je izšla prva številka Števerjanskega vestnika. Od takrat je minilo trideset let rednega in nepretrganega izhajanja. V 30 letih je Števerjanski vestnik rasel in se krepil le s požrtvovalnostjo in dobro voljo nešteti piscev in urednikov, ki so listu posvečali veliko prostega časa. Takega uspešnega izhajanja se moramo danes vsi veseliti. Proslava ob 30-letnici je namenjena predvsem tistim, ki so začeli izdajati Števerjanski vestnik in v letih tudi nadaljevali, saj je naš list važen dokument vaškega delovanja, predvsem delovanja društva F.B. Sedej. Ta jubilej bomo proslavili ob praznovanju Dneva slovenske kulture, ki bo v Števerjanu 12. februarja. Večer bodo oblikovali člani dramske družine, ki bodo pripravili zanimiv prizor. Gost večera bo Saša Martelanc, ki bo podal priložnostno misel. Besedo bosta imela tudi predsednik društva F.B. Sedej Michael Corsi in urednik Števerjanskega vestnika Marjan Drufovka. Večer bo sklenilo petje mešanega zbora pod vodstvom Bogdana Kralja.

LEPA ŠTEVILKA JUBILEJNEGA ŠTEVERJANSKEGA VESTNIKA

Zadnja številka Števerjanskega vestnika, ki ima sicer še decembrski datum, prinaša veliko gradiva za branje. Vaški župnik Anton Lazar je tokrat pisal o Materi Božji in Evropi, svoj zapis je povzel po razmišljanju msgr. Angela Comastrija. O lanskim trgatvi je pisal vinogradnik Ivan Vo-

Zaradi preobilice prispevkov zlasti o naših proslavah bomo nekatere članke objavili prihodnjic. Bralce in sodelavce prosimo za razumevanje. / URED.

grič. Isti avtor je prispeval tudi zapis o plazu na Bukovju in še o čem; zanimivi so tudi spisi Lare Prinčič in Zacarie Colje o trgatvi nekoč in danes. V vestniku je tudi zapis o občnem zboru vaške sekcije SSK in o potovanju mešanega zbora F.B. Sedej v Sacile, o čemer piše Silvana Vogrič; ta je prispevala tudi zapis o Koroških dnevih v Števerjanu. Marjan Drufovka je prispeval zapis o Vseh svetih in gradnji spomenika v vasi, pripravil pa je tudi lep pogovor z gospo Marico Rožič, ki pripoveduje o svojem življenju in navadah pred leti. Eliana Humar je pisala o zahvalni nedelji, tu je še zapis o petdesetletnikih in zapis Martine Valentinčič o 40. Cecilijanki, medtem ko je Martina Hlede pisala o Gradnikovih večerih na bližnjem Dobrovem. Niko Di Battista je napisal poročilo o mladinski maši, Katja Dorn o obisku sv. Miklavža v vasi, otroci osnovne šole A. Gradnik pa so prispevali pismenca sv. Miklavžu in so tudi povedali, kako jih je svetnik obiskal, spomnili pa so se tudi sejma sv. Andreja v Gorici. Valentina Humar je zapisala poročilo o delovanju otroškega zbora in o nastopu zbora Sedej v Trstu, nakar je uredništvo pripravilo še zapis o delovanju števerjanske občinske uprave v minulem letu. V Števerjanskem vestniku bo bralec našel tudi poročila o smrtih in rojstvih ter porokah in pa nasvet, kako se pripravi imenitno božično kosilo, o čemer je pisala Kristina Corsi. Števerjanski vestnik končujeta križanka in slikanica za otroke. Gotovo bi bilo lepo, če bi bili v vsaki slovenski vasi na Goriškem taki navdušenci, kot so v Števerjanu, ki izdajajo svoje vaško glasilo, za kar jim iz srca čestitamo!

DAN SLOVENSKE KULTURE V GORICI

SPLET RAZMIŠLJANJ MLADIH DIJAKINJ IN UTRINKI IZ NOVEJŠIH DEL ZAMEJSKIH USTVARJALCEV

IVA KORŠIČ

Tudi na Goriškem smo dostojno počastili Franceta Prešerna, našega največjega pesnika, ki nam ga je podarila slovenska zemlja; ta je s svojo ustvarjalno silo odprla naši ozemljsko majhni deželi obzorja svetovne razsežnosti.

Zveza slovenskih kulturnih društev, Zveza slovenske katoliške prosvete in Slovenska prosveta so skupno pripravile Dan slovenske kulture, ki je na Goriškem bil v nedeljo, 7. februarja popoldne, v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž.

Na s cvetjem okusno okrašenem in s slovenskimi barvami osvetljenem odru so se najprej uglajeno in mojstrsko oglasila godala Kvarteta Tartini, ki je za uvod zaigral Serenado v G-duru KV 525 W.A. Mozarta.

Za odličnimi glasbeniki so namesto "ustaljenega posega slavnostnega govornika" posamič stopile pred mikrofona najprej dijakinji pedagoškega liceja S. Gregorčič Urška Petrovič in Maja Kragelj ter nato dijakinja klasičnega liceja Primož Trubar Irena Bednarik. Vsaka je s svojega zornega kota podala nekaj razmišljanj o pomenski širini besede kultura, o našem čudovitem pesniku Prešernu, s katerim je slovensko slovstvo poletelo v do tedaj še nezaključene višave. Kako neverjetno aktualne so globoke misli antičnega filozofa Aristotela o ustvarjalni dragocenosti posameznika in posredno tudi malega naroda! V besedah mladih predstavnic študiраjoče mladine smo po dolgem času vendarle začutili, da vsaj

FOTOBANKA

nekateri mladi z optimizmom in vero v neizmeren zaklad slovenske kulture gledajo naprej v prihodnje dni.

Za temi svežimi, razveseljujočimi občutki smo poslušalci, med katerimi je bilo, žal, zelo malo predstavnikov proforskega kadra in še manj ali skoro nič dijakov, sledili recitatorjema Aldi Sosič in Janu Leopoliu, ki sta zavzeto prebrala odlomke iz najnovejših del zamejskih ustvarjalcev Marija Čuka (*Pena majskega vala*), Dušana Jelinčiča (*Tisti vonj po Krasu*), Jurija Paljka (*Nedorečenemu*), Alojza Rebutle (*Cesta s cipreso in zvezdo*) in Sergeja Verča (*Skrivnost turkizne meduze*). Za temi dragocenimi literarnimi drobcami so nas v širni svet glasbe pričakovali smo sicer nekaj več skladb iz slovenske zakladnice - še enkrat popejali glasbeni poustvarjalci Kvarteta Tartini z deloma Karla Pahorja (*Drugi godalni kvartet*) in Antonina Dvoržaka (*Godalni kvartet v F-duru op. 96 - "Ameriški"*).

Ob koncu te kratke kronike bi pripisala le majceno kritiko: ker so misli ob dnevu kulture letos izrekle dijakinje in ker tudi igralca-recitatorja

PREJELI SMO

O SLOVENSKI KULTURI BREZ PREŠERNA

V Trstu in Gorici smo obhajali Dan slovenske kulture. Pri tem nekaj misli. Hvalevredno je, da so to proslavo skupno organizirale vse tri naše osrednje prosvetne organizacije tako na Tržaškem kot na Goriškem. S tem smo izpričali, da nas kultura res drži, če tudi nas politika prepogosto razdvaja. Glede programa pa imam pomisleke, in sicer, da je bil program pravzaprav brez Prešerna. Med recitacijami namreč nismo slišali Prešernove pesmi. Med udeleženci bi lahko napravili anketo, koliko pravzaprav poznajo Prešernove pesmi. Tisti, ki so opravili srednje šole, so Prešernove pesmi bolj ali manj brali. Ali jih kdo bere doma? Starejši iz šole poznajo Prešerna in smo nekaj njegovih pesmi v šoli tudi brali. Toda z leti nanje pozabljamo. Kako radi bi na tej proslavi slišali tudi kako Prešernovo pesem! Po mojem mnenju je tukaj bila občutna pomanjkljivost, saj bi navzoči radi znova občutili, kako zavzveni Prešernov verz. Vtis sem torej imel, da je bila Prešernova proslava brez Prešerna, četudi je šlo za dan slovenske kulture.

KAZIMIR HUMAR

DAN SLOVENSKE KULTURE ZA OTROKE

MALA PREŠERNOVA PROSLAVA V GORIŠKEM KULTURNEM DOMU

FOTOBANKA

Goriški Kulturni dom, Zveza slovenskih kulturnih društev in Slovenski dijaški dom S. Gregorčič so prvič priredili svojevrstno Prešernovo proslavo v mali dvorani Kulturnega doma in nanjo povabili naše šolarke. V imenu prirediteljev je spregovoril ravnatelj KD Igor Komel, ki si želi, da bi temu prvemu otroškemu Prešernovemu dnevu sledili še drugi. Z otroki so prišli tudi starši, nonoti, tete, strici... in vsi so se na neobičajni prireditvi prav dobro počutili.

Prvič, a brez vsakršne bojazni so pred občinstvo stopili mali pevci - večinoma osnovnošolci nižjih razredov OŠ O. Župančič iz Gorice -, gojenci Slovenskega dijaškega doma S. Gregorčič, ki so ob klavirski spremljavi Dine Slama in pod odločno roko Irene Pahor odpeli dve pesmi D. Slama *Jutranji sneg* in *Nacek Pacek*. Njihov prvi nastop so starši pozdravili z navdušenim ploskanjem. Ko so pevci mirno posedli, je Barbara Rustja razločno in iskriivo pripovedovala pravljico Jane-

za Bitenca *Tri muce*, ki je pred kratkim izšla kot pobarvanka. Velike risbe, ki jih bodo po svoji domišljiji čimboljše pobarvali otroci, je izdelala Aleksandra Maraž, ki je med Barbarinim pripovedovanjem narisala vse tri mačje lepoticice na velik list, pripet na tablo, tako da so jih vsi lahko videli. Otroci so s svojim sodelovanjem živahno popestrili pravljico.

Pravo razgibano vzdušje pa je bilo občutiti, ko je Sten Vilar z otroško preprostostjo pripovedoval o svojem dvajsetletnem bivanju v Gorici in o svoji najnovejši kaseti *Pika in Nejc*, ki jo je oblikoval z Grego in slovensko glasbeno skupino Pinocchio. Stiri pesmice je zapel tudi v dvorani in med njimi je najbolj vžgala *Naša četica koraka*, ko so otroci "naredili vlak" in se kot živa kača v vijugah podali po dvorani med sedeže. Ob koncu je vsak prejel čokoladni bonbon; tako se je s sladkimi usti končal ta prvi poskus dneva kulture za naše najmlajše.

IK

ONESNAŽENOST MESTA GORICE ALI...

KOLIKO VERJETI RAZISKAVAM? (3)

HARJET DORNIK

In že smo pri tretjem sklopu vprašanj, ki zadeva skrb javne uprave do okolja. Tu se je naše mesto najslabše odrezalo, vendar je vprašljivo, ali so kriteriji ustrezali naši stvarnosti. Na absolutnem zadnjem mestu smo glede otokov za pešce, ker jih v Gorici enostavno ni. Toda, ali jih to majhno mesto res potrebuje in kje? Na Travniku? Na kakem delu Korza? Na goriškem gradu? Iz raziskave izhaja, da se Goričani tudi malo okoriščajo javnih prevozov, zaradi tega zdrsno na 63. mesto. Tudi tu se vprašajmo, ali je Gorica, z razliko od Trsta, ki je glede koristi javnih sredstev na 1. mestu, res potrebna tako številnih avtobu-

sov, če pa se ljudje na tako kratkih razdaljah in po ravnem lahko prevažajo s kolesom ali gredo kar peš in se pri tem mimogrede zdravo sprehodijo.

V tretjem sklopu podatkov je tudi sporna uvrstitev Gorice glede zelenih površin. Raziskava upošteva prisotnost občinskih parkov. Kriterij, da se za raziskavo upošteva le javno zelenje, lahko zavede. Bolje bi bilo upoštevati celotno mestno zelenje, tega pa res ni malo. Skoraj vsaka hiša ima svoj vrt, okoli stanovanjskih hiš je tudi nekaj zelenja. Če bi upoštevali, koliko kvadratnih metrov resničnega zelenja imamo na vsako goriško družino, bi se gotovo znašli med prvimi na lestvici. Nesprejemljivo je na primer

dejstvo, da nas po zelenju prekaša že bližnji Trst, kjer težko uzremo na ulicah kako drevo, kaj šele drevored, kot jih imamo v Gorici veliko. V ta podatek torej ni verjeti in tistih zapisanih 7,18 kvadratnih metrov zelenja na prebivalca in odgovarjajoče 56. mesto v državi je res vprašljivih.

Takih raziskav, kot jih je predstavila Legambiente, ne kaže sprejemati brez resnega kritičnega pristopa. Človek, ki je doživel kaotični promet Palerma, Rima ali Milana, močno podvomi vanje. Pri raziskavah tako ugledne ustanove bi si pričakovali bolj izdelane kriterije in jasnejšo analizo. Vendar so lahko tudi take raziskave koristne, ker razgalijo hibe mestne uprave in nas meščanov. Naša mestna uprava se na primer lenobno odziva aktualnim sprejembam, ki zadevajo okolje, kot da za majhno mesto to ne bi bilo pomembno. Kupi odpadkov na pločnikih in pomanjkanje podatkov ji niso v

čas. Tudi meščani se izkažejo za lene in neodgovorne, kar zadeva vozila. Z njimi se najraje zapeljemo do vrat delovnega mesta, pa tudi parkiramo jih tam, kjer nam najbolj ustreza. Neodgovorno so se do nedavna vedli zlasti javni uslužbenci, ki se niso okoriščali notranjih garaž javnih palač, ampak iz lenobnosti puščali osebne avtomobile kar na cestah. S takim vedenjem so povzročali nepotrebne težave pri parkiranju ostalim meščanom in gostom iz Slovenije. Javni upravi moramo glede tega priznati zaslugo, da je zadnje čase z uvedbo modrih parkirišč proti plačilu nekoliko izboljšala prenatrpanost mesta z vozili.

Nerodno je torej s temi raziskavami, ker ne dajo verodostojne slike. Navsezadnje pa je najpomembnejše to, kako se sami počutimo v tem mestu in koliko se vsi trudimo, da bi bilo življenje v njem čim bolj zdravo in prijetno za nas in naše goste.

KONEC

OB IZDAJI BROŠURE SONCE LJUBO OŠ PREŽIHOV VORANC IZ DOBERDOBA

PRIJETNO DOMAČA PRIREDITEV

IVA KORŠIČ

V mrzlem zimskem večeru v petek, 5. t.m., je v Dobrodo kot v lepi pravljici zavel opojen vonj po šmarnicah in prikazale so se čudovite barve mavrice in zlato sonce je s svojimi toplimi žarki poljubilo kraško zemljo... Učenci in učitelji osnovne šole Prežihov Voranc iz Dobrodo so namreč imeli kar dve uradni predstavitvi oblikovno izvirne in prikupne knjižice *Sonce ljubo*, v katero so želeli izliti nepozabna doživljanja, ki so se vrstila lani maja ob 20. jubilejnem srečanju šol (petih iz matične domovine in dveh iz Italije), poimenovanih po Prežihovem Vorancu, in videofilma *V mavričnih zvokih domišljije*, v katerega so ujeli trenutke iz vedrih uric, preživetih v družbi prijateljev.

Prvo predstavitveno srečanje je bilo v poznih popoldanskih urah v sejni sobi v doberdobski občinski hiši. Prisotne je najprej nagovoril župan Mario Lavrenčič, ki je poudaril svoje veliko zadovoljstvo ob izdaji lične knjižice, ki bo vsaj nekoliko pripomogla pri spoznavanju doberdobske vasi in njenih naravnih lepote. Izrazil je tudi željo, da bi tej sledila še kaka podobna publikacija. Za njim je ravnateljica doberdobskega ravnateljstva osnovnih šol Nataša Paulin podrobneje z resnično pristnim čustvenim zanosom obrazložila pomen knjižice in orisala njeno vsebino, ki je nedvomno preseglala začetno zamisel, saj v njej najdemo poleg nepozabnih vtisov v pisani besedi in živahnih barvah otroških risb z lanskega srečanja šol v Dobrodo še zapise o pretekli

in sedanji podobi vasi, o življenju v vojnem času, o njeni šoli v preteklosti in sedanosti, o doberdobskem biseru - jezeru, ljudsko zgodnico o razbojnikih in celo dve strani o domači kuhinji in zlahtni črnini, "ki poživlja kri". Poleg ravnateljice so spregovorili še predstavnik staršev Dario Frandolič, ki je izjavil, da so starši brez vsakega pomisleka podprli pobudo o izdaji brošure in videofilma; učiteljica Majda Gergolet je povedala, kako sta se porodili zamisli za publikacijo in videofilmski prispevek; v obeh imajo glavno vlogo učenci, kajti jasno je potrdila povezanost šole s širšo vaško stvarnostjo, s katero se otroci srečujejo vsak dan; Artur Mužič je spregovoril v imenu goriške oblikovalne agencije Krea. Ta je publikacijo izoblikovala v zares vabljivi zunanji in notranji podobi, čeprav finančnih sredstev zanjo ni bilo veliko. Prisotni so bili tudi lanske petošolci, ki so prebrali nekaj pristranskih vtisov z majskega srečanja "Prežihovcev".

Na večerni prireditvi, ki je privabila v župnijsko dvorano veliko domačinov pa tudi

sednik odbora za postavitve spomenika štandredskim civilnim žrtvam, žrtvam nacističnih taborišč in padlim v partizanih. Zavzemal se je za obeležje, ki naj bi združevalo vaško skupnost. Ker v tem ni uspel, se je od pobude oddaljil. Danilo Nanut, aktiven tudi na političnem področju v vrstah socialistične stranke, je bil leta 1975 izvoljen za prvega predsednika štandredskega rajonskega sveta. Več let je bil v odboru Zveze slovenskih kulturnih društev, član upravnega odbora Kmečke banke in Slovenskega gospodarskega združenja. Uspešno je vodil svoje trgovinsko podjetje in zgradil na štandredskem področju več trgovskih objektov. Rad je finančno podpiral razne pobude v domačem kraju. Naj mirno počiva v domači zemlji, sorodnikom pa naj gre naše sožalje.

DP

Goričanov, so sodelovali - tudi oblikovalka Metka Belingar - omenjeni gostje razen župana, ki je bil zadržan drugje, pa še: ženska zasedba MePz Hrast, ki je za uvod zapela doberdobsko ljudsko pesem *Sonce ljubo* - uglasbil jo je P. Merku; otroški pevski zbor Veseljaki, ki je pod taktirko Lu-

cije Lavrenčič veselo zapel tri poskočne pesmice. Ob koncu pa smo si ogledali še videofilm *V mavričnih zvokih domišljije*. Ta nam je v hipu pričaral tisto prijateljsko, sproščeno vzdušje, ki je vladalo na lanskoletni slavnostni prireditvi; seveda živo smo občutili radovednost otrok ob ogledu naravnih lepote doberdobskega okolja in tudi njihovo razposajenost in razigranost ob brezskrbnih igrah na senu.

Videofilm so posneli Hijacint Jussa, ki je poskrbel tudi za montažo, Štefan Cotič in Dario Frandolič, tonski mojster je bil Niko Klanjšček; živahno, mestoma hudomušno besedilo sta spisali Majda Gergolet in Magda Visintin, prebrala sta ga Jari Jarc (duhovite narečne pripombe) in Jožica Žnidaršič.

LOJZE HLEDE 80-LETNIK

VSE NAJBOLJŠE, ŠTEVERJANEC!

MARJAN DRUFOVKA

V Števerjanu je v prejšnjih dneh praznoval Lojze Hlede s Ščednega 80. rojstni dan.

V mladih letih se je zelo rad kulturno in politično udeleževal. Bil je član domačega društva, več kot 40 let je pel vsako nedeljo na koro pri maši in enkrat na teden se je s prijatelji srečeval ob mešanem zboru F.B. Sedej. V vojnem času je služil v italijanski vojski in po italijanskem propadu je bil odposlan v prekomorsko brigado. "Nisem videl ure, da se vrnem domov. Nisem pa vedel, kdaj in niti kako." V oddaljenih in tako pustih krajih ga je večkrat napadalo izredno domotožje in po vrnitvi v rojstno vas je še

bolj zagrizeno sodeloval pri vaških praznikih in vlivljal mladim občutek navezanosti na kraj, v katerem živijo. Bil je zelo aktiven mladenič. Postal je član kmečko-delavske zveze, 19 let je bil tudi občinski svetovalec v Števerjanu (1951-70), od katerih enajst let podžupan (1954-65). Danes je v pokoju in občasno pomaga sinu pri kmečkem delu v vinogradu. Stara leta zdravo uživa s svojo ženo v hišici, tam nekje na sredini briškega hriba.

Slovenska skupnost, sekcija za Števerjan, mu želi ob tako pomembnem življenjskem prazniku še mnogo zdravja, veselja in še mnoga leta. Ob jubileju ti iskreno čestitamo prijatelji in somišljeniki!

SKPD F.B. SEDEJ ŠTEVERJAN

vabi na

PREŠERNOVO PROSLAVO

ob 30-letnici izdajanja Števerjanskega vestnika

Večer bosta oblikovala dramska družina in mešani zbor F.B. Sedej. Priložnostno misel bo podal Saša Martelanc.

Petek, 12. februarja 1999, ob 20.30 v Sedejevem domu.

KD SABOTIN V SODELOVANJU Z ŽUPNIJO IN RAJONSKIM SVETOM ZA PEVMO-ŠTMAVER-OSLAVJE

vabi na

PRAZNOVANJE SV. VALENTINA

Sobota, 13. februarja 1999, ob 20. uri: predstavitev zbornika in otvoritev razstave *Življenje v frontnem zaledju 1915-1918**, predaval bo zgodovinar dr. Branko Marušič, nastopata MoPZ Paglavac-Briški grič in MoPZ Štmaver.

Nedelja 14. februarja 1999, ob 10.30 odprtje kioskov z jedmi na žaru in domačimi štruklji, ob 14.30 slovesna maša.

Nedelja, 21. februarja 1999, ob 14.30 otroški popoldan v družbi Janeza Bitenca, predstavitev igrice *Carodejni klobuček*, nastopa otroški pevski zbor Štmaver, dirigent Nadja Kovic.*Razstava *Življenje v frontnem zaledju 1915-1918*, ki sta jo omogočila Center za arheološke in zgodovinske raziskave na Goriškem in Zadržna kreditna banka Sovodnje ob Soči, je odprta 14. in 21. februarja od 9. do 19. ure ter 16. februarja od 14. do 19. ure.

OBVESTILA

VRAZSTAVNIH prostorih Kulturnega centra Lojze Bratuž so na ogled dela Zore Koren Skerk po naslednjem urniku: od 17. do 19. ure ter med raznimi kulturnimi prireditvami. Razstava je odprta do 28. februarja.

V GALERIJARS v Katoliški knjigarni razstavljajo trije mladi umetniki: Dimitri Brajnik, Ivan Zotti, Ivan Žerjal. Razstava je odprta po urniku knjigarne.

FORUM ZA kulturo vabi na razlago svetopisemskega odlomka *- lectio divina* v nedeljo, 21. februarja, ob 18. uri v prostore Stelle Matutine. Predavala bo s. Marina Štrepfelj.

ČESTITKE

12. februarja praznuje 70 let g. dekan in župnik VILJEM ŽERJAL. Čestitajo mu zbor Rupa-Peč, župnijski svet in vsi župljani iz Rupe in Peči.

Gospodu VILJEMU ŽERJALU čestitajo ob rojstnem dnevu Mladinski pevski zbor Vrh sv. Mihaela, cerkveni zbor, župnijski svet Gabrje-Vrh in vse župnijsko občestvo in mu želijo, da bi ostal še dolgo let tako vesel in zdrav v njihovi sredi.

Gospodu dekanu VILJEMU ŽERJALU čestitajo ob lepem življenjskem jubileju slovenski verniki na Goriškem.

Čestitkam se pridružujeta uredništvo in uprava Novega glasa, ki g. VILJEMU ŽERJALU kličeta še na mnoga leta.

DAROVI

ZA LAČNE po svetu: boter Julijan Malič s Peči ob krstu Manuela 200.000 lir.

ZA LAČNE v misijonih: J.K. 100.000 lir.

ZA MISIJON p. Kosa: N.N. Peč 10.000; Nada Žerjal 40.000 lir.

ZA SLOVENSKE misijonarje: v spomin na drago mamo Marijo Škabar Šemec hči Darka 100.000; v isti namen teta Jušta Planinšek z druž. 100.000 lir.

ZA OBNOVITVENA dela cerkve sv. Ivana: Danica Birska iz ZDA 350.000 lir.

ZA CERKEV sv. Ivana: ravnateljica, tajnice, postrežnici in učitelji OŠ O. Župančič in F. Erjavci darujejo namesto cvetja na grob pokojne mame učiteljice Barbare 300.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: Ludvik Čevdek daruje umetniško razpelo; druž. Quaggiato ob krstu sinčka Manuela 100.000; botra Elizabeta Maraž Milillo ob krstu Manuela 50.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrjah: Z.F. 50.000 lir; Jožica in Evgen Černic 55.000 lir.

ZAHVALA

LEOPOLD ANTONIČ se zahvaljuje vsem sorodnikom in prijateljem, ki so ga počastili in mu voščili ob življenjskem jubileju. Fantje izpod Grmade pa se zahvaljujejo g. Vinku Levstiku za 1.000.000 lir, ki ga je daroval zboru ob 70-letnici pevca Leopolda Antoniča.

IN MEMORIAM

DANILO NANUT

V petek, 5. februarja, je veliko domačinov in znancev pospremilo k zadnjemu počitku na domače pokopališče Danila Nanuta. Rodil se je pred 69 leti v narodno zavedni štandredski družini. Kot mlad fant je šel k partizanom, kjer so ga Nemci zajeli in odpeljali v delovno taborišče blizu Berlina. Ob koncu vojne se je vrnil domov. V obnovljenem povojnem vaškem kulturnem delovanju je nastopal v uprizoritvah dramskih del na prostem. V letih 1970-74 je predsedoval Kulturnemu društvu Oton Župančič in nato vodil odbor za gradnjo Kulturnega doma A. Budal, ki so ga v Štandrežu odprli leta 1976. Danilo Nanut je bil tudi pred-

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega DANILA NANUTA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so na katerikoli način počastili njegov spomin.

Žena in svojci

GALERIJA

Da počastimo spomin nepozabnega profesorja, pesnika MILANA BEKARJA, vas vabimo na predstavitev njegove pesniške zbirke

ČAR NAD KRASOM

Zbirko bo predstavila prof. Nadja Marinčič.

Katoliška knjigarna, Travnik 25 - Gorica, v petek, 19. februarja 1999, ob 18. uri.

ODER 90

Nicola Manzari

MRTVI NE PLAČUJEJO DAVKOV

FARSA V TREH DEJANJIH

PREVEDEL prof. Ivan Šavli, REŽIJA Darko Komac

Premiera. Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž, v nedeljo, 21. februarja 1999, ob 17. uri.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

ISKRIVI SMEH, NA USTIH VSEH

Niz veseloiger ljubiteljskih odrov
od 21. februarja do 11. marca 1999

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - VELIKA DVORANA:

Nikola Manzari: MRTVI NE PLAČUJEJO DAVKOV, SKPD M. Filej-Oder 90, nedelja, 21. februarja 1999, ob 17. uri;

Neil Simon: ZARES ČUDEN PAR, Dramski odsek PD Štandrež, četrtek, 25. februarja 1999, ob 20.30;

Fran Lipah: GLAVNI DOBITEK, Dramska skupina KPD Franc Zgonik Branik, nedelja, 28. februarja 1999, ob 17. uri.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - KOMORNA DVORANA:

Robert Anderson: JAZ SEM BERTO, Dramski odsek PD Štandrež, četrtek, 4. marca 1999, ob 20.30

Urica s klepetuljama VANKO IN TONCO, četrtek, 11. marca 1999, ob 20.30

11

ČETRTEK
11. FEBRUARJA
1999

MAŠA ZADUŠNICA IN SPOMINSKO SREČANJE NA LAZAH

ŽIV SPOMIN NA NEPOZABNEGA PONEDIŠČAKA

ERIKA JAZBAR

Mesec dni po njegovem odhodu so beneški Slovenci počastili spomin na priljubljenega Luciana Chiabudinija, poznanega predvsem pod psevdonimom Ponediščak, ki ga je uporabljal pri stalni rubriki na straneh beneškega petnajst dnevnika Dom.

V četrtek, 4. februarja, je bila v farni cerkvi na Lazah maša zadušnica v organizaciji skupine Dom, ki so jo slovesno darovali msgr. Marino Qualizza, g. Natalino Zuanella, g. Emil Cencig, msgr. Dionisio Mateucig in kobariški dekan Franc Rupnik. Maša je bila v slovenskem jeziku, kakor bi želel tudi sam Chiabudini, pri tej pa so zapeli domače cerkvene slovenske pesmi.

Ponediščaka je v svojih besedah prisrčno prikazal msgr.

Qualizza. Spomnil se je njegove ljubezni do beneških dolin in naše slovenske besede, navezanosti na domačo zemljo in darove, ki nam jih poklanja vsako leto; govoril je tudi o njegovem dvajsetletnem delu pri časopisu Dom, o pesmih in nastopih, verzih in knjigah. O Ponediščaku je spregovoril tudi kobariški dekan Franc Rupnik, saj je bil na zgledega beneškega Slovence zelo navezan.

Luciano je bil človek, ki so ga imeli vsi radi, ker je bil pristen in domač, rad se je pogovarjal z vsemi in to, kar je naredil za Slovence v Benečiji, bo ostalo v spominu in srcih našega človeka, saj je delal predvsem zanj.

Slovenske organizacije videmske pokrajine so nato pod pokroviteljstvom občine Podbonesec v občinski dvorani po-

častili spomin na Chiabudinija s pesmijo in besedo.

Kulturna društva, pevski zbori, otroci in igralci beneškega gledališča so peli, recitali in igrali besedila in tekste, ki jih je v vseh teh letih napisal in sam igral Ponediščak. V imenu organizatorjev je spregovoril Dante Cencig, medtem ko je za mikrofon stopil tudi Ponediščakov sin, ki se je spomnil očetovega dela in na odziv, ki ga je to ime lo med domačimi stenami. Po-

slušali smo lahko tudi posnetke oddaje Nediški zvon, pri kateri je Chiabudini sodeloval s priljubljenim rubriko Piha Ponediščak.

Vsako, ki je stopil pred publiko, je v krajšem nagovoru spregovoril o svojih spominih na Luciana, mu poklonil priljubljeno poezijo ali zapel pesem, ki jo je imel Luciano posebno pri srcu.

Slovesna maša in večer sta zelo lepo uspela. Pomembno je, da so se beneški Slovenci spomnili na nepozabnega Chiabudinija z domačo slovensko besedo in pesmijo, na katero je bil Luciano zelo navezan; v vseh teh letih je namreč neutrudno deloval, da bi se naša beseda ohranila med slovenskimi ljudmi, ki živijo v ne-lahkih okoliščinah v videmski pokrajini.

12

ČETRTEK
1. FEBRUARJA
1999

O MLADIH...

JURIJ PALJK

..., za katere skoraj vsi pravimo, da so naša prihodnost, obenem pravimo, da je prav, ko govorijo kritično o sedanjosti in zato o naši družbi, se pravi: o nas samih, in predvsem o tistih, ki jih konec koncev ne razumemo več, pa naj si še toliko dopovedujemo, da jih.

Zapis mlade Mare Černic, ki je bil objavljen na tem mestu v prejšnji številki Novega glasa, je marsikoga presenetil s svojo neposrednostjo in predvsem s tematiko, ki jo je mlada diplomiranka političnih ved podala tako, kot jo danes podajajo mladi: neposredno, brez zavor, hitro in nepovezano. Ta navidezna "nametanost" v članku je po mojem najbolj "mlada" stvar, ki prihaja na dan iz njenega zapisa, saj nam kaže na slog in način razmišljanja določene dela mladih, s katerimi se je Mara pogovarjala.

Sam spadam pri več kot štiridesetih letih med tiste, ki nekako poskušajo ostati mladi, boljše mladostni, tako da se za mlade zanimajo, se z njimi pogovarjajo, če se že družiti ne morejo z njimi. Vem, da bo marsikoga groza, ko bo prebral to trditev, a sam sem mnenja, da bi odrasli, gotovo starši mladih in njihovi vzgojitelji, vsi tisti, ki pišemo o mladih in še kdo, med njimi tudi duhovniki, ki imajo stik z mladimi ali bi ga vsaj morali imeti, torej morali vsak teden vsaj uro-dve gledati televizijo, in to MTV postajo. Music television, MTV, je namreč televizijska postaja, ki oddaja po vsem svetu predvsem glasbo, sporede za mlade, kjer sta moda in današnje življenje mladih osrednja točka vsakega programa. V tem nagovarja mlade tako, da govorijo v njihovem jeziku; tudi to

je res, da s svojimi oddajami in načinom podajanja ustvarja modo in odnos mladih do življenja, pomaga ustvarjati miselne vzorce mladih, jim posredno in neposredno tudi vsiljuje miselne kalupe, s katerimi se lahko strinjamo ali ne. Vsak likovni kritik in spremljevalec umetnosti, ki hoče v korak s časom, ki hoče vedeti, kaj se danes "dela" na likovnem področju in v katero smer gre likovna umetnost, dobro ve, da je prav MTV tista, ki vsaj leto ali dve pred ostalimi televizijskimi hišami določa grafično podobo likovne ustvarjalnosti prihodnjih let; domala vsak video poznavalec tudi ve, da je MTV s svojimi video oddajami in "video spoti" (video posnetki, ki trajajo od dveh do šestih minut, kolikor traja neka popularna pesem ali pesem, ki šele, a zagotovo, bo popularna) daleč pred vsemi.

Nisem toliko prevzetan in tudi ne nor, da bi na tem mestu trdil, da je samo MTV tista, ki določa miselne vzorce mladih, tudi naših mladih, a vseeno vem, da je gotovo med prvimi, ki to počenja po svetu danes. Zato me ni sram priznati, da ob sobotah ali nedeljah, ko sem z družino doma, vključim televizijo in poiščem MTV. Priznam, da med eno uro ali dvema, ko imam MTV televizijski program, tudi berem časnik, a vseeno od časa do časa pogledam, kaj predvajajo, predvsem pa poslušam to, kar govorijo, in glasbo, včasih poslušam zase prav nemo-gočo glasbo. Priznam tudi, da včasih prav z veliko težavo sledim programom, predvsem hitrim grafičnim "video spotom", za katere ne morem reči, da imajo vsi moje vrednote v sebi,

a sam vidim, da zares prikazujejo mlade, jih morda res pogujejo, a jih kažejo, kakšni so. Zato ne morem reči več, da sem mlad, ker mi je večina programov, ki jih vidim na MTV televiziji, tuja, a vsaj vidim, kaj mladi gledajo in kako reagirajo na svet, saj je po MTV-ju tudi veliko pogovorov z mladimi in njihovimi idoliziranimi. In vse to skušam razumeti. Opazil sem, da MTV napoveduje, kakšni bodo mladi čez mesec, dva, napoveduje modo v oblačenju in obnašanju, napoveduje miselne vzorce, ki jih potem opazim pri "naših mladih".

Če povzamem, lahko pošteno zapišem, da se z vsem, kar gledam in vidim, ne strinjam; so tudi stvari, ki me zelo motijo, se mi naravnost telesno upirajo, a obenem priznam, da so pač take, kakršne so. Pri sebi opažam, da imam sam lestvico vrednot, ki ni vedno v skladu s tisto, ki jo vidim na MTV-ju in nanjo tudi naletim v Marinem zapisu in njenih sogovornikih. Vem tudi, da mladi niso vsi taki, kakršne nam predstavlja Mara, to je gotovo; a vem, da je veliko takih. Če sedaj ne bi dajali moralnih sodb o njih in njihovih (ne)vrednotah, potem lahko zapišem, da so vsekakor izziv za vse nas, ki drugače mislimo, saj s svojim mišljenjem in življenjem pričajo, da se je nekje pri njihovi vzgoji zataknilo, saj niso sprejeli vsaj temeljnih vrednot, ki so za vsako človeško življenje nujne, če naj le upamo, da se bo iz mladega razvil odrasel in pošten človek.

Še vedno sem namreč prepričan, da so mladi cvet, lep cvet, ki zraste tam, kjer mu je

bilo dobro pogojeno, ali pa usiha tam, kjer pravega humusa za razcvet v zrelo osebnost nima. Zato se ne čudim Marinemu zapisu, ki je napisan z isto naglico, kot jo imajo "video spoti", kjer se hoče v isti sapi povedati vse in se morda zato pove malo, gotovo pa premalo; zato se ne čudim odgovorom njenih sogovornikov, ker se pač ne morem čuditi več. To ne pomeni, da se strinjam, pomeni le, da so mladi drugačni od tiste mladine, ki sem ji sam pripadal. Vidim pa neko osamljenost med njimi, skorajda brezizhodnost v zazrtosti vase in v družbo, ki jim razen vseh materialnih dobrot ne nudi ničesar ali pa sami ne znajo tega poiskati.

Za človeka, ki je živel v drugačnih časih in razmerah, v pomanjkanju vseh materialnih dobrin, je seveda to nerazumljivo in nesprejemljivo. "Ampak, saj imajo danes mladi vse..., vse sva mu dala!" je najpogostejši vzklík ranjenega očeta, ranjene matere, ko prideta navzkriž s svojim mladolietnikom, ki zavrača njun svet, svojega pa še nima, v zamejno pa prisega na puhlost tistega, kar mu ponuja MTV s svojim namišljenim svetom glasbe in oblačil, nevrednot trenutnega daj-dama, ki je ogle-dalo zahodne družbe. Grenko se nasmehnem in pomislim: "Vsega mu najbrž nista dala, vsaj tistega ne, kar najbolj išče." A na glas tega ne rečem. Tega me je učila od malega mama, ko je vedno pravila: "O drugih ne bom govorila, ker vas imam sama štiri; za vas, ki ste moji otroci, pa bom sama skrbela, da taki ne boste!"

O mladih nerad slabo govorim, ker imam sam dve hčerki, ki bosta, če bo Bog dal, nekoč tudi "naša mladina". Zares iskreno upam, da mi nikdar ne bo potrebno reči: "Ampak, saj sva jima vse dala..."

FOTO BUMBACA

V petek, 5. t.m., je bila v novogoriškem gledališču slovesnost, na kateri so se spomnili dne, ko je bila pred 50 leti v nastajočem mestu ustanovljena knjižnica, Ljudska knjižnica, kot se je takrat imenovala. Čeprav sprva ni imela stalnega bivališča v Novi Gorici, saj je bila tako v Vrtojbi kot Šempetru, kasneje je zasilno domovala tudi drugod, je bila takrat zamelek današnje bogate knjižnice, ki je eden od stebrov kulturnega delovanja na Novogoriškem.

Novogoriška knjižnica, poimenovana po Francetu Bevku, ima več kot 307 tisoč knjižnih enot, kot se v knjižničarskem žargonu reče knjigam, med katerimi je tudi Dalmatinova biblija, Sveto pismo, ki Slovence pomeni več kot samo Sveto pismo, ker je dejansko naša izkaznica, saj smo od izida Dalmatinove biblije v omikani Evropi. Slovenci smo namreč kot osmi narod na svetu dobili temeljni tekst naše omike v svojem jeziku. V novogoriški knjižnici hranijo tudi inkunabulo iz leta 1488, gotovo pa so najbolj zanimive tiste knjige, ki govorijo o usodi Primorcev nekoč in danes.

Na slovesnosti je zbrane najprej nagovoril novogoriški župan Črtomir Špacapan in čestital predvsem upravljavcem knjižnice. Ravnatelj knjižnice France Bevk Rajko Slokar je imel na kulturnem večeru slavnostni govor, v katerem je lahko s ponosom podčrtal dejstvo, da je novogoriška knjižnica, ki nosi ime po njenem nekdanjem predsedniku in slovenskem pisatelju Francetu Bevku, tudi zaslužna za to, če Nova Gorica v slovenskem prostoru vse bolj postaja tretje kulturno žarišče za Ljubljano in Mariborom. Vesel pa je bil predvsem dejstva, da se bo knjižnica najbrž že letos selila končno v nove, primerne in arhitektonsko zglede prostore, ki jih sedaj gradijo med občinsko palačo in gledališčem. Po mnenju Rajka Slokarja je danes vloga knjižnice nezamenljiva, kot je bila v času njenega ustanavljanja, pa čeprav so se časi in odnos do knjige dodobra spremenili. O tem pričajo podatki, saj je v knjižnico vstopilo že več kot dva milijona sedemsto tisoč izposojevalcev knjig in so knjižni-

čarji v petdesetletnem delovanju izposodili ljubiteljem knjig že več kot šest milijonov in šeststo tisoč knjig. To pa so že številke, katerim lahko zavidajo tudi drugi, veliko večji narodi, kar samo priča o zavezanosti primorskih ljudi dobri knjigi. Ravnatelj knjižnice je tudi omenil nezamenljivo vlogo, ki jo bo knjižnica imela v prostoru nove evropske regije, kar bo postala vsa Goriska ob vstopu Slovenije v Evropsko zvezo. Dejal je tudi, da je vesel dejstva, ki ga lahko pove na glas, in je namreč prepričan, da smo del novogoriške knjižnice vsi tisti ljudje, ki radi zahajamo vanjo in se poslužujemo njenih uslug.

O knjigah in knjižničarjem delu je spregovoril višji knjižničar, prevajalec in pisatelj Boris Jukič, ki se je ozrl na zgodovino knjižnice in spregovoril o njeni vlogi danes. Ta je seveda drugačna in času primerna, a vseeno je Jukič lahko zatrdil, da smo ljudje tudi danes, v poplavi slik in televizijskih prenosov, še kako navezani na knjigo. Spomnil se je nekaterih vidnejših ljudi, ki so bili zaslužni za razvoj knjižnice, in dejal, da je vesel, ker je knjižnici uspelo zreti v prihodnost, a je kljub temu ostala zvesta tradicijam.

Višja knjižničarka Andrejina Ječič pa je zbranim v lepih in klenih besedah prikazala priložnostno razstavo ob 50-letnici knjižnice in se še posebej zaustavila pri izjemnih delih, ki jih knjižnica hrani. Seveda moramo omeniti, da so na razstavi tudi fotografije, ki prikazujejo delovanje knjižnice. Med temi so tudi vabila v knjižnico na kulturne prireditve in literarne večere, na katerih se vsako leto predstavlja tudi Goriška Mohorjeva družba.

Za kroniko povejmo še, da je knjižnica France Bevk ob svoji 50-letnici izdala tudi ličen zbornik, v katerem je opisana njena zgodovina, Rajko Slokar pa je sestavil publikacijo *Knjižničarjevi vtisi*. Za konec še to: v Novi Gorici je bila letos Prešernova proslava uglasena na temo 50. obletnice knjižnice. Tako je prav, saj je to ena od temeljnih kulturnih ustanov na Goriškem, pri svojem delu pa nikdar ne pozablja tudi na nas, Slovence, ki živimo v Italiji.

JUP

POMEMBNA TEMA NA ZASEDANJU DRŽAVNEGA SVETA

NAPOVEDUJEJO UVEDBO VEČINSKEGA VOLILNEGA SISTEMA

MARJAN DROBEŽ

Slovenski parlament bo na svoji redni seji, ki poteka v mesecu februarju, obravnaval tudi vprašanja in dileme o volilnem sistemu. Za izhodišče bodo upoštevali odločbo ustavnega sodišča, ki je razsodilo, da je na referendumu o spremembah volilnega sistema - bil je 8. decembra 1996 - zmagal predlog o uvedbi dvokrožnega večinskega volilnega sistema. Za ta sistem so se najbolj zavzemali socialdemokrati, ki so za razpis referendumu zbrali več kot 40 tisoč podpisov volilcev. Za omenjeno spremembo volilnega sistema je glasovalo 259 tisoč volilcev in volilk, kar je nekaj več kot 44% vseh, ki so prišli na volišča, pri čemer pa je bila volilna udeležba nižja od 50%. Druga dva predloga, o katerih so glasovali na referendumu, namreč o ohranitvi t.i. čistege proporcionalnega sistema oz. o vzpostavitvi kombiniranega (bil bi podoben nemškemu) volilnega modela, sta dobila manjšo podporo. Po ustavi in veljavnih zakonih bi morala rezultat referendumu ugotoviti in sporočiti Republiška volilna komisija, o čemer bi obvestila tudi državni zbor. Namesto takega z zakonom predpisanega postopka pa je ustavno sodišče 8. oktobra 1998, torej dve leti po referendumu, za nazaj spremenilo pravila za izvedbo referendumu in samo z odločbo razglasilo že omenjeni rezultat referendumu. Nastal je zapleten vozel mnenj o postopkih in dejanjih ustavnega sodišča, ki pa imajo tudi politične znake in obeležja.

Predsednik SDS Janez Janša poudarja, "da bi sprememba odločitve ustavnega sodišča o uvedbi večinskega volilnega sistema pomenila konec pravne države in postavila pod vprašaj smiselnost izvedbe volitev, čemur bi lahko sledila diktatura". Nekateri pravni strokovnjaki oz. profesorji ustavnega prava pa menijo, da odločbe ustavnega sodišča sicer ni mogoče spodbijati, lahko pa jo to sodišče samo spremeni, če ugotovi in sprejme dokaze, da so bili pri razsodbi o izidih referendumu glede volilnega sistema kršeni ustava, zakoni in procesna pravila. Prav to zdaj poskušajo dokazati bivši sodnik ustavnega sodišča Matevž Krivic, pravni izvedenec Milan Baškovič, prof. ustavnega prava na univerzi v Ljubljani dr. Ivan Kristan in strokovnjak za ustavno pravo dr. Ciril Ribičič.

Pričakujejo, da bo državni zbor na tem zasedanju sprejel nekatere spremembe volilnega sistema. Tudi predsednica parlamentarnega odbora za notranjo politiko Darja Lavtižar-Bebler je na seji omenjenega odbora menila, "da so od-

ločitve ustavnega sodišča sicer dokončne, vendar pa državni zbor temu sodišču lahko predlaga obnovo postopka, če ugotovi, da je prišlo do hudih proceduralnih napak, oz. če presodi, da je sprejeta odločitev o izidu referendumu glede volilnega sistema tako ali drugače sporna."

V SLOVENIJI 88 VOLILNIH OKRAJEV

Kaže, da najbolj stvarno možnost za izhod iz zapletenega labirinta mnenj o odločbi ustavnega sodišča in o prihodnjem volilnem sistemu v Sloveniji ponuja predlog, da bi parlament sprejel zakon o uvedbi dvokrožnega večinskega volilnega sistema, s čimer bi izpolnil zahtevo ustavnega sodišča. Tak nov zakon o večinskem volilnem sistemu pa bi potem na t.i. naknadnem

oz. potrditvenem referendumu dali v presojo volilcem. To omogoča veljavni zakon o referendumu in ljudski iniciativi, ki doslej še ni bil uporabljen. Janez Janša je omenjene zamisli komentiral z opozorilom, "da so politični pritiski na ustavno sodišče, naj opravi revizijo svoje odločbe, ki v našem pravnem redu ni predvidena, nesprejemljivi. Tudi namera LDS, da zbere 30 podpisov poslancev, s katerimi bi zahtevala vnovično odločanje o volilnem sistemu, pomeni nezaslišan pritisk na sodno vejo oblasti v naši državi."

Če pa bi državni zbor uzakonil dvokrožni večinski volilni sistem, bi za izvedbo volitev po novih pravilih moral predhodno sprejeti zakon, s katerim bi Slovenijo razdelili na 88 volilnih okrajev. V vsa-

kem bi bil izvojen en poslanec. V posameznem okraju bi bilo okoli 17 tisoč volilnih upravičencev. Toda meje volilnih okrajev bi bilo težko določiti tako, da bi bile z njimi zadovoljne vse politične stranke. Večina strank bi namreč težila k temu, da bi bilo čimveč okrajev tako oblikovanih, da bi v njih prebivala večina njihovih volilcev ali vsaj privržencev programske sorodnih političnih strank, s katerimi bi se zato povezale v en volilni blok. Zaradi tega bi se morebiti zgodilo, da bi oblikovanje volilnih okrajev - tudi za tak sklep bi bila potrebna dvestretjinska večina v parlamentu - trajalo dalj časa, kot lahko domnevamo.

Prihodnje državnozbornske volitve v Sloveniji leta 2000 bodo skoraj zagotovo izvedene po spremenjenem volilnem sistemu. Če bo to dvokrožni večinski volilni sistem, bi oblast v Sloveniji lahko prevzela drugačna koalicija političnih strank, kot pa je sedanja, ki upravlja državo.

USPEŠEN DAN V SLOVENSKI VLADI IN PARLAMENTU

Z ZAKONOM ZAŠČITILI LASTNINSKE PRAVICE NA NEPREMIČNINAH

Prejšnji četrtek, 4. februarja, je bil eden od najbolj koristnih in uspešnih za slovensko vlado in državni zbor v zadnjem obdobju. Sprejetih ali pa predlaganih je bilo namreč več odločitev, pomembnih za utrjevanje razvoja in vlogo Slovenije doma in v EU. Najbolj pomemben je zagotovilo novi zakon o vzajemnosti, s katerim bodo zaščitili koristi države pri prodaji nepremičnin tujcem. Sprejet je bil šele ob četrti predložitvi v parlamentu, in potem ko je podpredsednik vlade Marjan Podobnik zagrozil, da bo odstopil z mesta usklajevalca priprav za sprejem zaščitne zakonodaje, če omenjeni zakon ne bi bil sprejet. Naše bralce naj spomnimo, da je vsebina zakona vezana na priložni 13 pridruženega sporazuma med Slovenijo in EU oz. na t.i. španski kompromis, ki državljanom EU zagotavlja pravico do nakupa nepremičnin, in sicer ob pogoju vzajemnosti. Že od začetka veljavnosti sporazuma, 1. februarja, je tako ob pogoju vzajemnosti zagotovljena pravica do nakupa nepremičnin tistim državljanom EU, ki so imeli tri leta stalno prebivališče na sedanjem ozemlju republike Slovenije.

Zakon določa vrsto vzajemnosti, način, postopek ter pristojnost za njeno ugotavljanje v vseh primerih, ko bo tujec pridobil lastninsko pravico na nepremičninah v Sloveniji. V njem je določena najstrožja

oblika vzajemnosti - materialna, kar pomeni, da bo tujec ne glede na druge pogoje lahko pridobil lastninsko pravico na nepremičninah v Sloveniji, če bodo tudi tuji državljani in pravne osebe s sedežem v Sloveniji v tujevi državi deležni enake pravice. Prvi tak primer materialne vzajemnosti ugotavlja Upravna enota v Mariboru, kjer je neki Avstrijec vložil prošnjo za nakup nepremičnine na Štajerskem. Parlament je tudi izvolil novega obrambnega ministra, in s tem s prepričljivo večino poslancev. Peti obrambni minister samostojne in neodvisne Slovenije je postal 39-letni doktor znanosti Franci Demšar, doslej državni sekretar v ministrstvu za znanost in tehnologijo. Gre skoraj za povsem neznan osebno brez političnih in strokovnih izkušenj na obrambnem področju, na kar so opozarjali poslanci iz opozicije. Dr. Demšar pa ima dve vrlini, je namreč zelo delaven in pošten. Po izvolitvi je dejal, da bo njegova prva naloga prizadevanje za umiritev razmer na obrambnem ministrstvu, kjer je bilo v zadnjih letih žarišče mnogih afer in nezakonitosti.

Vlada je po šestih mesecih usklajevanja med koalicijskimi partnerji o tem, kdo naj bo novi generalni državni tožilec Slovenije, kandidatko določila s preglasovanjem. Prva dva, ki ju je predlagal minister za pravosodje Tomaž Marušič, iz SLS, Barbara Brezigar in Jože Friedl, nista do-

bila dovolj glasov. Zanju se je izreklo 8 ministrov, vsi iz SLS, kandidatko Zdenko Cerar pa je podprlo 11 ministrov, iz LDS in Dedusa. O na vladi potrjeni kandidatki bo moral glasovati še parlament, kjer pa ji še ni zagotovljeno potrebno število glasov. 58-letna Zdenka Cerar, doslej vrhovna državna tožilka, je po glasovanju časnikarjem dejala, da imenovanje za kandidatko pomeni "podpora njeni ideji o strokovnem in neodvisnem generalnem državnem tožilcu, kar je hkrati tudi podpora evropski usmeritvi, ki sprejema tezo, da stoji neodvisni tožilec na braniku neodvisnosti sodnika".

Obstoj sedanje vladne koalicije je v marsičem, morda celo predvsem odvisen od soglasja koalicijskih strank o kadrovske imenovanjih na najbolj pomembna oz. občutljiva vodilna mesta v državi. Spričo imenovanja Cerarjeve, ki ji SLS nasprotuje (podpredsednik vlade in predsednik SLS Marjan Podobnik še zmeraj podpira vrhovno državno tožilko Barbaro Brezigar, ki bi bila po njegovem najbolj primerna in usposobljena za mesto generalne državne tožilke), bi lahko poslanci SLS med razpravo v parlamentu o resoluciji zoper notranjega ministra Mirka Bandlja, ki se bo začela v teh dneh, glasovali za njegovo odstavitev. V tem primeru bi seveda nastala nova nevarnost za nadaljnji obstoj sedanje vladne koalicije v Sloveniji.

M.

NA GRADU DOBROVO

PRVI RECITAL PIANISTA IVANA SKRTA

V viteški dvorani gradu Dobrovo v Goriških Brdih bo v četrtek, 11. februarja, ob 20. uri na svojem prvem recitalu nastopil pianist Ivan Skrt, učenec Glasbene šole Nova Gorica v razredu pedagoga prof. Sijavuša Gadžijeva.

Ivan Skrt, rojen 2. januarja 1981 v Šempetru pri Gorici, je svojo glasbeno pot pričel na Glasbeni šoli v Novi Gorici v razredu pedagoginje Milene Židanik Vuga. Mladi glasbenik iz Kanala ob Soči je kmalu opozoril nase z nadarjenostjo, muzikalnostjo in predvsem z ljubeznijo do glasbe. Šolski, sprva interni nastopi, nato pomembnejše prireditve in tekmovanja so zahtevali intenzivno razvijanje njegovih sposobnosti. Prihod prof. Sijavuša Gadžijeva, pianista in pedagoga mednarodne veljave, nekdanjega docenta Specialne šole za mlade talente pri Konservatoriju P.I. Čajkovski v Moskvi, je zanj pomenil prelomnico, saj pod njegovim

odličnim vodstvom razvija Ivan svoj talent in prodira v svet pianistične poustvarjalnosti. Predstavlja se na mnogih nastopih, seminarjih in koncertih doma in v tujini, kjer prejema laskave ocene glasbenih kritikov, ki opozarjajo na njegovo veliko mladostno energijo, na izredno muzikalnost in virtuozno rast. Navkljub mladosti je repertoar Ivana Skrta bogat in zajema najtežja dela klavirske literature. Z zelo zahtevnim izborom skladb (Beethoven, Chopin, Rahmaninov, Liszt) se bo mladi pianist predstavil tudi na koncertu na gradu Dobrovo. Ivan Skrt se bo s tem programom predstavil 23. februarja tudi v Turinu.

KULTURNI DOM V NOVI GORICI IMA NOVO DIREKTORICO

V začetku februarja je mesto direktorice in programske vodje Kulturnega doma v Novi Gorici prevzela prof. Tanja Kuštrin, akademska glasbenica, solopevka in pevovodja. Njena dosedanja umetniška pot je bogata. Po tem ko je nekaj let poučevala na Glasbeni šoli v Novi Gorici, se je preselila v Italijo. Prebivala je blizu Firenc, kjer je tudi poučevala glasbo. Hkrati je vodila pevski zbor v Sieni, ter na raznih koncertih nastopala kot solistka sopranistka. Nedavno se je vrnila domov v Rožno dolino pri Novi Gorici, ker jo je mestna občina Nova Gorica imenovala za novo direktorico in programsko voditeljico Kulturnega doma.

Bivša direktorica prof. Alenka Saksida, ki je tudi v naši zamejski slovenski kulturi znana in cenjena, je ob odhodu iz Kulturnega doma po poteku mandata na javnost naslovila posebno pismo. V njem je zapisala tudi naslednje misli: "Imela sem srečno možnost, da sem v Novi Gorici več kot tri desetletja polno živela v svetu umetnosti in kulture, zlasti glasbe, ki mi je bila položena v zibelko. In če sem vam, ljubiteljem glasbene muze, v preteklih koncertnih sezonah skupaj s svojimi sodelavci pripravila vsaj nekaj srečnih in poduhovljenih trenutkov v glasbi, potem so bili vsi moji nemajhni napori vredni truda."

M.

KNJIGE TUDI ZA STAREJŠE BRALCE IN INVALIDE

Lavričeva knjižnica v Ajdovščini, ki deluje na območju Zgornje Vipavske doline, torej v občini Ajdovščina in Vipava, pripravlja poseben program za tiste starejše bralce in invalide, ki iz zdravstvenih razlogov ne morejo sami priti v knjižnico. Enkrat na mesec bi jih ena od knjižničark obiskala na njihovem domu. Knjižnica je javno pozvala vse, ki imajo težave, ali pa poznajo koga, ki si želi knjig, da se o obisku knjižničarke dogovorijo z Lavričevo knjižnico v Ajdovščini.

FRANCE MIHELIC V HITOVEM PAVILJONU

V HIT-ovem paviljonu v Novi Gorici bodo v petek, 12. t.m., ob 19. uri odprli razstavo del Franceta Miheliča. Ljubitelji likovne umetnosti bodo imeli prvič na Goriškem priložnost videti razstavo slik umetnika, ki sodi med vodilne osebnosti v slovenskem likovnem življenju. Na ogled bodo slikarska dela na platnu iz zasebne zbirke Žagar, ene največjih privatnih zbirk Miheličevih del. Prikazani bodo nekateri značilni vsebinski poudarki, ki so zaznamovali slikarjevo likovno ustvarjanje: antični mitološki vzroci, preinterpretirani v povsem samosvoje likovno pričevanje z značilnim likom nimfe Dafne, kurenti, muzikanti, kmečko okolje ter nekatere krajine. Razstava bo na ogled do 9. marca.

PRAVILNIK TRŽAŠKEGA CENTRA ZA FINANČNE USLUGE OFF-SHORE

ITALIJANSKO PRAVO

TRŽAŠKI OFF-SHORE NA STARTU

V Uradnem listu italijanske republike je bilo 2. februarja objavljeno besedilo pravilnika tržaškega centra za finančne usluge Off-shore, v katerem naj bi imela podjetja bistvene olajšave. Med drugim se napovedujejo olajšave pri davkih Irpeg in Ilor ter samo 8% obdavčitev dohodkov, ki jih sicer bremeni kar 53% davek. Gre za novo obliko finančne prostocarinne cone, ki pa je, na osnovi objavljenega besedila, še v povojih, saj v uradnem listu lahko preberemo le prvi del zadevnega zakona, se pravi le splošne smernice in načela, ki dejansko pojasnjujejo, katera podjetja, banke in zavarovalnice lahko vstopijo v ta center. Glede fiskalnih o-

lajšav pa še vedno čakamo na odobritev Državnega sveta. To pomeni, da bo šele drugi odlok stvarno obravnaval davčne olajšave. Tržaški Off-shore je zato še daleč od začetka delovanja, vendar pa gre za pomemben premik, kajti o tem načrtu se govori že od leta 1991, doslej pa ni bilo veliko upanja, da bo kdaj zares stekel, saj so se težave in ovire, tudi s strani Evropske zveze, kar vrstile ena za drugo. Sedaj, ko je stvar stekla, pa predvsem gospodarski in finančni krogi v Trstu upajo, da bo Off-shore kmalu zaživel in postal tako pričakovani in zaželeni vzgib za novo gospodarsko rast mesta.

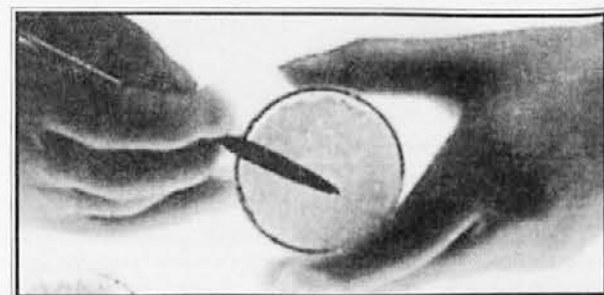
DRUŽINSKO PRAVO IN SODOBNI IZZIVI (18)

DAMJAN HLEDE

Gre za zelo zanimiv primer, katerega sestavni elementi so naslednji: skupna odločitev para za umetno istородno oploditev; oploditev, ki je omogočila nastanek treh zarodkov; smrt očeta-darovalca semen; prošnja matere za nasaditev zarodkov; zavrnitev zdravnikov v skladu z vsedravnim etičnim pravilnikom, ki prepoveduje izvedbo nasada post mortem, po smrti enega izmed partnerjev.

stavlja predpostavko za odškodnino. Potem pa je še pridal, da v tem primeru, ki ga zaznamuje zelo pereča zakonska praznina, ni možno zagovarjati, da je s smrtjo enega od staršev, ki sta skupaj predstavljal eno samo kompleksno pravniško stranko, padla njuna pogodbeni ponudba.

Osrednji argumenti motivacije pa so zelo zanimivi, ker se mi zdi, da so ujeli bistvo problema. Gre za konflikt med dvema načeloma: pravi-

Komentarji, ki so se zvrstili ob novici ukrepa palermškega sodnika, so opozarjali predvsem na pravniške posledice, ki bi se pojavile ob morebitnem rojstvu otroka, katerega zarodek je bil nasajen v ženino telo po očetovi smrti. Tako so npr. opozarjali na člen 234 civilnega zakonika, po katerem je otrok, ki se rodi več kot tristo dni po očetovi smrti, nezakonski; opozarjali so tudi na člen 462 civilnega zakonika, ki pripisuje dedovalno sposobnost samo, komur je bil v trenutku smrti *de cuius* že splošno.

Palermški sodnik se pri teh vprašanjih ni dosti zadrževal, saj jih je omenil samo ob koncu motivacije svojega ukrepa, rekoč da bi evolutivna interpretacija členov 234 in 462 civilnega zakonika lahko omogočila otroku priznanje statusa zakonskega sina in tudi priznanje dedovalne sposobnosti. K temu lahko dodamo, da je res, da bi moralo tako biti, ampak res je tudi, da je tak zaključek samo sad neke interpretacije. V členu 234 je namreč pisano, da lahko vsak izmed staršev dokaže, da je otrok, ki se je rodil več kot tristo dni po smrti enega od dveh staršev, bil spočet pred smrtjo. V našem primeru bi bilo namreč s pomočjo zdravniškega arhiva zelo možno dokazati, da so bile oplojevalne tehnike, ki so privedle do nastanka zarodkov, izvedene pred očetovo smrtjo. Ta dokaz bi lahko veljal istočasno tudi v zvezi s členom 462, ki bi torej spočetemu pred očetovo smrtjo pripisal dedovalno sposobnost. A to je samo interpretacija. Ostaja zakonska praznina.

Palermški sodnik je v svoji motivaciji najprej izravnal teren pred sabo, tako da je zavrnil dva možna pravniška ugovora. Najprej je dejal, da "neprisiljivost" dejanja, ki je zgolj izvenpravniška prepoved, ni ovira za sprejem ženi-ne prošnje, saj lahko ukrep postane učinkovit s spontano izvršitvijo ali lahko pred-

co otroka, da se rodi in raste v družini z obema staršema v perspektivi harmoničnega in celostnega razvoja svoje osebnosti, na eni strani. Na drugi strani pa pravica zarodka do življenja. Prvo je nenapisano načelo, ki se lahko razbere iz raznih napisanih norm, npr. iz tistih - že omenjenih -, ki urejujejo posvojitev. Drugo načelo pa izhaja iz vrste zakonov, razsodb in drugih pravniških dokumentov, ki jih palermški sodnik podrobno navaja in citira: razsodba ustavnega sodišča št. 27 z dne 18. februarja 1975, prvi člen zakona št. 194/1978 o splavu, mednarodna deklaracija Združenih narodov o pravicah otrok iz leta 1959, resolucija evropskega parlamenta o umetni oploditvi iz leta 1989. Sodnik je sklenil, da ne bi bilo razsodno izbrati pravico bodočega otroka do usklajenega družinskega razvoja na račun njegove še pomembnejše in temeljne pravice do življenja samega. Takšna izbira bi poleg tega predstavljala neopravičljivo kršenje materine pravice, da se začeti življenjski razvoj nadaljuje; gre namreč za sad njenega telesa, katerega ukinitve bi predstavljala kršitev pravice do materine osebne, telesne integritete.

Gre torej za razsodbo, ki varuje in spodbuja življenje, za razsodbo, ki je v prid življenju pred rojstvom. Ne smemo pa pozabiti, da se konflikt, ki smo ga tu opisali, tendenčno pojavi v vsakem primeru umetne oploditve, povsod namreč, kjer pride do nastanka nadštevilnih zarodkov in njihove posledične zamrznitve. Če priznamo, kakor je prav priznati, da so zarodki že živa bitja, da so že človek-oseba, ki ima pravico do življenja, kako potem pojmovati in urediti njihovo zamrznitev? Do kdaj lahko ta zamrznitev traja? Kaj bo z zamrznjenimi zarodki po smrti obeh staršev? Bodo še "uporabni", bodo ostali zamrznjeni za vedno, jih bodo umorili?

DAUJE

SINDIKALNA KRONIKA SDGZ

KRAS VABI KMEČKI TURIZEM

Tržaško podjetje za turistično promocijo je sredi minulega tedna priredilo v Trstu posvet o kmečkem turizmu in t.i. ruralnem turizmu. Pobuda je po eni strani načela zelo pomembno temo možnega turističnega razvoja, po drugi strani pa se je pokazalo, kako organizatorji malo ali nič ne upoštevajo že dane stvarnosti. Na posvet namreč niso povabili tukajšnjih kmetijskih turističnih delavcev.

Glavna predavateljica sta bila predsednica evropskega združenja Euragritour Livia Pianelli in tajnik združenja Anagritur Carlo Hausmann. Občinstvu sta predstavila teoretični vidik tega turističnega področja. Pianelli je pojasnila razlike med kmečkim in ruralnim turizmom. Slednji pojem uporabljajo za dejavnosti in turistično ponudbo na ruralno zanimivem območju, te niso neposredno vezane na kmečko delo in ponudbo. Carlo Hausmann pa je še bolj teoretično predstavil pogoje, ki pospešujejo oz. ovirajo razvoj podeželja.

Na posvetu je bilo slišati več pozitivnih ocen, a tudi pomislekov. Tako je devinsko-nabrežinski župan Vočci kritiziral, da niso predstavili domače stvarnosti na tem področju. Organizacijski tajnik Slovenskega deželnega gospodarskega združenja D. Devetak je v svojem nastopu poudaril, da doslej ni bilo mogoče združiti vseh obstoječih dejavnosti in oblikovati skupen načrt za turistični razvoj Krasa. Zgodišča županja Blažinova pa je poudarila, da bi bilo treba pri razvojnih načrtih prisluhniti tudi glasu neposrednih operaterjev na tem področju. Škoda torej, da na posvetu ni bilo agroturističnega združenja Zeleni Kras, ki že več let uspešno deluje na tem ozemlju. O njihovi dejavnosti priča tudi dvojezična brošura z naslovom *Kamen v zelenju in podnaslovom Kmečki turizem v tržaški pokrajini*, ki je izšla v teh dneh in jo bodo v kratkem tudi predstavili.

SKRB ZA DELOVNE RAZMERE V GOSTINSTVU

Prejšnji teden so se sestali odborniki gostinske sekcije pri SDGZ pod vodstvom novega predsednika Nika Tenceca, v značilni gostilni Suban v Trnovci, ki jo že vrsto let upravlja Boris Markovič, tudi novi odbornik sekcije.

Na dnevnem redu je bila v ospredju vsebina, ki naj bi jo kraški gostinci iznesli na posvetu o kmečkem in agrarnem turizmu kot sredstvih za razvoj Krasa. Posvet je priredilo tržaško podjetje za turistično promocijo z namenom, da bi poklicalo k skupnemu omizju in sodelovanju vse operaterje, organizacije in ustanove, ki so resno zainteresirane za turistični razvoj Krasa. Nadalje so odborniki obravnavali program tečaja za vodenje gostinskega obrata v priredbi Zavoda za poklicno izobraževanje. Glavni poudarek naj bi bil na valorizaciji krajevne kuhinje, za kar bo poskrbela predavateljica Vesna Guštin, avtorica etno-kulinarične uspešnice *Je več dnevou ku klobas*. Pomemben prostor pa je posvečen strežbi (tudi francoske šole), prilagajanju vin z jedmi, k pripravi jedilnika in seznama vin, psihologiji klienta: tu bodo sodelovali ugledni domači in zunanji strokovnjaki, tudi iz gostinskih vrst. Predvidena so predavanja iz tehničnega izrazoslovja v angleščini, nemščini in francoščini, poleg davčnih novosti. Odborniki so se obvezali, da bodo spodbujali udeležbo zlasti mladih družinskih sodelavcev. Tečaj, ki je namenjen tržaškemu in goriškemu prostoru, bo štartal konec meseca.

Glede promocije so gostinci vzeli na znanje, da je zgi-banka Vinske poti terana skoraj pošla, saj je šla zelo dobro v promet bodisi na raznih sej-mih in prezentacijah kot tudi preko distribucije v lokalnih hotelih in turistične ustanove. Zato so odobrili predlog za

ponatis zgibanke, ki bi ga izvedli s pomočjo sponzorstva.

Sestanek je dosegel višek z zanimivo razpravo o pogojih dela na Krasu, o neravnovesju med izdatnim delom ob koncu tedna in o manjšem prilivu gostov ob ostalih dneh. Stanje je zlasti nevzdržno glede izdatkov za osebe; podjetniki bi morali imeti možnost, da jemljejo v službo natakarije in ostale pomočnike tudi za nedoločen čas in po potrebi, kar je zaenkrat zelo težko uresničljivo oz. nemogoče po pravni poti. Mnenje vseh je bilo, da je skrajni čas, da se t.i. "fleksibilnost" pri uporabi delovne sile, ki jo vladni organi tako opevajo, res udejanji vsaj pri tistih dejavnostih, ki to krvavo potrebujejo.

NOVI ZAKON PRINAŠA NOVE POGOJE ZA TRGOVCE

V sredo se je sestala na podružnici SDGZ v Nabrežini odbor sekcije trgovine na drobno pri Združenju. Pretežno tržaški trgovci so obravnavali predlog občine Trst glede nove odredbe o posebnem obratovalnem času, ki bo stopil v veljavo za vse trgovske in gostinske obrate s 1. marcem. Pomembno novost vnaša letos nedavna odobritev deželnega zakona o trgovini.

Po neuradnih vesteh naj bi zakon predvideval po novem pet dni in pol obveznega odprtja vseh trgovin, tako bi odpadla lanska varianta o samo prostovoljnem odprtju obratov ob ponedeljkih oz. drugih predvidenih dneh za tedenski počitek: npr. jestvine in cvetličarne ob ponedeljkih in sredah popoldne, trgovine s stroji ob sobotah itd.

Mestna trgovska združenja so se že sestala na to temo in pogledi so različni, ker nekateri tolmačijo novi zakon po starem, češ da bi predvidena določba o poldnevem tedenskem počitku ostala še naprej

fakultativna in tako bi lahko tudi za letos uvedli poldnevno odprtje ob ponedeljkih po prostovoljni izbiri. Resnici na ljubo je treba omeniti, da obstajajo različne situacije. Lani so imeli dano korist ob ponedeljkovih odprtjih zlasti v mestu, po rajonih in v predmestju pa bajne ni bilo kupcev.

Glede na nejasnost izgledov ob pomanjkanju dokončnega besedila in prave razlage zakona se je večina trgovcev SDGZ bolj nagibala k temu, da bi se za uvedbo posebnega obratovalnega časa v Trstu upošteval "stari" zakon in tako rekoč ponovila lanska odredba, ki je predvidevala fakultativno možnost odprtja obratov pol dneva na dan obveznega tedenskega počitka.

KNJIGA O GOSPODARSTVU KOT JAMSTVU ZA OBSTOJ

Slovensko deželno gospodarsko združenje obvešča vse člane, da je na razpolago na sedežih v Trstu in Čedadu ter na podružnicah v Dolini, na Opčinah in v Nabrežini knjiga Milana Pahorja *Lastno gospodarstvo - jamstvo za obstoj*, ki jo je organizacija pripravila in izdala za počastitev 50-letnice obstoja. Člani, ki niso prejeli knjige na ponedeljkovi slovesni predstavitvi v Narodnem domu, jo lahko dvignejo na sedežih ob uradnih urah, s tem da oddajo potrebni kupon. SDGZ vabi člane, naj to opravijo čimprej, saj razpolaga knjiga z res obsežnim dokumentarnim in bogato ilustriranim gradivom, ki ne zajema le povojnega razvoja gospodarske manjšinske organizacije, pač pa sega v same začetke slovenskega organiziranega gospodarstva in združnega gibanja na Primorskem, v drugo polovico prejšnjega stoletja.

SLOVENIJA

HIT V SKRBEH ZARADI NAPOVEDANIH IGRALNIC V ITALIJI

Nadzorni svet delniške družbe HIT v Novi Gorici je objavil poročilo o delovanju svojih igralnic v letu 1998. Z delovanjem igralnic v Novi Gorici, Kranjski Gori, na Otočcu in v Rogoški Slatini, so sicer zadovoljni, toda nadzorni svet opozarja, da država ne skrbi dovolj za razvoj igralništva, ki zelo veliko prispeva k rezultatom slovenskega turizma. Lani so v igralnicah HITA zabeležili za 3% manjši obisk gostov, kot pa je bil v letu 1997. Družba dolži za to omejevalno zakonodajo, saj že več let ne sme prenavljati in širiti svojih igralniških zmogljivosti. V letu 1998 je 1.778.000 gostov potrošilo nekoliko več kot obiskovalci leta 1997. Poročilo graja nezainteresiranost države za posodobitev in razvoj igralništva, kar je zaskrbljujoče tudi spričo napovedi v Italiji, da tam pripravljajo odpiranje svojih igralnic. Lani je kar 95% gostov v igralnicah HITA prišlo iz Italije. Ob tem v družbi poudarjajo, da so na možnost odpiranja igralnic v Italiji opozarjali že več let. "Kaže, da država za dejavnost, ki ji prinese skoraj 3 odstotke celotnih proračunskih sredstev in petino turističnega izkupička, še nima poslušna, razen da izrablja igralništvo za uresničevanje drugih interesov," zaključuje nadzorni svet HIT-a.

M.

KAMPANJA ZA VEČJO POTROŠNJO MLEKA

V Sloveniji so razne organizacije, ustanove, proizvajalci embalaže, ministrstvi za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter za ekonomske odnose in razvoj, Zadružna zveza Slovenije in tudi posamezne gospodarske družbe v dejavnosti mlekarstva in sira, pričeli akcijo za večjo porabo mleka. Zaloge tega namreč naraščajo, potrošnja mleka na prebivalca pa je v povprečju nižja kot v EU. Evropsko povprečje letne porabe mleka na prebivalca se suka okrog 250 litrov, v Sloveniji pa ta znaša okrog 215 litrov. Nemara bo akcija, ki ima naslov *Mleko iz Slovenije*, prispevala k večji porabi mleka. Okrog 40% ga porabijo v svežem stanju, 60% odkupljenega mleka pa predelajo v 25 vrst smetane, 52 vrst jogurtov, 40 vrst skute, 76 vrst sira, 21 vrst masla in več kot 250 vrst sladoleđov. Konkurenca mlekarji iz držav članic EU se v Sloveniji ne kaže. Vseh 11 velikih mlekar-predelovalnih družb se intenzivno pripravljajo na stanje, ki bo nastalo ob vstopu Slovenije v polnopravno članstvo EU.

M.

OBČNI ZBORI NAŠIH DRUŠTEV

PREGLED OPRAVLJENEGA DELA V PRETEKLEM LETU OB USPEHIH IN TEŽAVAH

V tem obdobju potekajo ponavadi občni zbori naših društev, tako kulturnih kot športnih, na katerih se poda obračun opravljenega dela v preteklem letu.

Marsikatero naše društvo se lahko ponaša z lepimi in vidnimi uspehi, ki niso nujno vedno v visokih oz. vrhunskih uvrstitvah in zmagah. Uspeh je tudi v množičnosti oz. priljubljenosti med ljudmi. To je nedvomno primer Planinske družine Benečije, ki je imela svoj občni zbor v petek, 5. februarja, v Podvarščah pri Podbonescu. Iz poročil predsednika Igorja Tulla in podpredsednika Dan-teja Cenciga je izhajalo, da ima mlado beneškoslovensko društvo res razvejano in plodno dejavnost, predvsem pa veliko število članov. Planinska družina Benečije skrbi za utrjevanje slovenskega jezika, goji pa tudi plodne stike z drugimi slovenskimi

planinskimi društvi (včlanila se je tudi v Planinsko zvezo Slovenije). Kmalu pa bodo začeli graditi koč na Matjurju.

Občni zbor je v Štmarvu imelo tudi Ribiško društvo Čarnik iz Gorice. V lanskem letu so društvo pestile težave, ki so v precejšnji meri izhajale tudi iz potresa, ki je prizadel gornje Posočje. To je namreč področje, kjer so člani društva Čarnik precej dejavni in kjer se nahaja tudi nov društveni ribiški čoln. Člani društva so ob tej priložnosti tudi gmotno pomagali potresencem.

Če pogledamo na Tržaško, se moramo ustaviti pri občnem zboru Športnega društva Sokol, ki je bil v pe-

tek, 5. februarja, v župnijski dvorani v Nabrežini. To je bil istočasno tudi občni zbor Kulturnega društva Igo Gruden, saj imata obe društvi isto vodstvo. To društvo pestijo precejšnje težave, ki jih gre iskati v pomanjkanju primernih prostorov, kjer bi lahko potekala športna dejavnost, po mnenju predsednika Nika Pertota pa predvsem v pomanjkanju ljudi. Kljub temu so v lanskem letu izvedli dve pomembni in odmevni pobudi: gre za obuditev nekoč zelo priljubljenih Športnih iger in za pobudo 24 ur odbojke.

K občnim zborom naših športnih društev se bomo v naslednjih številkah še vrnili.

SMUČANJE

SVETOVNO PRVENSTVO V POLNEM TEKU

V Vailu v Združenih državah Amerike poteka svetovno smučarsko prvenstvo, ki se je pričelo v začetku prejšnjega tedna ob velikem pričakovanju ljubiteljev vrhunškega smučanja, a ob precejšnjem nezanimanju domačinov.

Kot je bilo pričakovati, je doslej velik uspeh želo av-

strijsko moštvo, ki je veljalo za glavnega favorita. Tu je treba omeniti seveda predvsem Hermanna Maierja pri moških in Alexandro Meisnitzer pri ženskah. V kombinaciji je pri ženskah zmagala Švedinja Pernilla Wiberg, pri moških pa je zmagal Norvežan Kjetil-Andre Aamodt.

15

ČETRTEK
11. FEBRUARJA
1999

AMATERSKI NOGOMET

V 2. AMATERSKI LIGI MLADOST PREMOČNO VODI

Če pogledamo na rezultate in lestvice krajevnih amaterskih nogometnih prvenstev, takoj vidimo, da v skupini D 2. amaterske lige doberdobska Mladost premočno vodi s kar desetimi točkami razlike nad drugouvrščeno ekipo. Doberdobski so po zmagi v gosteh proti Bregu z 1:2 (na sliki: posnetek s tekme) sami na vrhu lestvice s 44 točkami, medtem ko jih drugouvrščena Medea ima 34. Resnici na ljubo bi po mnenju opazovalcev remi med Bregom in Mladostjo bil pravičnejši, saj so bili Brežani boljši od gostov, ki so tudi nastopili brez dveh pomembnih igralcev. No, kljub tem pripombam pa je vendarle dejstvo, da je letošnja sezona vsaj od sedaj - za Mladost sijajna, tako da se že govori o napredovanju v višjo ligo.

Če pa je bila Mladost uspešna, pa se - vedno v drugi amaterski ligi, a v skupini E - trebenskemu Primorcu kljub solidnemu nastopu ni posre-

FOTO: KROMA

čilo doma premagati ekipo Pro Farre, ki se je s to zmagoto (1:2) povzpela s 35 točkami na vrh lestvice skupine E.

Nad vse pozitivno za naše ekipe pa se je izteklo 17. kolo tretje amaterske lige. V skupini F je Primorje B v gosteh premagalo moštvo Begliana z izidom 2:4. V skupini G pa beležimo zmago Krasa v gosteh proti Venusu z 0:2, remi Zarje/Gaje B proti drugouvrščenemu Sagrađu z 2:2 in zmago Brega B proti Unionu

s 4:1. Odigrali so tudi 19. kolo promocijske in prve amaterske lige. V promocijski ligi beležimo zmago proseškega Primorja, ki je doma pregazilo Muggio s 4:0, in kriške Vesne, ki je v gosteh premagala Ponziano z 0:1. Zarja/Gaja pa je v Koprivnem izgubila proti Caprivi z 1:0. V prvi amaterski ligi je štandreska Juventina v gosteh premagala Aiello z 0:2, Sovodnje pa je doma izgubilo proti Unionu 91 z 0:3.

NOGOMET

ODŠTOPI IN POŠKODBE

V nedeljo, 7. t.m., se je začel drugi del italijanskega nogometnega prvenstva A lige. Začetek je bil v znamenju hude krize Juventusa, ki je doma izgubil proti Parmi z izidom 2:4. Po tekmi je Juventusov trener Marcello Lippi napovedal svoj odstop. Lippija bo na Juventusovi klopi predčasno nadomestil nekdanji trener Parme Carlo Ancelotti, ki bi bil moral vsekakor postati trener turinskega moštva s prihodnjo sezono. Zaradi nesoglasja z vodstvom kluba je odstopil tudi trener Perugie Ilario Castagner.

Drug dogodek, ki lahko utegne vplivati na potek prvenstva, pa je poškodba strelca prvouvrščene Fiorentine, Argentinca Gabriela Batistute, ki se je ponesrečil na tekmi proti Milanu (izid je bil 0:0). Od ostalih izidov naj omenimo samo zmago videmskega Udineseja, ki je v gosteh premagal Salernitano z 1:2 in je tako sedaj šesti na lestvici s 30 točkami.

SKLEP MINISTRSTVA ZA OKOLJE SLOVENIJE

NA KRASU NE BO PROGE ZA AVTOMOBILSKE DIRKE FORMULE ENA

Minister za okolje in prostor republike Slovenije Pavel Gantar je odločno posegel v nekatere projekte za zgraditev infrastrukturnih in drugih objektov na bližnjem Krasu, ki bi onesnaževali tamkajšnje naravo in spremenili namembnost prostora in krajine.

Omenjeni minister se je odzval tudi na zamisel oziroma načrt o večnamenski tekmovalni stezi, na kateri bi lahko prirejali celo avtomobilске dirke za formulo ena. Ta objekt bi se razprostiral na 150 hektarjih površine, desno od avtocestnega odseka med Divačo in Sežano, njegov osrednji del pa bi bila 5.800 metrov dolga tekmovalna proga. Ideja se je rodila v podjetju Equinox, ki ga vodi Vojko Prinčič. On je že enkrat predlagal podoben objekt na drugi lokaciji v bližini Prešnice, vendar tedaj ni uspel.

Minister Pavel Gantar je na javno vprašanje pisateljice, prevajalke in kulturne delavke Jolke Milič iz Sežane, kaj misli o projektu, v odgovoru zapisal tudi naslednje: "Projekt dirkališča na Krasu je v globokem nasprotju s temeljnimi načeli trajnostnega razvoja in urejanja prostora. Zaradi tega morebitnim investitorjem projekta svetujemo, naj ne izgubljajo časa in denarja za projekt, ki ga bo nemogoče uresničiti."

M.

SNEŽNE RAZMERE V DEŽELI FURLANIJI-JULIJSKI KRAJINI

9.2.1999	cm snega	odprte proge	delujoče vlečnice	zadnje sneženje	dostopne ceste	tekaške proge
KRAJ	MIN-MAX	ŠT. KM NA SKUPNIH	MED TEDNOM / NA KONCU TEDNA	DNE / KOLIČINA	(PV) PRIPOROČENE VERIGE (OV) OBVEZNE VERIGE (O) ODPRTE	SKUPNO KM / KM TEPTANIH
PIANCAVALLO tel. 0434 655258	25 - 70	20 / 21	9 / 10	12.1. / 5 cm	0	18 / 10
FORNI DI SOPRA VARMOST tel. 0433 88208	40 - 60	10 / 12	5 / 6	13.1. / 10 cm	0	15 / 15
RAVASCLETTO ZONCOLAN tel. 0433 66033	30 - 90	20 / 20	7 / 9	27.1. / 5	0	5 / 5
TRBIŽ - SV. VIŠARJE tel. 0428 2967	50 - 85	14 / 14	7 / 7	12.1. / 10	0	60 / 46,5
NEVEJSKO SEDLO tel. 0433 54026	60 - 90	7 / 9	6 / 7	13.1. / 5	0	2,5 / 2,5

SCGV KOMEL / KOMORNI ZBOR IPAVSKA

OD PRIMORCEV DO BRAHMSA

FOTO BUMBACA

V letošnji koncertni sezoni je Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice gostil 28. januarja v Kulturnem centru Lojze Bratuž komorni zbor Ipavska, ki ga vodi Matjaž Šček; na različne instrumente so sestav iz Vipavske doline spremljali člani glasbenega ateljeja Emil Komel.

Komorni zbor Ipavska združuje mlade navdušene pevce, ki se pod vodstvom samozavestnega dirigenta s profesionalnim pristopom poglobljajo v slovensko in tujo pevsko literaturo. Na koncertu je občinstvo kaj kmalu uvidelo, da je bil s svojo izurjeno držo os zbor in dogajanja na odru Matjaž Šček, duša tega

in tudi drugih, zlasti primorskih, pevskih skupin. Prav nekaterim primorskim skladateljem, ki prepogosto le s težavo najdejo izvajalce za svoje napore, se je hotel komorni zbor Ipavska v prvem delu koncerta oddolžiti, saj je predstavil kar šest izvornih pretežno sodobnih ustvarjalnih osebnosti. Začel je z neo-ekspressionistično kompozicijsko govoricco *Tihe misli* Štefana Maurija ob spremljavi klavirja (Valentina Pavio) in flavte (Fabio Devetak). Sledili so trije deli *Maše Nadavški Mariji Snežni* za mešani zbor, flavto in orgle (Dalia Vodice) istega skladatelja; tudi te je zbor Ipavska izvedel s korektnim interpretacijskim elanom. Tenko-

čutni vzgibi goriškega skladatelja Stanka Jericija so prišli na dan v skladbi *Ave Maria*, ki jo zaradi izpovedne moči lahko uvrščamo med bisere sodobne slovenske marijanske glasbene zakladnice; naj omenimo, da se je v hvalnici lepo izkazala obetavna sopranistka. Nato je zbor zapel po dve pesmi Vilka Ukmarja in Stanka Premrla, po eno Ivana Ščeka in Ambroža Čopija, avtorjev, ki ostajajo bolj ali manj zvesti ljudskim tonalnim prvinam; skladbe pa so le dale poustvarjalcem možnost pokazati prepričljivo dinamično razkošje sestava. Drugi del koncerta je predstavljala povsem ločen sklop, saj je zbor ob štiri-riročni klavirski spremljavi (Ingrid Silič, Valentina Pavio) izvedel osemnajst romantičnih Brahmsovih skladbic - *Liebesliedenzwalzer*. Gre za kratke in peštre sličice z značajno in raznobarno vsebino, ki jih je zbor, kljub manjšim ritmičnim nesporazumom s pianistkama, dovolj čedno zapel. Škoda le, da so bili presledki med eno in drugo skladbico mestoma predolgi, posamezne sekcije zboru - gre pač za komorno zasedbo - pa ponekod nekam negotove in šibke.

Vsekakor je goriško občinstvo spoznalo mlad zbor iz bližnje Vipavske, ki bo v prihodnje gotovo žel še veliko uspehov na domačih in tujih tleh.

DD

FEBRUARJA 1929 JE BIL V NAŠIH KRAJIH ZARES HUD MRAZ

ZMRZNILA JE TUDI SOČA

Februarja pred sedemdesetimi leti je naše kraje obiskala ena najhujših zim v tem stoletju. Še živeče priče vedo povedati, da je hud mraz začel neusmiljeno pritiskati v soboto, 9. februarja 1929, in je polarna temperatura vladala na Goriškem kakih deset dni.

Zapadel je tudi sneg, ki je pokrajino enakomerno prekril s približno 30 cm debelo plastjo. Ljudje vedo povedati, da ne prej in ne kasneje sneg ni vztrajal toliko časa kot takrat in je Goriška ostala pod snežno odejo kar tri tedne. Temu je nedvomno pripomogel hud mraz, ki je neusmiljeno pritiskal, tako da se v vsem tistem času živosrebrni stolpec ni nikoli dvignil nad -17° C. Pravijo, da je v jutranjih urah mraz dosegal tudi po -25° C.

Naši kraji spadajo v zmerne podnebne pas in veljajo za območja razmeroma blagih zim. Zato se zelo poredkoma pripeti, da bi zmrznile tudi reke. No, kot lahko vidimo na naši fotografiji, se je februarja daljnega leta 1929 to zgodilo in gladino Soče je prekrila kakih 20 centimetrov debela

Fotografijo je posnel Lojze Ličen, ki sedaj živi v Novi Gorici.

plast ledu. Ledena plast je bila tako strnjena in močna, da so se po njej lahko brezskrbno sprehajali ljudje in so čez zaledenelo reko vozili tudi vozovi. Fotografijo so posneli pod Pevskim mostom v Gorici.

Februarski mraz je Goričanom povzročal kar precej težav in skrbi. Začenjala se je tudi velika gospodarska kriza, ki je hudo posegla v vse ekonomske dejavnosti in je prizadela zlasti revnejše sloje prebivalstva. Poleg hrane so ljudje najbolj potrebovali topla oblačila in primerno obutev, kar pa je bilo zaradi visokih cen skoraj nedosegljivo.

Pa tudi trgovine so bile zelo slabo založene. Marsikdo se tudi spominja, da se je tedaj na mizah Goričanov zelo redko pojavljala zelenjava, saj se je na mestni tržnici dalo najti le repo. V tistih dneh sibirskega mraza je v mestu in bližnji okolici nekaj ljudi celo zmrznilo.

Da se za kratko povrnemo k objavljeni fotografiji. Mosta, ki ga vidimo v ozadju, danes ni več. Razstrelili so ga Nemci in četniki med svojim umikom iz mesta v noči med 1. in 2. majem 1945. Sedanji most so zgradili zavezniški inženirji 1946. leta.

VIP

NA SVETOVNI RAVNI V INDUSTRIJI AVTOELEKTRIKE

Uspehi in uveljavljanje gospodarske družbe Iskra Avtoelektrika v Šempetru pri Gorici je v zdajšnjem obdobju nemara največji primer vzpona slovenskega dela in znanja v evropski in svetovni vrh. Gre za pomembno področje avtoelektrike, namenjene avtomobilski industriji, ki zahteva in pričakuje zmeraj nove in popolne izdelke. V tem stalnem soočanju med proizvodnjo in zahtevami kupcev oziroma avtomobilske industrije, Iskra Avtoelektrika prednjači in zato uspeva. Zelo pomembno je, da ima družba vizije svojega razvoja. Lani so iz koncerna (združenja podjetij oz. družb Iskre Avtoelektrike) prodali v tujino kar 91 odstotkov celotne svoje proizvodnje in storitev. Izvoz je dosegel vrednost okoli 16 milijard 500 milijonov tolarjev oz. 175 milijonov nemških mark. V Evropi, v Nemčiji, Franciji in Italiji, ustvarijo približno 60% izvoza, uspevajo pa tudi na tržiščih ZDA, Kanade in Japonske. Pomembni kupci na področju zaganjalnikov in alternatorjev so skoraj vsi evropski proizvajalci traktorjev, gospodarskih vozil in diesel motorjev, na področju motorjev

in krmilnikov pa veliko število svetovnih proizvajalcev elektrohidravlične opreme.

V Iskri Avtoelektriki poudarjajo, da je kakovost izdelkov v najširšem obsegu pojmovanja zelo pomemben dejavnik. Zaradi tega v proizvodnji izvajajo vse domače in mednarodne standarde o kakovosti, med katerimi so tudi standardi treh velikih avtomobilskih proizvajalcev v ZDA (General Motors, Ford in Chrysler). V Iskri Avtoelektriki s tem izvajajo evropski oz. slovenski model poslovne odličnosti. V koncernu delujejo naslednje družbe: Iskra Avtoelektrika v Šempetru, Avtoelektrika Avtodeli v Bovcu, Iskra Avtoelektrika Livarna v Komnu, Avtoelektrika Orodjarna v Šempetru in družba Iskra Avtoelektrika Asing, tudi v Šempetru pri Gorici. V koncernu je okoli 2 tisoč zaposlenih, predsednik uprave pa je dipl. ing. Aleš Nemec, ki je skupaj s svojimi sodelavci tudi tvorec vzpona in uspehov Iskre Avtoelektrike na svetovni ravni.

Iskra Avtoelektrika v Šempetru pri Gorici ima svoja podjetja tudi v Italiji (v Gorici), Franciji, Nemčiji in v ZDA.

Del proizvodnih prostorov koncerna Iskra Avtoelektrika v Šempetru pri Gorici

Iskra

Iskra Avtoelektrika d.d.

SI-5290 Šempeter pri Gorici, Polje 15
Slovenija
Telefon (065) 31 211